عَقِيْدَةُ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ
تأليف
فضيلة الشيخ محمّد صالح العثيمين
ތަރުޖަމާކުރީ
މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް

عَقِيدَةُ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالجَمَاعَةِ

ސުންނަތާއި ޖަމާޢަތުގެ އަހުލުވެރިންގެ ޢަޤީދާ

ތަރުޖަމާކުރީ

محمّد إبراهيم ނަދިރަރު

بسم الله الرّحمن الرّحيم

مقدّمة المترجم

الحَمْدُ للهِ العَلِيِّ العَظِيمِ القَادِر، هُوَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالبَاطِنُ وَالظَّاهِر، عَالِمُ الغَيبِ وَالشَّهَادَةِ المُطَّلِعُ عَلَى السَّرَائِرِ وَالضَّمَائِر. خَلَقَ فَقَدَّر، وَدَبَّرَ فَيَسَّرَ فَكُلُّ عَبْدٍ إِلَى مَا قَدَّرَهُ عَلَيْهِ وَقَضَاهُ صَائِر. وَأَشْهَدُ أَن لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيْكَ لَهُ وَلاَ وَلَدَ وَلاَ مُظَاهِر. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صَاحِبَ الآيَاتِ وَالْمُعْجِزَاتِ وَالبَصَائِر. صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ عَلَى سَبِيْلِهِ إِلَى اللهِ سَائِر. وَسَلَّمَ تَسْلِيْماً كَثِيرًا. أَمَّا بَعْدُ.

ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން އިންސާނާ ހެއްދެވީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ތަފާތު ނިޢުމަތްތައް ދެއްވިއެވެ. ބެލުމަށްޓަކައި ލޮލުދެއްވިއެވެ. އަޑުއެހުމަށްޓަކައި ކަންފަތްދެއްވިއެވެ. ވިސްނުމަށްޓަކައި ސިކުނޑި ދެއްވިއެވެ. ވާހަކަ ދެއްކުމަށްޓަކައި ދޫދެއްވިއެވެ. ވަސްބެލުމަށްޓަކައި ނޭފަތްދެއްވިއެވެ. ހިފުމަށްޓަކައި އަތްދެއްވިއެވެ. ހިނގުމަށްޓަކައި ފައިދެއްވިއެވެ. މިހެނިހެން އެއްޗެހި އެކަލާނގެ އިންސާނާއަށް ދެއްވީ އެއްވެސް އަގަކާ ނުލައެވެ. ފަހެ އިންސާނާއަށް މިއަގުބޮޑު ނިޢުމަތްތައް އެއްވެސް އަގަކާނުލައި ދެއްވި الله އަށް އޭނާ އިޚްލާޞްވުން ވާޖިބުވެއްނުވޭހެއްޔެވެ؟ އަދި އޭނާގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓެވުމާއި ރަޙްމަތްލެއްވުމުގެ ބޭނުމަށް ރޭގަނޑާއި ދުވާލު ބަރަކާތްތެރިވާ މަގުއިރުކުރެއްވިއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އަޅުކަމުގެ ހަޤީޤަތް މިނިވަންކުރެއްވި ޝުކުރު އެކަލާނގެއަށް ހަވާލުކުރާށެވެ. އޭނާގެ ހަމަކަށަވަރުކޮށްދެއްވި ތަކުލީފުތައް. ފަހެ އިންސާނާއަށް އެކަލާނގެއަށް ސަޖިދަކުރުން ވާޖިބުވެއްނުވޭހެއްޔެވެ؟ އަދި އޭނާގެ ހިތްއަޑިގައި ރަޙްމަތްތެރިކަމުގެ ޝުޢޫރު އުފައްދަވައި އޭނާ ސިއްރު ޖެއްސެވިއެވެ. އަދި އޭނާ ޝުކުރު ނުކުރާ ހާލު އޭނާ ދެކެ ލޯބިވެވަޑައިގަންނަވައެވެ. ފަހެ، އިންސާނާ ހަމަކަށަވަރުން ރަޙްމަތްތެރިވާ ކަލާނގެ ދެކެ ލޯބިވާން ވާޖިބުވެއްނުވޭހެއްޔެވެ؟ އަދި އިންސާނާ ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރާ ތަރައްގީވުމަށްޓަކައި ދިނުމަށް ފުރުޞަތު ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. އޭނާއަށް ހެޔޮމަގު ދައްކަވައިދެއްވުމަށް ނަބީބޭކަލުން ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް ފޮތް ބާވައިލެއްވިއެވެ. ޙައްޤާއި ބާޠިލު ވަކިކޮށްދެއްވިއެވެ. އެކަމުގެ ޙަޤީޤަތް އެނގޭނެ ގޮތް ދައްކަވައިދެއްވިއެވެ. އަދި އެކަމުގެ އަގު ދެނެގަތުމަށް އޭނާއަށް ފުރުޞަތު ދެއްވިއެވެ. ފަހެ، އިންސާނާ އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންވުން ވާޖިބުވެއްނުވޭހެއްޔެވެ؟ އަދި އެކަލާނގެ ކިތައްމެ ހެޔޮކަމެއް ދެއްވިކަމުގެ ހެކިތައް ފެނިވަޑައިގަތުމަށް، އޭނާގެ ދިރުއްވުމާއި، އޭނާގެ ރިޒުޤާއި، އޭނާގެ އަޅުކަމާއި، އޭނާގެ ބަރަކާތްތެރިކަން ގެނެސްދޭ ކަމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވިއެވެ. އެކަމަކު އޭނާއަށް ހެޔޮމަގު އިޚްތިޔާރުކުރެވޭ ގޮތް ދެއްވިއެވެ. އެކަލާނގެ އޭނާގެ މައްސަލަ

ލިޔުއްވީމި އޭނާ އެއްވެސް ކަމެއްކުރާކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަޒިޔާއެއްނެއްތެވެ! އޭނާ އެކަމެއްކުރާނަމެވެ އެކަލާނގެ ލިޔުއްވީމެވެ. އަދި އެއީ އޭނާގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ ކަނޑައެޅުއްވި މިންވަރުތަކެވެ. ފަހެ އިންސާނާއަށް މިންވަރަށް އީމާންވުން ވާޖިބުވެއްޖެއްދޯ؟ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަށް މުއުމިނަކަށް ވެވޭނީ މިހެންހެނަށް އީމާންވެގެންނެވެ. މިއީ އެންމެ ރަނގަޅަށް އިންސާފުވެރި ނަޒަރެވެ އޭނާ މުއުމިނަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި މިއީ أهل السنّة والجماعةގެ عقيدة އެވެ.

ފަހެ أهل السنّة والجماعة ދަންނަހުށެވެ. އެބަހީ ސުންނަތާއި ޖަމާޢަތުގެ އަހުލުވެރިންނެވެ. އެބަހީ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބީންގެ މަންހަޖަށް ތަބާވެ، އެގޮތުގައި ސާބިތުވި މީހުންނެވެ. رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ، ނަރަކައިން ދުރުވެ ސުވަރުގެ ވަންނާނޭކަމުގެ ހަބަރުދެއްވާފައިވާ ޖަމާޢަތުގެ މީހުންނެވެ. އަދި އެއީ الفِرْقَةُ النَّاجِيَة އެވެ.

އަޚުންނޭވެ! އިންސާނާގެ ހުރިހާ ކަންތައްތަކުގައި ބަލާލެވޭތޯވެސް މިޢަޤީދާގެ މައްޗަށެވެ. މިޢަޤީދާ ހިތުގައި ކަށަވަރުކޮށްގެން ދުނިޔެ ބާއްޖަވެރިއަކަށްނުވާނެއެވެ. ފަހެ، އިންސާނާ އަބަދުވެސް އެދި އުއްމީދުކުރަނީ ތަނަވަސްކަމާއި ފާގަތިކަމެވެ. އަދި ސިއްޙަތާއި ރާޙަތެވެ. ދުނިޔޭގެ ޙާލަތު ތަފާތުވެގެންދެއެވެ. އެންމެ ފަހުން ޖެހޭނީ މިފާނީވުމެވެ. އަދި އަބަދީ ޙަޔާތަކީ އާޚިރަތެވެ. ﴿وَمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۚ وَإِنَّ ٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ لَهِىَ ٱلْحَيَوَانُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ﴾ (العنكبوت: 64)

"އަދި ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމަކީ ކުޅިވަރާއި ކުޅިގަނޑެއް ކަމުގައި މެނުވީ ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އާޚިރަތުގެ ދިރިއުޅުމަކީ ހަމަ ޙަޔާތެވެ. އެބައިމީހުން (އެކަން) އެނގޭނަމަ ދަންނާނެއެވެ." ބުއްދިވެރިޔާ އަމިއްލަ ދިރިއުޅުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މިންވަރުގައި އަޅާލާ ކަމަކަށްވީމާއެވެ. އަދި ތަނަވަސްކަމާއި، ފާގަތިކަމާއި، އުފާވެރިކަމާއި، ސިއްޙަތާއި، ރާޙަތު ލިބުނު ބޭއްވިފައިވެސް އޭނާއެވެ. މިއުފާވެރިކަން އޭނާގެ ބާކީކުރުމަށްޓަކައި ކޮންމެ މިހެންގެ ޙަޤީޤީ އަހުލުވެރިންނަށް أهل السنّة والجماعة ގެ ޢަޤީދާގެ މަގުގައި ބައެއް ބާކީކުރުމުގެ އަޚުލާޤެވެ.

މިފޮތުގައި فضيلة الشيخ محمّد بن صالح العثيمين -رحمه الله- ވަނީ ތަފްސީލުކޮށް أهل السنّة والجماعة ގެ ޢަޤީދާ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައެވެ. އަދި އެއީ އީމާންކަމުގެ ރުކުންތަކުގެ ތަފްސީލެވެ. ފަހެ މިރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ފުރިހަމަ ކަމުގެ ބައެއް "މިންވަރަށް އީމާންވުން" މި މައްސަލަ އިތުރަށް ތަފްސީލު ކުރުމަށްޓަކައި މިފޮތުގެ ފަހަތުގައި فضيلة الشيخ محمّد بن صالح العثيمين ގެ މި މައްސަލައާ ބެހޭ ރިސާލާއެއް ތަރުޖަމާކޮށް ގެނެސްދީފީމެވެ. މާތް الله ސަޢުޔަކުން ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތް ދެއްވާށިއެވެ.

ދުޢާއަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަހަރެން އެންމެން މިޢަޤީދާގެ މަތީގައި ސާބިތުކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި އަހަރެން އެންމެން الفرقة النّاجية ގެ ތެރެއިން ލައްވުމެވެ. އަދި މިފޮތުން ހުރިހާ ދިވެހި އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ފައިދާއެއް ހާސިލުކުރުމުގެ ގޮތް ތަޢުފީޤުދެއްވުމެވެ. އަދި މިޢަމަލު ޚާލިޞްކޮށް ޤަބޫލުކުރައްވާ އާޚިރަތުގައި ނަޖާތުގެ ޒަރީޢާއެއްކަމުގައި ލައްވުމެވެ.

إنه سميع مجيب وصلّى الله وسلّم على خير خلقه محمّد وعلى آله وأصحابه ومن سار على نهجهم إلى يوم الدّين.

كتبه الفقير إلى عفو ربّه عزّ وجلّ

محمّد إبراهيم

١٤٢٥/١٢/٢٤هـ

٢٠٠٥/٢/٣م

❁❁❁❁❁❁❁❁

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدّمة المؤلّف

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتّقين ولا عدوان إلا على الظالمين وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لاشريك له له الملك الحق المبين وأشهد أنّ محمّداً عبده ورسوله خاتم النبيّين وإمام المتّقين صلّى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدّين. أمّا بعد.

ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم، ހިދާޔަތާއި، ޙައްޤު ދީނާއެކު ފޮނުއްވިއެވެ. އޭގެ ބާޠިލްމަތަކަން ޙައްޤުގަތުލުމުގެ ކުރިން، ބާޠިލުންނަށް ނަމޫނާއެއް ކުރުމަށާއި، އެންމެހާ ޢަޤީދާތަކުގެ ޙައްޤުގަތިން ކުރުމަށެވެ.

އެކަލޭގެފާނާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ ބާވައިލެއްވި ފޮތާއި ޙިކުމަތުގެ ޝަރީޢަތާއިން، އެކަލެއްގައި އަޤީދާތަކުގެ އިސްލާމީ ކަންތައް ކަމަކާއި، ދީނުގައި އެބައިމީހުންގެ ދީނާއި، އެބައިމީހުންގެ ޙާލަތެއްގައި ސިޔާސަތު ހުރިހާ ކަމެއް ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން ރަސޫލާގެ މަގުސަދަކީ ކަމުގައިވިޔަސް ހަދި ސިޔާސީގޮތާ ދަރުމަތުގައި ކަމުގައިވިޔަސް ހަދި ދިރުމާއި ސިޔާސަތާއި ޢަމަލުކުރާ ހިތްވަރު ކަމުގައިވިޔަސް މެއެވެ. ފަހެ، އެކަލޭގެފާނު، އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މީސްތަކުން ވިދާޅުވިކަމާ މަޤްޞަދެއް ކަމަކާ ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ. އޭގެ ރޭގަނޑު ވެސް ދުވާލު ފަދައިއެވެ. އެއީ ހަލާކުވާކަމާ މީހަކު ފިޔަވައި އެމަގުން އެއްކިބާނުވާނެއެވެ.

ފަހެ، الله ތަޢާލާ، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އިޖާބަދިން އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މީސްތަކުން އެމަގުގައި ކުރިއަށްދިޔައެވެ. އެއީ އެންމެ ހެޔޮ މަޚްލޫޤުންނެވެ. ޞަޙާބީންނާއި، ތާބިޢީންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް އިޙްސާނުގައި ތަބާވެ ވިޔަ މީހުންނެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން الله ގެ ޝަރީޢަތާއިގެން ޤާއިމުކޮށް ތިއްބެވެ. އަދި رسول الله ﷺ ގެ ސުންނަތުގައި ވަރުގަދަކަމަށް ހިފެހެއްޓިއެވެ. އޭގެ ޢަޤީދާއާއި، އިބާދަތާއި، އަޚްލާޤާއި، އަދަބުގެ ތެރެއިންނެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން ދަރުވެގެންވާ ބަޔަކާ ޙައްޤުގެ މަތީ ޤާއިމުވާ ޖަމާޢަތުގެ ތެރޭގައެވެ. އެބައިމީހުން ނިކަމެތިކުރަން ބުނެއޭ ނުވަތަ އެބައިމީހުންނާ ޚިލާފުވާ މީހުންގެ އެއްވެސް ގެއްލުމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން އެކަމުގައި ތިބޭނީ الله ގެ އަމުރު އައުމަށްދާންދެން (ޤިޔާމަތް ދުވަސް) އަލުވަލުވަނިކޮށް ތިބޭނެއެވެ.

އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެބައިމީހުންގެ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މަގުން ހިނގާ މީހުންނެވެ. އަދި ދީނުގައި ސުންނަތުން ތާއީދު ލިބިގެންވާ އެބައިމީހުންގެ ސީރަތުގެން ހިދާޔަތް ލިބިގެންވާ މީހުންނެވެ. - ولله الحمد - އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް މިއޮތީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ދެއްވި ނިޢުމަތުގެ ޝުކުރުކުރުމަށް އެއީ ވާޖިބު ދަންނަވާލުމުގެ ގޮތުންނެވެ. އަދި ކޮންމެ މުއުމިނަކީ ވެސް موقف އެއްގެ މަތީ ހުރުން ވާޖިބުވާ موقف ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުންވެސް މެއެވެ.

އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތުން އެދެނީ އަޅުގަނޑުމެންނާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްލިމް އަޚުން، ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމުގައާއި އާޚިރަތުގައި ސާބިތު ބަހުން (ތައުޙީދުގެ ކަލިމައިން) ސާބިތުކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި

އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެން ރަޙުމަތެއް އަރުވާނަން ދެއްވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ވަރަށްވެސް ރަޙީމު ކަލާނގެއެވެ.

މި موضوع ގެ ފުރިހަމަކަމާއި ހަމަހެޔޮކަމުގެ ހާލަތުގެ ސަބަބުން މި موضوع ގައި ބަޔަކު ދެކޭ ގޮތް "އަހުލުވެރިންގެ ޢަޤީދާ" މި موضوع އަށް ކުރު ތަޢާރުފެއް ދިނުމަށް ޓަކައި ކުރުކޮށް ދަންނަވަމެވެ. ދެން! އެއީ أهل السنة والجماعة ގެ عقيدة އެވެ. އެއީ الله އަކީ، އެކަލާނގެ މަހުލޫޤުންނަށް، އެކަލާނގެ ފޮނުއްވި ނަބީބޭކަލުން، އިލާހީ ފޮތްތަކާއި، ބުދަލްވެތަކާއި އެހެނިހެން ކަންތައްތަކަށް އީމާންވުމެވެ. الله ގެ ރަސޫލުން އެދި ދަންނަވާ މިކަންތައް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވުމުގެ ގޮތުގައި ލިބިވަޑައިގަތުމުގެ މަގުގައި ދުރުވުމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ދުރުވެރިކަމާއި موافق ކަމެއްގެ މަގުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފައިދާކުރަނީ ކަމެއްގެ މަގުގައި ދުރުވުމެވެ.

﴾❁❁❁❁❁❁❁❁﴿

އަހުރެމެންގެ ޢަޤީދާ

ﷲ އަށް އީމާންވުން.

އަހުރެމެންގެ ޢަޤީދާ އަކީ: ﷲ އަށާއި، އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުންނަށާއި، އެކަލާނގެ ފޮތްތަކަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށާއި، އާޚިރަތްދުވަހަށާއި، ހެޔޮމިންވަރާއި ނުބައިމިންވަރަށް އީމާންވުމެވެ.

ފަހެ، އަހުރެމެން ﷲ ގެ ربوبيّة އަށް އީމާންވަމުއެވެ. އެބަހީ، ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ހައްދަވާ ރިޒުޤުދެއްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް ހައްދަވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހުރިހާ ވެރިކަމެއްގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހުރިހާ ކަމެއް ބަލަހައްޓަވާ ތަދުބީރުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ.

އަދި އަހުރެމެން ﷲ ގެ ألوهيّة އަށް އީމާންވަމުއެވެ. އެބަހީ، ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ޙައްޤު ޢިބާދަތަށް އަޅުކަންވާ ހަމައެކަނި އިލާހެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އަޅުކަންވާ ހުރިހާ ތަކެއްޗަކީ ބާޠިލުވެގެންވެއެވެ.

އަދި އަހުރެމެން ﷲ ގެ އިސްމުފުޅުތަކާއި، ސިފަފުޅުތަކަށް އީމާންވަމުއެވެ. އެބަހީ، އެންމެ ރިވެތި އިސްމުފުޅުތަކާއި، އެންމެ މަތިވެރި ފުރިހަމަވެގެންވާ ސިފަފުޅުތަކެއް ލިބިވޮޑިގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ.

އަދި މިކަންތައްތަކުގައި އެކަލާނގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. އެބަހީ، އެކަލާނގެ ربوبيّة ގައި އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ألوهيّة ގައިވެސް އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކަކުނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިސްމުފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައިވެސް އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކަކުނުވެއެވެ. ﷲ ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ﴿رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَٱعْبُدْهُ وَٱصْطَبِرْ لِعِبَٰدَتِهِۦ ۚ هَلْ تَعْلَمُ لَهُۥ سَمِيًّا﴾ (مريم: 65) މާނައީ: "އެކަލާނގެއީ އުޑުތަކާއި، ބިމާއި އެދެމެދުގައިވާ ތަކެއްޗެއްގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ފަހެ، ކަލޭގެފާނު އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރައްވާށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރެއްވުމުގައި ކެތްތެރިކަމާއެކު ސާބިތުވެހުރެއްވާށެވެ. އެކަލާނގެއާ ނަމުގައި އެއްފަދަ އެއްޗެއް ކަލޭގެފާނު އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެއްތޯ؟"

އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُۥ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ مَن ذَا ٱلَّذِى يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَىْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْعَظِيمُ﴾ (البقرة: 255) " ﷲ އެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އަޅުކަންވުން ޙައްޤުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކުނުވެއެވެ. އެކަލާނގެއީ ދިރިހުރިވަޑައިގެން އަބަދަށް ޤާއިމުވެވަޑައިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ތޮއްސާލުމެއް އަދި ނިދެއް އެކަލާނގެއަށް ނިސްބަތްވެގެންނުވެއެވެ. އުޑުތަކާއި، ބިމުގައިވާ އެއްޗެއް

މިތުރުވެގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ. އެކަލާނގެ ބަރަސްތަކުގައި އެކަލާނގެ އިޤުރާރުވާ ނުލައި ސަވާބާއިބޮޑުވެރިވުމާއި ކާކަށްހެއްޔެވެ؟ (އެބަހީ ނުވެވޭނެއެވެ.) ހަލްޖީހަލުންގެ ކުރިމަތިވެގެންއައި ފަހަރުގައި ވާހަކައެއް އެކަލާނގެ ދުނިޔޭގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިލްމުފުޅުން އެކަލާނގެ އިޚްތިޔާރުކުރައްވާ މިންވަރާއި ފުރިހަމަ އެބައިމީހުންނަށް ނިންމަވައިފިއެވެ. އެކަލާނގެ ކުރެއްވުމުގެ (ޤުދުރަތުގެ ސިފަތައް) ޒަނާއަތް އުޅުއްވާ ބިމުގެ ބޮޑުކަމެވެ. އަދި އެއުޅުއްވާ ބޭނުން ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުކަމުގައި އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ދެނެވަޑައިނުގަންނަވާ ބަޔަކު ނެތެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް މަތިވެރިވުމާއި މަތިވެރިކަން ހަމަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އިމާންވާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴾ (الحشر: 22-24)

"އެކަލާނގެއީ الله އެވެ. އެކަލާނގެ ދެންވެ އަޅުކަން ވުޅުން ބަރުދުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އެކަލާނގެއީ ވަންހަނާ ވެގެންވާ ތަކެތި، ފާޅުވެގެންވާ ތަކެތި ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެއީ ރަޙްމާންވަންތަ ރަޙީމްވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެއީ الله އެވެ. އެކަލާނގެ ދެންވެ އަޅުކަންވުޅުން ބަރުދުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އެކަލާނގެއީ (ބަދަލު) ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހުރިހާ އުނި ސިފަތަކުން ހުސްޠާހިރުވެ ފާކްވެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހުރިހާ ޢައިބުތަކުން ސަލާމަތްކަން ދީފާނެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަޅުތަކުންނަށް އަމާންކަން ދެއްވާ، އަޅުތަކުންގެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ފަރުވާވެރިވެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އިއްޒަތްތެރިވެގެންވާ ގަދަފަދަވަންތަ كبرياء ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. މުޝްރިކުން ޝަރީކުކުރާ ހުރިހާ ކަމަކުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ހުސްޠާހިރުވެ ފާކްވެގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެއީ الله އެވެ. ހެއްދެވުންތެރިއާ، އީޖާދުކުރައްވާ، ސޫރަކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެންމެހާ ރިވެތި ނަންފުޅުތަކާއި މާތްވެގެންވާ ސިފަތަކުގެ ވެރިވެގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ. އުޑުތަކާއި ބިމުގައި ވާހާ އެއްޗެއް އެކަލާނގެއަށް ތަސްބީޙަ ކިޔައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ އިއްޒަތްތެރިވެގެންވާ ޙިކުމަތްތެރިވެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އިމާންވާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އުޑުތަކާއި ބިމުގެ ވެރިކަން ލިބިވޮޑިގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ. ﴿ لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ إِنَٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ ٱلذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَٰثًا ۖ وَيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴾ (الشورى: 49-50)

"އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ތަކެއްޗެއް ހައްދަވައެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް އަންހެން ދަރިން ދެއްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފިރިހެންދަރިން ދެއްވައެވެ. ނުވަތަ ފިރިހެން ދަރިންނާއި އަންހެން ދަރިންނާއި ދެވައްތަރު ދެއްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކު ދަރިން ނުލިބޭ ގޮތަށް ހައްދަވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކުޑަދުވަސްވަމުންވާ ގަދަފަދަވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުންދަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ﴾ (الشورى: 12-11) "އެކަލާނގެއާ އެއްފަދަ އެއްވެސް އެއްޗެއްނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ހައްސަވައިވޮޑިގެންވާ ބައްލަވައިވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އުޑުތަކާއި ބިމުގެ (ޚަޒާނާތަކުގެ) ތަޅުދަނޑިތައް މިލްކުވެގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވި މީހަކަށް ރިޒްޤު ތަނަވަސްކޮށްދެއްވައެވެ. އަދި އިރާދަކުރެއްވި މީހަކަށް ރިޒްޤު ދަތިކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުންދަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ﴾ (هود: 6) "ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޒިންމާގައި އެއެއްޗެއްގެ ރިޒްޤުނުވާ ހަމައެއްވެސް ދިރޭ އެއްޗެއް ބިންމަތީގައި ނުވެއެވެ. އަދި އެއެއްޗެއް ދެމިހުރާ ތަނާއި، (އެބަހީ ބިމުގައި ދިރި އުޅޭ ކަމުގެ ތަނެއް ނުވަތަ ބަފައިންގެ ޞުލްބު) އަދި އެއެއްޗެއް حوال ކުރެވޭތަން (އެބަހީ ކަށްވަޅު ނުވަތަ މައިންގެ ރަޙިމު) އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. ހުރިހާ އެއްޗެއްވެސް ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއްގައި (އެބަހީ اللوح المحفوظ ގައި) ލިޔުއްވިފައެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުންދަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ﴾ (الأنعام: 59) "غيب ގެ ތަޅުދަނޑިތައްވަނީ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެތަކެއްޗެއް ނޭނގޭނެއެވެ. އަދި އެއްގަމުގައާއި، ކަނޑުގައި ވާހާ އެއްޗެއް އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް އެނގިވޮޑިގެން ނޫނީ ގަހަކުން ފަތެއްވެސް ނުވެއްޓެއެވެ. އަދި ބިމުގެ އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައި ތޮއްޓެއް އަދި ތެތް އެއްޗެއްވެސް ހިކި އެއްޗެއްވެސް ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއްގައި (އެބަހީ اللوح المحفوظ ގައި) ލިޔުއްވިފައި ވާނޭ ނުވެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުންދަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْأَرْحَامِ ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌۢ بِأَىِّ أَرْضٍ تَمُوتُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (لقمان: 34) "ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވާނެ ވަގުތުގެ އިލްމުވަނީ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ވާރޭވެއްސަވައެވެ. އަދި މައިންގެ ރަޙިމުތަކުގައި ވާހާއެއްޗެއް އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެނަފްސަކު މާދަމާ ކުރާނެކަމެއް ނޭނގޭނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެނަފްސަކު މަރުވާނީ ކޮންބިމެއްގައިކަމެއް ނޭނގޭނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން اللهُ ތަޢާލާ ދެނެވޮޑިގެންވާ ޚަބަރުވެރި ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވެވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ބަސްފުޅުތަކުން އިރާދަކުރެއްވި ވަގުތެއްގައި އިރާދަކުރެއްވި ގޮތަކަށް ކަލާމްކުރައްވައެވެ. ﴿وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا﴾ (النساء: 164). "އަދި ހަމަކަށަވަރުން މޫސާގެފާނާއި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ (އެއްވެސް ވާސިޠާއަކާ ނުލައި) ކަލާމްކުރެއްވިއެވެ." ﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ﴾ (الأعراف: 143) "އަދި މޫސާގެފާނު ތިމަން الله އެކަލޭގެފާނަށް ކަނޑައަޅުއްވި ވަގުތަށް (ޠޫރު ފަރުބަދަ ކައިރިއަށް) ވަޑައިގަތުމުން ހިނދު އެކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރައްބު (އެބަހީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ) އެކަލޭގެފާނާ ކަލާމްކުރެއްވިއެވެ." ﴿وَنَٰدَيۡنَٰهُ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ ٱلۡأَيۡمَنِ وَقَرَّبۡنَٰهُ نَجِيّٗا﴾ (مريم: 52) "އަދި طور ފަރުބަދައިގެ ކަނާއްތުފަރާތުން ތިމަން الله އެކަލޭގެފާނަށް (މޫސާގެފާނަށް) ނިދާ އިއްވެވީމެވެ. އަދި މުނާޖާތްކުރައްވާ ގާތު ތިމަން الله އެކަލޭގެފާނު ކައިރިކުރެއްވީމެވެ."

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވެވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿لَّوۡ كَانَ ٱلۡبَحۡرُ مِدَادٗا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّي لَنَفِدَ ٱلۡبَحۡرُ قَبۡلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّي﴾ (الكهف: 109) "الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ކަލިމަތްތަކަށް ލިޔުމަށްޓަކައި ކަނޑު ދެލިއަށް ވިޔަސްވެސް އެކަލާނގެ ކަލިމަތްތަކަށް ލިޔެ ނިމުމުގެ ކުރިން ކަނޑު ހުސްވެގެންދާނެއެވެ." ﴿وَلَوۡ أَنَّمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ مِن شَجَرَةٍ أَقۡلَٰمٞ وَٱلۡبَحۡرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦ سَبۡعَةُ أَبۡحُرٖ مَّا نَفِدَتۡ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ﴾ (لقمان: 27) "އަދި ބިންމަތީގައި ވާހާ ގަސްގަހުން ގަލަމްތަކަށް ހެދިއްޖެ، އަދި މިހެން ކަނޑު ދެލިއަށް، އަދި ހަތް ކަނޑު ވިޔަސްވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ކަލިމަތްތަކަށް ލިޔެ ނުނިމުނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއީ ޢިއްޒަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ ކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވެވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ކަލިމަތްތަކާއި ބަސްފުޅުތަކުގައި ތެދުވެރިކަމުގެ ގޮތުން އެންމެ ފުރިހަމަ އަދި ޚަބަރުތަކުގައި އަދި ޙުކުމްތަކުގައި ޢަދުލުވެރިކަމެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَتَمَّتۡ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدۡقٗا وَعَدۡلٗاۚ﴾ (الأنعام: 115) "ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ކަލިމަތް ތެދުވެރިކަމާއި ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ގޮތުން ފުރިހަމަވެގެންވެއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَمَنۡ أَصۡدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثٗا﴾ (النساء: 87) "އަދި ބަހުގެ ގޮތުން الله އަށްވުރެ ބޮޑު ތެދުވެރިއަކީ ކާކުހެއްޔެވެ؟"

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވެވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ الله ގެ ކަލާމްފުޅެވެ. އެ ޤުރުއާނުން ޙަޤީޤަތުގައި އެކަލާނގެ ކަލާމްކުރެއްވިއެވެ. އަދި ޖިބްރީލްގެފާނަށް އެ ޤުރުއާން އެކަލާނގެ އިއްވެވިއެވެ. ފަހެ، ޖިބްރީލްގެފާނު އެ ޤުރުއާން رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ހިތްފުޅަށް ބާވައިލެއްވިއެވެ. ﴿قُلۡ نَزَّلَهُۥ رُوحُ

ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ ﴾ (النحل: 102) "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ބައްޤުދުސްގައި ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތުން އެޤުރުއާން ޙައްޤުވެގެން ވަޙީގައި ޖިބްރީލްގެފާނެވެ." ﴿ وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴾ (الشعراء: 192-195) "އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެޤުރުއާނަކީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ ބާވައިލެއްވި ފޮތެވެ. އެޤުރުއާން ހިތްޕަވިތްރު ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޙީކޮށް ޖިބްރީލް އަލައިހިއްސަލާމެވެ. އެއީ އިންޒާރުދެއްވާ ބަޔަކުގެ ތެރޭގައި ކަލޭގެފާނު ވެވަޑައިގަތުމަށެވެ. (އެޤުރުއާން ވަނީ) ބަޔާންވެގެންވާ އަރަބިބަހުންނެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އިޢުތިޤާދުކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއީ އެކަލާނގެ ޢަރުޝުފުޅުގައި، އެކަލާނގެ ސިފަފުޅުތަކާއެކު އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުންގެ މައްޗަށް މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. (އެބަހީ އެކަލާނގެ ވޮޑިގެންވުން ހުރިހާ ޚަލްޤުތަކުންގެ މަތީގައެވެ.) އެއީ އެކަލާނގެ ވަރުގަދަކަމާއި ޤުދުރަތުންނެވެ. ﴿ وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ﴾ (البقرة: 255) "އަދި އެކަލާނގެއީ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވާ ޢަޡީމުވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ." "އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަރުގަދަކަމާއި ޤުދުރަތުންނެވެ." ﴿ وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴾ (الأنعام: 18) "އަދި އެކަލާނގެއީ ހުރިހާ އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ގަދަވެ ވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ޙިކުމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ ޚަބަރުވެރި ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އިޢުތިޤާދުކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﴿ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۖ ﴾ (يونس: 3) "އެކަލާނގެ އުޑުތަކާއި ބިން ހަދުވަހުން ހެއްދެވިއެވެ. ދެން ޢަރުޝުގެ މަތީ އިސްތިވާވެވޮޑިގެންނެވިއެވެ. (އުޑުތަކާއި ބިމުގެ) ހުރިހާ ކަމެއް ތަދުބީރުކުރައްވައެވެ." އަދި އެކަލާނގެ ޢަރުޝުގެ މަތީ އިސްތިވާވެވޮޑިގެންނެވުމަކީ، ޢަރުޝުގެ މަތީ އެކަލާނގެ ޢަރުޝުގައިގެން މަތިވެވޮޑިގެންނެވުމެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ جلالة އާއި عظمة އާ އެކަށީގެންވާ ހުއްބަ މަތިވެ ވޮޑިގެންނެވުމެވެ. އޭގެ كيفية އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވަނީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއެވެ.

އަދި އަހުރެމެން އިޢުތިޤާދުކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ޢަރުޝުގެ މަތީ (އެކަލާނގެ ޖަލާލާ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި) ވެވޮޑިގެންވާ ހާލު އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންނާއެކު ވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ބަސްތަކާއި ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ބަސްތަކާއި އެއްސެވިވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކާއި ދެކެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް ތަދުބީރުކުރައްވައެވެ. ފަޤީރުންނަށް ރިޒުޤު ދެއްވައެވެ. އަދި ކޮށް ހުސްވެފައިވާ މީހާއަށް ހިއްވަރު ދެއްވައެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުވާ މީހަކަށް ވެރިކަން ދެއްވައެވެ. އަދި އިރާދަފުޅުވާ މީހެއްގެ ކިބައިން ވެރިކަން އަތުލައްވައެވެ. އަދި އިރާދަފުޅުވާ މީހަކަށް ޢިއްޒަތް ދެއްވައެވެ. އަދި އިރާދަފުޅުވާ މީހަކު ނިކަމެތިކުރައްވައެވެ. ހުރިހާ ހެޔޮކަމެއް އެކަލާނގެ އަތްޕުޅުގައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ހުރިހާ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ކުޅަދުންވަންތަވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޝާނުފުޅުގަޔާ މިއީ

ކަމަށްވާއިރު ޙަޤީޤީ ގޮތުގައި އެކަލާނގެ ވޮޑިގެންވަނީ އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުންނާ އެކަހެވެ. އެއީ ހަމަ ޙަޤީޤީ ގޮތުގައި އަރުޝުގެ މަތީ އެކަލާނގެ ވޮޑިގެންވުމާ އެކުވެސް ވެއެވެ. (ދަންނަވައެވެ. އެކަލާނގެ ޖިސްމުގާގެން ވޮޑިގެންވަނީ އަރުޝުގެމަތީގައެވެ. ހަޤީޤަތުންނާއި ވޮޑިގެންވުމާ އެކަލާނގެ ނުޒޫލުވުމާއި، އިސްތިވާއާއި، ބައްލަވާލުމުގެ ޙަދީޘްތަކުންނެވެ. އެކަލާނގެ ހުރިހާ އިސްލާމީ އެއްޗެއްގައި ވޮޑިގެންވުމެއް ނުވެއެވެ. ކުރިޔަށް، ބަލާކަށް އެކަލާނގެއަށް ވަންހަނާވެގެންވާ ހަމަހަމަ އެއްޗެއްވެސް ނުވެއެވެ.) ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ﴾ (الشورى: 11) "އެކަލާނގެއާ އެއްފަދަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އެކަލާނގެއީ އައްސަވައިވޮޑިގެންވާ ބައްލަވައިވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި ޖަހުމިއްޔާއިންގެ ތަޢުލީމާ ޙުލޫލިއްޔާއިންނާއި އެމީހުންގެ ޢަޤީދާގައިވާ އެހެނިހެން މީހުން ބާރުފުޅުވަރިން ހަމަޖެހިގެން ނުބާޣަރަހަކީ. އެބައި މީހުން ބުނެއެވެ. الله ވޮޑިގެންވަނީ އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުންނާ އެކު ބިމުގައެވެ.

(جهميّة އިސްލާމީ فرقة އެކެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޞިފަ ސިފަފުޅުތަކެއް އެބައިމީހުން ނަފީކުރެއެވެ. މިބައިމީހުންނަކީ މިނަން ކިޔުނީ ސަމަރްޤަންދުގެ جهم بن صفوان އަށް ނިސްބަތްވެގެނެވެ. ދެވަނަ އެމަޛްހަބުގައި ބުރާހީމުގެ ދަރުބައްޔަތު އެބައިމީހުން އިތުބާރުކުރެއެވެ. حلوليّة އިސްލާމީ ހުރިހާ އެއްޗެއްގައި الله ވޮޑިގެންވޭ ބާ މީހުންނެވެ. އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ. أَنَّ اللهَ يَحِلُّ فِي كُلِّ شَيءٍ كَالْمَاءِ فِي الإِنَاءِ. الله ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ ތެރޭގައި ވޮޑިގެންވެއެވެ. އެއީ ކަނޑައެޅިގެން ތެރޭގައި ގޯސް ގަބޫލުކުރުމެވެ. والعياذ بالله)

އަދި ހަމައެފަދައިން ދުޢާ ގޮތުގައި އެތެރެވެސް ބުނާ ކަލާމް މިހާރު ގާއިމުކޮށެވެ. ނުވަތަ މަގުފުރުޅު ކީރިތިވާ މިހާރެވެ. އެހެން ހަމަކަށަވަރުން އެބާ، الله އަސްވަރަކީ އެކަލާނގެ ޖިސްމާއި އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ދެއްވިއެވެ.

އަދި ހަމައެފަދައިން رسول الله ﷺ އެކަލާނގެއާ ބެހޭގޮތުން ދެއްވި ޚަބަރުން އިޝާރާތްކުރެއްވިއެވެ. ((أَنَّهُ يَنْزِلُ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِيْنَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الأَخِيْرِ فَيَقُوْلُ: مَنْ يَدْعُوْنِي فَأَسْتَجِيْبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَلَهُ)) "ހަމަކަށަވަރުން ރޭގަނޑުގެ ތިންބައިކުޅަ ދެބައި ފާއިތުވުމުން، އެންމެ ފަހު ބައިގައި ކޮންމެ ރެއަކު ދުނިޔޭގެ އުޑަށް (އެންމެ ތިރީ އުޑަށް) އެކަލާނގެ (އެކަލާނގެ ޖިސްމާއި އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް) ފައިބައި ވޮޑިގެންނަވައެވެ. ދެން ވިދާޅުވެއެވެ. ތިމަން الله ގެ ހަޟްރަތުގައި ދުޢާކުރާނީ ކާކުތޯއެވެ؟ ދެން، ތިމަން الله އޭނާގެ ދުޢާ އިޖާބަކޮށްދެއްވާހުށީމެވެ. ތިމަން الله ގެ ހަޟްރަތުން އެއްޗެއް އެދި ދަންނަވާނީ ކާކުތޯއެވެ؟ ދެން ތިމަން الله އޭނާއަށް ދެއްވާހުށީމެވެ. ތިމަން الله ގެ ހަޟްރަތުން ފާފަ ފުއްސެވުމަށް އެދޭނީ ކާކުތޯއެވެ؟ ދެން ތިމަން الله އޭނާގެ ފާފަ ފުއްސަވައި ދެއްވާހުށީމެވެ."

އަދި ހަމައެފަދައިން އިޝާރާތްކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި އަޅުތަކުންގެ ދެމެދުގައި ފައިސަލާ ކުރެއްވުމަށްޓަކައި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ (އެކަލާނގެ ޖިސްމާއި އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި) ވޮޑިގެންނަވާނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޑައިގަތުމާއި ގުޅިގެންނެވެ. ﴿كَلَّآ إِذَا دُكَّتِ ٱلْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلْمَلَكُ

صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِاْيٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَ ۚ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَـٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ﴾ (الفجر: 21-23)

"ހަމަހަމަ ނުވެސް، ބިންގަނޑު ތަޅަތަޅައިގެން ގޮސް ކުދިކުދި ވަނިކޮށެވެ. އަދި (އަމުރުފުޅުގައި) ކަލޭގެފާނުގެ ރަސްކަލާނގެ (އަމުރުފުޅު) ވަޑައިގަންނަވާ ވަގުތު ސަފުސަފުގައި މަލާއިކަތުން ގެންނަވާނެއެވެ. އަދި ޖަހަންނަމް ގެނެސްދެވޭނެއެވެ. އަދި (އިންސާނާ) ހަނދާންކުރާނެއެވެ. އެދުވަހު އިންސާނާ (އޭނާކުރި ހުރިހާ ކަމެއް) ހަނދާންކުރާނެއެވެ. އެކަމަކު (އެދުވަހު) ހަނދާންކުރުމަކުން އޭނާއަށް ވީ ކޮން ފައިދާއެއްހެއްޔެވެ؟"

އަދި އަނެއްކާވެސް އިރާދަފުޅުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުވެސް އެކަލާނގެއީ ﴿ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴾ (البروج: 16)

"އިރާދަކުރައްވާ ކަމެއް ކުރެއްވުމަށް ފުރިހަމަ ބާރުވެރި ކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަނެއްކާވެސް އިރާދަފުޅުވެއެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅު ދެބައިކަށް ބެހިގެންވެއެވެ.

إرادة كونيّة: (ދުނިޔާގެ ދުނިޔަވީ ގޮތެއް ކަމަށްވެފައިވާ ހަރުކަށިކަމާއި ވަކިން ދެކަންތައްތަކުގެ އިރާދައެވެ. އެކަންތައްތައް ހަރުކަށިކަމުން ހިނގާނެކަމެއްވެއެވެ.) މިއިރާދައަކީ މިގޮތުން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވުމާއި ކަންތައް ވާން އިރާދައެވެ. އަދި އެކަންތައްތަކަކީ އެކަލާނގެ ބަލައިގަނެވޭ ދޭތެރޭ ކަމަކަށްވުން ލާޒިމުނުވެއެވެ. އަދި މިއިރާދައަށް ކިޔާ އަނެއް ނަމަކީ مَشِيئَة އެވެ. اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައިވެއެވެ. ﴿ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾ (البقرة: 253) "އަދި اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިރާދަކުރެއްވިނަމަ (ރަސޫލުންނަށްފަހުގައި ތިބި މީހުން) ވާދަވެރިވެ އެއްބައިމީހުން އަނެއްބައިމީހުން ހަނގުރާމަ ނުކުރާނެއެވެ. އެކަމަކު اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިރާދަކުރައްވާ ކަމެއް ކުރައްވައެވެ." ﴿ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ ﴾ (هود: 34) "(ނޫޙުގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީސްތަކުންނަށް) އެކަލޭގެފާނު ވަޢުޡުކުރެއްވުން ފައިދާނުކުރާނެއެވެ. މަގުފުރެދުވުމަށް اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ (މިތަނުގައި މުރާދަކީ ބަލައިގަތުމެއް ނުވާ ގޮތެއް) މީހުން ހިދާޔަތަށް ނުގެނެސް ދޫކޮށްލެއްވުން އިރާދަކުރައްވާ ނަމަ (މިއީ ކަލޭގެފާނުގެ ނަސޭހަތްތެރިކަން ހިދާޔަތަށް ނުގެނެސް ފައިދާއެއް ނުކުރާނެއެވެ.)"

إرادة شرعيّة: (މި އިރާދައިގެ މުރާދަކީ ދީނީ ހުކުމް ވާޖިބު ކަމެއްގެ އިރާދައެވެ. އެކަން މިހާރު ނުވިޔަސް ދެވެ.) މިއިރާދައަކީ މިގޮތުން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވުމާއި ކަންތައް ކޮށްދިނުމަށް ވާން ބަލައިގަތުން އިރާދައެވެ. އަދި މިއިރާދައިގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވުމާއި ވާން ކަމަކީ އެކަލާނގެއަށް ވަޙީ ކަމުގައި ދެނެވޭ ނޫންނެވެ. އެއީ اللّٰه ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައިވެއެވެ. ﴿ وَٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ ﴾ (النساء: 27) "އަދި اللّٰه އީ ތޫބާގަބޫލުކުރެއްވުމަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ރަޙްމަތް ލެއްވުމަށެވެ. (އެބަހީ ރަޙްމަތް ބާރުވެރިކަމުން ލެއްވުމަށެވެ.)"

އަދި އަނެއްކާވެސް އިރާދަފުޅުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުވެސް إرادة كونيّة ގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވުމާ ކަންތައްތަކާއި، إرادة شرعيّة ގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވުމާ ކަންތައްތައް ބަލައިގަނެވޭ ގޮތެއް އެކަލާނގެ

ހިކުމަތްތެރިވެއެވެ. ފަހެ كونيّة ގޮތުން އެކަލާނގެ ނިޔާކުރައްވާ ކަމެއް ނުވަތަ شرعيّة ގޮތުން އެކަލާނގެ ހުކުމްތަކުން އެކަލަކުން އަޅުވެތިކުރައްވާ ކަންތަކެއްވެސް ހިކުމަތަކަށްޓަކައެވެ. އަދި އެހިކުމަތްތެރިކަމާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަޢުލޫމެވެ. އެއީ އެހިކުމަތްތެރިކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްބައެއް އެނގިގަނެ ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިކުނޑިތަކަށް އެއިން ނުކުޅެދޭގޮތުގައިވެސް ވެއެވެ. ﴿ أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَحْكَمِ ٱلْحَـٰكِمِينَ ﴾ (التين: 8) "ޙާކިމާ ޙާކިމުންނަށްވުރެ ޢަދުލުވެރިވަންތަކަމުގައި ހުކުރައްވާ ފަރާތެއް ކަމުގައި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ނުވޭހެއްޔެވެ؟" ﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴾ (المائدة: 50) "(ޢަދުލުވެރިކަމުގައި) ހުކުރައްވުމުގައި ޔަޤީން الله އަށް ވުރެ ހެޔޮގޮތުގައި ހުކުރައްވާނީ ކާކުހެއްޔެވެ؟"

(توضيح: الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ހުކުރައްވާ ހުކުމާ ކަމެއް އެކަލާނގެ ހުކުރައްވަނީ ކަންތައްވެސް ހިކުމަތެއްގެ ދަށުންނެވެ. އެއީ إرادة كونيّة ގެ ދަށުން ހުކުރައްވާ ކަމެއް ކަމުގައިވިޔަސް ނުވަތަ إرادة شرعيّة ގެ ދަށުން ހުކުރައްވާ ކަމެއް ކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ. އޭގެ ތަފުސީލު ބަޔާން ކަންތައްތަކުގެ ހިކުމަތް އިންސާނާގެ ސިކުނޑިއަށް ވިސްނެއެވެ. މިސާލަކަށް إرادة كونيّة ގެ ދަށުން ފަގީރުކަމުގެ ފަގީރުކަން ހިމެނޭހެން އެފަގީރުމީހާއަށް ބަލާ ހިނގާށެވެ. ބައެއް ފަގީރުކަމުގެ ބާރު އިންސާނާގެ ބަދަލުގައި ހިތްވަރާއި ސަބުރުގެ ސިފަތައް ލިބިގެންދާނެއެވެ. އެއީ އޭނާއަށް ލިބިގަތުމަށް އަޅުގަނޑު އަޅުކަން ނިސްބަތްކުރަނީ ދުއާ ޚަޒާނާ ވިލާކޮށްދިނުމާ އޭނާ ދުއާތަކާއި، ޝުކުރުވެރިކަމާއި، ދީންތެރިކަމާ އަމިއްލަ ފަރާތުން ކަށަވަރުކަށަވަރެވެ. އަދި އަދި މިސާލަކަށް إرادة كونيّة ގެ ދަށުން އަބަދު ޖަހާލާ ކާފިރުކަން ފާޅުވާނަމަ އެކަލާނގެ ވިސްނަވާފާނެއެވެ. މިސާލަކަށް އެކަމުން އިންސާނުންނަށް އޭނާގެ ހިތްޕުޅުގެ ޖައްބާރުކަމުގެ ނުލަފާކަމުން އޭނާއަށް ހިތާމަ ނުލިބުނުކަމެވެ. އޭނާގެ ހިތްވަރުގައި އެއްކޮށް ހެއްދެވި ނިޢްމަތްތަކުން الله ދެއްވާވޭތޯއެވެ އޭނާ ހެދުމުގެ މަތީ ނިސްބަތް ދީއްވަން الله އިރާދަކުރެއްވިއެވެ. އަދި إرادة شرعيّة ގެ ދަށުން އުޅުއްވާގޮތުގެ އިސްލާމްކަން ހިތްވަރުގެ އެކަލާނގެ ވިސްނައި ބަލާށެވެ. މިސާލަކަށް އެކަމުން އިންސާނާ ދީނީ އެކަލާތީގޮތުގެ އަޅުގަނޑުވެރިކަމާއި تواضع ވެރިކަމާއި، تقوى ވެރިކަމެވެ. މިކަންކަން އެކަލާތީގޮތުގެ ހިތްވަރުގައި ވާކަން الله ދެއްވާވޭތޯއެވެ އެކަލާތީގޮތަށް ހިތްވަރުގައި ދިރިވުން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވިއެވެ. އިންސާނާއަށް ކަންތައް ކަމެއްވެސް އެނގޭނީ އެކަންތައްތަކަށް ފަހުގައެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އިލްމު ހުރިހާ ތަނަކަށް ފޯރާ ފުރިހަމަކަމާ ކަމުގައި، ފަހެ ކަންކަމާއި އެކަލާނގެ ރަޙްމަތް ދެއްވާނީއެވެ. އެހެންކަމުން އެކަލާނގެ ހުކުމާ ކަންތައްތަކަށް އެކަލާނގެ ހުކުމްތަކީ އަދި ހުކުމްތަކީ ކަންތައްވެސް ހިކުމަތެއްގެ ދަށުންނެވެ.

އަދި ދަންނައެވެ. މުޙައްމަދު އަލައިހިސްސަލާމް ކަންތައް إرادة شرعيّة އަށް އުޅުއްވާ މިއިރާދަތައް ދަށުން ފެނުނު ކަންތައް ކަމެއް إرادة كونيّة އެއްގޮތަށް ވެއެވެ. މިސާލަކަށް އަބޫބަކުރުގެ އީމާންވުން މިއީ إرادة شرعيّة އެއެވެ. އަދި إرادة كونيّة އެއްގޮތަށް ވެއެވެ. ހަމައެކަނި إرادة شرعيّة އަށްވުރެ މުޙައްމަދު އަލައިހިސްސަލާމާ ކަންތައް إرادة شرعيّة އެއެވެ. މިސާލަކަށް ހުކުމާ އިންސާނުން އިސްލާމްވުން މިއީ ހަމައެކަނި إرادة شرعيّة އެއެވެ.

އަދި ކަންތައް إرادة كونيّة އަކީ إرادة شرعيّة އެއް ނޫނެވެ. إرادة كونيّة ގެ ތެރެއިން الله ގެ ބަޔަކަށް ކުފުރުވުމި ކަމެއް ގެންގުޅެ إرادة شرعيّة އަކަށް ނުވާނެއެވެ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަރުދަނާކަން ވިޔަ ހަމައެކަނި إرادة كونيّة އެވެ. اهـ)

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ وليّ ން ލޯބި ވެވޮޑިގަންނަވައެވެ. އަދި އެމީހުންވެސް އެކަލާނގެ ލޯބިވެއެވެ. ﴿ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ ﴾ (آل عمران: 31) "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله ދެކެ ލޯބިވާކަމުގައި ވާނަމަ ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ތަބާވާށެވެ. އޭރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ތިޔަބައިމީހުންދެކެ ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވާނެއެވެ." ﴿ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ﴾ (المائدة: 54) "(ތިޔަބައިމީހުން ކުރެ ބަޔަކު الله ގެ ދީނުން މުރުތައްދު ވެއްޖެނަމަ) ފަހެ، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ބަޔަކު ގެނެސްދެއްވާނެއެވެ. އެބައިމީހުންދެކެ އެކަލާނގެ ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެކަލާނގެ ދެކެ ލޯބިވާނެއެވެ." ﴿ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴾ (آل عمران: 146) "އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ކެތްތެރިންނަށް ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވައެވެ."

﴿ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾ (الحجرات: 9) "އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޢަދުލުވެރިވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله، ޢަދުލުވެރިންނަށް ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވައެވެ." ﴿ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴾ (البقرة: 195) "އަދި ތިޔަބައިމީހުން އިޙްސާންތެރިވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله، އިޙްސާންތެރިންނަށް ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވައެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ ޝަރުޢުކުރެއްވި ޢަމަލުތަކާއި، ބަސްބަސްތަކަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ނަހީކުރެއްވި ޢަމަލުތަކާއި، ބަސްބަސްތަކަށް ނުރުއްސަވައެވެ. ﴿ إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمْ ۖ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۖ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ ﴾ (الزمر: 7) "ތިޔަބައިމީހުން ކާފިރުވިނަމަވެސް ދަންނާށެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ތިޔަބައިމީހުންގެ ބޭނުން ނުވާ ވަންތަވެގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެ ބޭނުން ކާފިރުކަމަކަށް އެކަލާނގެ ނުރުއްސަވައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޝުކުރުކުރާނަމަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ބޭނުން އެކަމަށް އެކަލާނގެ ރުއްސަވައެވެ." ﴿ وَلَٰكِن كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴾ (التوبة: 46) "އެކަމަކު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެމީހުންގެ (މުނާފިޤުން) ޖިހާދަށް ދިއުމަށް ނުރުއްސެވިއެވެ. ފަހެ، އެކަލާނގެ އެމީހުން (ޖިހާދަށް ނިކުތުމުން) އެއްލާބައިލެއްވީ ފަހަތަށް ޖެއްސެވިއެވެ. އަދި (އެމީހުންނަށް ބުނެވުނެވެ. (ޖިހާދަށް ނުދާ ގޮތުގައި) އިށީނދެ ތިބޭ މީހުންނާއެކު އިށީނދެތިބޭށެވެ."

އަދި އަހުލުބައިތުން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އީމާންވާ ބޭފުޅުން އަދި ޢަމަލުކުރާ މީހުންގެ ރިޟާއިން ރުހިވޮޑިގެންނެވިއެވެ. ﴿رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُۚ ذَٰلِكَ لِمَنۡ خَشِيَ رَبَّهُۥ﴾ (البينة: 8) "الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެބައިމީހުންގެ (އީމާންވާ ބޭފުޅުން އަދި ޢަމަލުކުރާ މީހުންގެ) ރިޟާއިން ރުހިވޮޑިގެންފިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެކަލާނގެ ރިޟާވަންތަކަމުން ރުހިގެންފިއެވެ. މި ހެޔޮ ޖަޒާއަކީ ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް ބިރުވެތިވާ (ކަލާނގު) މީހުންނަށެވެ."

އަދި އަހުލުބައިތުން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، ކާފިރުންނާއި، އެންމެހާ މުނާފިޤުން އެކަލާނގެ ކޯފާވެރިވެ ގަންނަވާނެ ކަމަށް ބަދުގޮތެއް ހީކުރާ މީހުންނާ ކޯފާވެރިވެ ގަންނަވައެވެ.

﴿ٱلظَّآنِّينَ بِٱللَّهِ ظَنَّ ٱلسَّوۡءِۚ عَلَيۡهِمۡ دَآئِرَةُ ٱلسَّوۡءِۖ وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِمۡ﴾ (الفتح: 6) "الله އާ މެދު ނުބައި ހީކުރާ މީހުންނެވެ. (އެބައިމީހުން މުއުމިނުންނަށް ޖެހުމަށް އިންތިޒާރުކުރާ) ނުބައި ކަމެއް އެބައިމީހުންނަށް ޖެހިގެން ދާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކޯފާވެރިވެ ގަތެވެ."

﴿وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِٱلۡكُفۡرِ صَدۡرٗا فَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ﴾ (النحل: 106) "އެކަމަކު ކާފިރުކަމަށް ހިތް ފުޅާކޮށްލީ މީހުން ދެންނެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް اللهގެ ޙަޟްރަތުން ކޯފާވެއްޖެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ވަނީ ބޮޑު ޢަޒާބެކެވެ."

އަދި އަހުލުބައިތުން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް، ވަޖްހުފުޅު ލިބިވޮޑިގެންވާ ކަމަށެވެ.

﴿وَيَبۡقَىٰ وَجۡهُ رَبِّكَ ذُو ٱلۡجَلَٰلِ وَٱلۡإِكۡرَامِ﴾ (الرحمن: 27) "(ހުރިހާ އެއްޗެއް ފަނާވެގެން ދާނެއެވެ.) އަދި ޢަޡީމްކަމާއި ކަރާމާތުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ، ވަޖްހުފުޅު ބާޤީވާ ދާއިމީވެވޮޑިގެންވާނެއެވެ. (އެބަހީ އެކަލާނގެ ޛާތްފުޅެވެ.)"

އަދި އަހުލުބައިތުން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ދެ އަތްތިލަ ދޮށްފުޅު ލިބިވޮޑިގެންވާ ކަމަށެވެ.

﴿بَلۡ يَدَاهُ مَبۡسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيۡفَ يَشَآءُۚ﴾ (المائدة: 64) "އަދި އެއްކަލަ! އެކަލާނގެ ދެއަތްތިލަ ދޮށްފުޅު ފުޅާވެގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ގޮތަކަށް ދެއްވައެވެ."

﴿وَمَا قَدَرُواْ ٱللَّهَ حَقَّ قَدۡرِهِۦ وَٱلۡأَرۡضُ جَمِيعٗا قَبۡضَتُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَٱلسَّمَٰوَٰتُ مَطۡوِيَّٰتُۢ بِيَمِينِهِۦۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾ (الزمر: 67) "އަދި އެބައިމީހުން الله އަށް ޤަދަރުކުރަން ހައްޤުވާގޮތަށް ޤަދަރެއް އެކަލާނގެއަށް ޤަދަރުނުކުރެއެވެ. އަދި ޤިޔާމަތްދުވަހުން މުޅިބިންވަނީ އެކަލާނގެ ގަބުޟުގައެވެ. އަދި އުޑުތަކުވަނީ އެކަލާނގެ ކަނާތްއަތްތިލަ ދޮށްފުޅުގައި ވެއްޓިފައެވެ. އެބައިމީހުން އެކަލާނގެއާ ޝަރީކު ކުރާ ކަންތައްތަކުން އެކަލާނގެ ސުބްޙާނަހޫ ތަޢާލާ ވެވޮޑިގެންނެވެ. އަދި މަތިވެރިވެވޮޑިގެންނެވެ."

އަދި އަހުލުބައިތުން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ބަޞަރު ލިބިވޮޑިގެންވެއެވެ.

އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިން ކަމުގައެވެ. ﴿وَٱصۡنَعِ ٱلۡفُلۡكَ بِأَعۡيُنِنَا وَوَحۡيِنَا﴾ (هود: 37) "(އޭ ނޫޙު

ޢަލައިހިއްސަލާމް އެވެ!) ތިމަން الله ގެ ތަޖައްލީވުމަކީ (އެބަހީ؛ ތިމަން اللهގެ ޙަޤީޤަތްކަމުގައި ތިމަން الله ގެ وحي އިން (އިރުޝާދު ދިނުމުގެ ބާބު) ސަރު ބަސްނަވާނެވެ." އަދި ރަސޫލުﷲ صلّى الله عليه وسلّم ބަޔާންކޮށް ދެއްވާފައިވެއެވެ. ((حِجَابُهُ النُّوْرُ لَوْ كَشَفَهُ لأَحَرَقَتْ سُبُحَاتُ وَجْهِهِ مَا انْتَهَى إِلَيْهِ بَصَرُهُ مِنْ خَلْقِهِ)) (رواه مسلم) "އެކަލާނގެ ޙިޖާބަކީ ނޫރެވެ. އެކަލާނގެ ޙިޖާބު ނައްޓާލައްވައިފިނަމަ އެކަލާނގެ ވަޖުހުގެ ނޫރު، އެކަލާނގެ ޚަލްޤުތަކުން އެކަލާނގެ ޚާލިޤުގެ ނޫރު ފެންނަ ތަކެތި ހިފާފައި ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް އަނދައިގަންނާނެއެވެ."

އަދި الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ދެލޯ ޞިފަކުރުމާމެދު ސުންނަތުގެ އަހުލުވެރިން އިއްތިފާޤުވެގެންވެއެވެ. އަދި ރަސޫލުﷲ صلّى الله عليه وسلّم ދައްޖާލާއި ބެހޭގޮތުން ވިދާޅުވީ ޙަދީޘެއްގައި ބަޔާންކޮށް ވެއެވެ. ((أَلاَ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ عَزَّوَجَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرَ)) (متّفق عليه) "ދަންނާށެވެ. އޭނާގެ އެއްލޮލުކަނީ ކަމުގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އެއްލޮލުކަނިއެއް ނޫނެވެ. (އެބަހީ އެކަލާނގެ ދެލޯ ފުރިހަމަ ކަމުގައި ސާބިތުވެގެންވެއެވެ.)"

އަދި އަހުލުސުންނަތުގެ މީހުން ވިޝްވާސްކުރެއެވެ. ﴿لَّا تُدۡرِكُهُ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَهُوَ يُدۡرِكُ ٱلۡأَبۡصَٰرَۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾ (الأنعام: 103) "ލޮލުގެ ފެނުމަކަށް އެކަލާނގެ ވަށައެއް ނުފެއްޓޭނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހުރިހާ ލޮލުގެ ފެނުން ވަށައިލައްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ލޯބިކަން ނިކަން ބޮޑު ކަލާނގެއެވެ. ތެދު ޚަބަރު ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުލުސުންނަތުގެ މީހުން ވިޝްވާސްކުރެއެވެ. މުއުމިނުން ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި އެކަލާނގެ ފެނިވަޑައިގަންނާނެކަމަށް. ﴿وُجُوهٞ يَوۡمَئِذٖ نَّاضِرَةٌ ۝٢٢ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٞ﴾ (القيامة: 22-23) "އެދުވަހުގައި (ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި) ބައެއް، މޫނުތައް އުފާވެރިވެ ރީތިވެފައިވާނެއެވެ. އެމޫނުތަކުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއަށް ބަލަމުންނެވެ."

އަދި އަހުލުސުންނަތުގެ މީހުން ވިޝްވާސްކުރެއެވެ. الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއާ އެއްފަދަ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ސިފަތަކުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ. ﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾ (الشورى: 11) "އެކަލާނގެއާ އެއްފަދަ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ އަޑުއިވިވޮޑިގެންވާ ބައްލަވައިވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުލުސުންނަތުގެ މީހުން ވިޝްވާސްކުރެއެވެ. ﴿لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ﴾ (البقرة: 255) "ނިދިކުޑައެއް އަދި ނިދިބޮޑެއް އެކަލާނގެއަށް ނުވެދެވޭނެއެވެ." އެއީ އެކަލާނގެ ދިރިހުރުއްވުމާއި ޤާއިމުވުމުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ.

އަދި އަހުލުސުންނަތުގެ މީހުން ވިޝްވާސްކުރެއެވެ. އެއްވެސް އެކަލާނގެ މީހަކަށް އަނިޔާވެރިވެ ވޮޑިނުގަންނަވާނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި ޙުކުމްތަކުގެ އެކަލާނގެ އާދިލުކަމާގެ ދެންނެވުމެވެ. އެއީ
އެކަލާނގެ ފާރަވެރިކަމާއި (ޙިކުމަތް އެއްކޮށް) ވަރަށް ބުރުމުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ.

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ޤުދުރަތާއި ބާރުން އެއްވެސް އެއްޗަކަށް އެކަލާނގެ
ކަނޑައެޅުމުގެ ދަތިން ނުނިކުމެވޭނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ބާރުފުޅާއި، ކުރެއްވުމުގެ ކަމުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ.

﴿إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ﴾ (يس: 82) "ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ކަމަކަށް
އިރާދަކުރައްވައިފިނަމަ ވިދާޅުވެއްވީ ވާށޭ! ހަމައެހިނދު އެކަމެއްވެއެވެ."

އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ވަރުބަލިކަމެއް އަދި ފޮނިކަމެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ
ބާރުފުޅުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ. ﴿وَلَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ وَمَا
مَسَّنَا مِن لُّغُوبٖ﴾ (ق: 38) "އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން الله، އުޑުތަކާއި ބިމާއި، އެދެމެދުގައި ވާހާއެއްޗެއް
ހަދުވަހުން ހެއްދެވީމެވެ. އަދި ތިމަން الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި އެއްވެސް ވަރުބަލިކަމެއް ބިރުނުގަތެވެ."

އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަވްލިޔާއުންގެތެރެއިން (ޚާއްޞަ ދުރުގެ އެހީއަކަށް) ސާބިތުކުރެއްވި
ކަންތައް އިބްރާހީމުގެކަމާއި އަދި ކަންތައް ސިފަފުޅުގައި ނުވަތަ އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم އެކަލާނގެއަށް
(އެކަލާނގެ ފާޅުގެ ސުންނަތުގައި) ސާބިތުކުރެއްވި ކަންތައް އިބްރާހީމުގެކަމާއި އަދި ކަންތައް ސިފަފުޅުގައި ސާބިތުވެގެންވާ
ކަމުގައި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. (މިސާލަކަށް ޚިލާފަށް) ބުރުވެރިކަން ދޭ ފުރަތަމަކަން އަހުރެމެން
ބަރީއަވަމުއެވެ. އާދެ، ގުރުއާން އެއްކަލާފުޅު އެކަލާނގެއަށް ޚާއްޞަކުރަމުއެވެ. އެއީ ހިތުން ނުވަތަ ދުލުން މިފަދައިން
ބުނުމެވެ. الله ސިފަފުޅުތަކާއި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ސިފަވުމާ އަހުރެމެން އެކަލާނގެއަށް ކައިވުއްރާތަ
ބަރާބަރުކުރުމެވެ. އެއީ ހިތުން ނުވަތަ ދުލުން މިފަދައިން ބުނުމެވެ. الله ގެ ސިފަފުޅުތަކާއި ކަމުގެ ސިފަވުމާ
އެއްގޮތް ނުވެއެވެ.

އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަދިއްލަ ޖަމުޢުގެން ނަފިކުރުއްވި ކަންތައް ކަވެއް ނުވަތަ
އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم އެކަލާނގެ ޖަމުޢުގެން ނަފިކުރުއްވި ކަންތައް ކަވެއް ނަފިވެގެންވާ ކަމުގައި
އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. އަދި މިނަފިކުރުމުގައި، މީގެ އިދިކޮޅު ސިފައިގެ ފުރިހަމަކަން ސާބިތުކުރުން
އެކަށީގެންވެއެވެ. (މިސާލަކަށް ނިދި އެކަލާނގެ ޖަމުޢުގެން ނަފިވެގެންވެއެވެ. މިނަފިވުމަކީ އާދޭ އިދިކޮޅު އާދޭ!
ދިރިހުންނެވުމުގެ ފުރިހަމަކަން ސާބިތުވެއެވެ.) އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އެކަލާނގެއް ހަމަ އަހުރެމެން
ނުކުރެއްވާ ކަންތައް ކަމަކުން އަހުރެމެން ހަމައެކަނި މަސްޢޫލުވަމުއެވެ. (އެބައި އެކަމުގެ ޤަބޫލުކުރުން ބަލައި
ނަގުމުއެވެ.)

އަދި އަހުރެމެން ދެކޭގޮތުގައި އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ މަގުން ހިނގުމަކީ ފަރުޟުވާކަމެކެވެ.
އެއީ ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަދިއްލަ ޖަމުޢުގެން ސާބިތުކުރުއްވި ކަންތައް ކަވެ
ނުވަތަ އެކަލާނގެ ޖަމުޢުގެން ނަފިކުރުއްވި ކަންތައް ކަވެ އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަދިއްލަ
ޖަމުޢުގެން ދެއްވާ ޚަބަރެކެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އަދިއްލަ ނަފްސާ އެންމެ ގާތުން ދަންނަވާ ވޭނެގޮތް
އެކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ބަސްފުޅުގެ ތެދުން އެންމެ ރަގަޅު ބަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި ބަސްފުޅުގެ ތެދުން

އެންމެ ރިވެތި ރަސޫލާކަލާނގެއެވެ. އަދި އަޅުތަކުންނަން އިލްހާދީން ދީނާއި ވަނަހެއް ނުލެވޭނެއެވެ. (އެބަހީ އެކަލާނގެއާ ބެހޭގޮތުން އެކަލާނގެ ބާރުނުހުރުމަށް ކަމުދާގޮތް އަޅުތަކުންނަކަށް ނޫނީގޮނެވެ.)

އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އެކަލާނގެއަށް ސާބިތުކުރުއްވި ކަންތަށް ކަމަކީވެސް ނުވަތަ އެކަލާނގެ ޞިފަތްތަކުން އެކަލާނގެ ނަފީކުރުއްވި ކަންތަށް ކަމަކީވެސް އެކަލާނގެއާ ބެހޭގޮތުން އެކަލާނގެ ތަނބާވުމާއި ހަމަޖެހެވެ. އަދި މުސްލިމުންނަށް ﷲ ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޒާތުގައި އެންމެ ގަނޑުވާ ދެނެވަޑައިގަންނަވައި އެކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މުސްލިމުންނަށް ނަސޭހަތްތެރި އެންމެ ތެދުވެރި އަދި އެންމެ ފަސާހަތްތެރި އިންސާނާއެވެ.

ވީމާ، އިލާހީ ތެދުވެރިކަމާއި، ބަޔާންކަމުގެ ފުރިހަމަކަންވަނީ ﷲ ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ބަސްފުޅާއި، ރަސޫލު ﷲ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ބަސްފުޅުގައެވެ. ވީމާ، އެބައިމީހުންގެ އެއްވެސް ޚިލާފެއްނުވެއެވެ. އަދި އެބަހުން ހުރިގޮތުގައި އެއްވެސް ޝައްކެއްނުވެއެވެ.

❀❀❀❀❀❀❀❀

فصل

اللهގެ ސިފަފުޅުތަކާ ގުޅޭ އަހަރުމެންގެ ޢަޤީދާ

تفصيل ކޮށް ނުވަތަ إجمال ކޮށް، إثبات ކޮށް ނުވަތަ نفي ކޮށް ދެއްކެވި މިބަޔާންކުރި الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ސިފަފުޅުތަކާ ބެހޭގޮތުން އަހަރުމެންގެ ޢަޤީދާއަކީ އަހަރުމެންގެ رب ގެ ފޮތާއި، އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާގެ ސުންނަތަށް އިއްތިބާޢުކުރުމެވެ. (އެބަހީ މިދެ އަސްލުގައި އައިސްފައިވާގޮތަށް އެއްވެސް ތަޢުވީލުކުރުމަކާ ނުލައި އަދި މިސާލުޖެހުމަކާ ނުލައި ތަޝްބީހުކުރުމެވެ.) އަދި އެސިފަފުޅުތަކާ ގުޅޭ މިއުއްމަތުގެ ސަލަފުންނާއި އިމާމުން އިޖްމާޢުކުރެއްވި ގޮތަށް އިޖްމާޢުކުރުމެވެ.

އަދި އެސިފަފުޅުތަކާ ބެހޭގޮތުން އައިސްފައިވާ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގެ نصّ ތައް އޭގެ ظاهر މާނައިގެ މަތީ ބާއްވާލުމާއި އަދި އެ نصّ ތައް الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޢަޒުމަތާ ލާއިޤު އޭގެ ޙަޤީޤަތުގެ މަޢުނާގައި ހިފުން ވާޖިބުކަމުގައި އަހަރުމެން ދެކެމެވެ.

އަދި އެސިފަފުޅުތަކުން الله އާއި އެކަލާނގެ ޚަލްޤާ ތަޝްބީހުކުރުމާއި މުޅިން ނޫން މުޤާރަނަކުރާ އެސިފަފުޅުތަކުގެ މާނަ އަނބުރާލައި މުޝައްބިހުންގެ ގޮތުން އަހަރުމެން ބަރީއަވެމުއެވެ.

އަދި އެސިފަފުޅުތަކުން الله އާއި އެކަލާނގެ ޚަލްޤާ ތަޝްބީހުކުރުމުގެ މާނައިން އެސިފަފުޅުތަކަށް ނަފްޔުކުރި މުޢައްޠިލުންގެ މަޛްހަބުން އަހަރުމެން ބަރީއަވެމުއެވެ.

އަދި އެސިފަފުޅުތަކަށް މިސާލުޖެހުމާއި ނުވަތަ އެސިފަފުޅުތަކުގެ ގޮތާއި ކައިފިއްޔަތު ބަޔާންކުރުމަކީ ... އަހަރުމެން ބަރީއަވެމުއެވެ.

އަދި އަހަރުމެންނަކީ ތަޤުލީދުކުރާ ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. ހަމަޔަގީނުން الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ފޮތާއި رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ސުންނަތުގައި ބަރާބަރުކޮށްވާ ދެކޮޅުހަދާ ބަޔާނެއް، އޭގެ އެއްބައި އަނެއްބައާ تعارض އެއް ނުވާނެއެވެ. އެއީ الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ކަމުންނެވެ. ﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُوا۟ فِيهِ ٱخْتِلَـٰفًا كَثِيرًا ﴾ (النساء: 82) މާނައީ: "ފަހެ، އެއުރެން (ޤުރުއާން) ތަދައްބަރު ވިސްނައި ފިކުރުނުކުރަނީހޭއެވެ؟ އަދި الله ނޫން ފަރާތަކުން އެ ބާވައިލެއްވިނަމަ އެއިން ބައިވަރު އިޚްތިލާފުތަކާއި تعارض ވެސް އެބައިމީހުންނަށް ފެންނާނެއެވެ." އަދި ހަޤީޤަތުގައި ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި تعارضވުން، އޭގެ އެއްބައި އަނެއްބައާ ދެކޮޅުހަދައި ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއީ الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއާއި އެކަލާނގެ رسول صلّى الله عليه وسلّم ގެ ހަދީޘުގައި މުސްތަޤިއްރު ކަމެކެވެ.

ފަހެ، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ފޮތާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ސުންނަތުގައި ނުވަތަ އެތެރެތެރޭގައި تعارض އެއް ވާކަމަށް ދަޢުވާކޮށްފިމާ ދަންނަވައެވެ. ފަހެ، އެއީ އޭނާގެ ނުބައި ޤަސްދުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި އޭނާގެ ހިތްނުސީދާކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ފަހެ، އޭނާ الله ގެ ޙަޟްރަތަށް ތައުބާވާންޖެހެއެވެ. އަދި އޭނާގެ، އުތުރުދުން އެއްބަސްވާންވާނެއެވެ.

އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ފޮތާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ސުންނަތުގައި ނުވަތަ އެތެރެތެރޭގައި تعارض އެއްވާކަމަށް ޝައްކުވާ މީހާ ދަންނަވައެވެ. ފަހެ، އެއީ އެހެންޏާ އޭނާގެ ޢިލްމުގެ މަދުކަމުންނެވެ. ނުވަތަ އޭނާގެ ވިސްނުން ކުޑަކަމުންނެވެ. ނުވަތަ އޭނާ ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމުގައި ކުޑަވާ ކުޑަކަމުންނެވެ. ފަހެ، އޭނާ އިލްމު ހޯދަންވާނެއެވެ. އަދި ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމުގައި ގަދައަޅައި މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ. އެއީ އޭނާއަށް ބަޔާންވެ ޒާހިރުވެއްޖެނަމައެވެ. ފަހެ، އޭނާއަށް ހައްޤު ޒާހިރުވެއްޖެނަމަ އެކަމުގެ އިތުރުވެރިއަކަށް ހުރަހަޅައިނުލާށެވެ. އަދި އޭނާގެ ޝައްކުން އޭނާ އެއްބަސްވާނީއެވެ. އަދި އިލްމުވެރިކަމުގައި ޘާބިތު ހުރިހާ މީހުން ބުނާނީއެވެ. ﴿ءَامَنَّا بِهِۦ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا﴾ (آل عمران: 7) "އަހަރެމެން އެއަށް (مُتَشَابِه އާޔަތްތަކަށް) އީމާންވެއްޖެއެވެ. އެހުރިހާ އެއްޗެއް (مُتَشَابِه އާޔަތްތަކާއި مُحْكَم އާޔަތްތައް) ވަނީ އަހަރެމެންގެވެރި ރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ." އަދި އޭނާ ދަންނަވައެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި އަދި އެތެރެތެރޭގައި އެއްވެސް تعارض އެއް އަދި އެއްވެސް އިޚްތިލާފެއްނުވެއެވެ.

❁❁❁❁❁❁❁❁

فصل

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުން

އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ މަލާއިކަތުންނަށް އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުންނަކީ ﴿عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ۝٢٦ لَا يَسْبِقُونَهُۥ بِٱلْقَوْلِ وَهُم بِأَمْرِهِۦ يَعْمَلُونَ﴾ (الأنبياء: 27-26) "މާތްކުރެވިގެންވާ (اللّٰهُގެ) އަޅުންތަކެކެވެ. އެބައިމީހުން އެކަލާނގެއަށްވުރެ ކުރިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅެއްނުވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ޢަމަލުކުރައްވަނީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ އަމުރުފުޅަށެވެ."

الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެބައިމީހުން ހެއްދެވިއެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ޤާއިމުވެވަޑައިގަތެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކުރުމަށް ތެދުވެރިވެ ހުންނެވިއެވެ. ﴿لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ۝١٩ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ﴾ (الأنبياء: 19-20) "އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް އެބައިމީހުން ބޮޑާވެ ނުލައްވައެވެ. އަދި ވަރުބަލިވެ ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. ރޭގަނޑާއި ދުވާލު (އެކަލާނގެއަށް) ތަސްބީހަކުރައްވަމުއެވެ." الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެބައިމީހުން އަހުރެމެންނަށް ފޮނުއްވާ ކުރައްވައެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން އަހުރެމެންނަށް ނަފާވައެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ ބައެއް އަޅުންނަށް އެބައިމީހުން ކަށަވަރުކޮށްދެއްވައެވެ. ފަހެ، ހަމަހަމައަށް ދެކެވަޑައިގަތެވެ. رسول الله صلّى الله عليه وسلّم، ޖިބްރީލް ޢަލައިހިއްސަލާމް އެކަލޭގެފާނުގެ އަސްލު ސޫރަތުގައި ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ހަސަދަކަ ފިޔަވަޅުވިއެވެ. (އެކަލޭގެފާނުގެ ބާޒުކަން) މުޅި އުފުގުން ބަންދުކުރިއެވެ. އަދި ޖިބްރީލް ޢަލައިހިއްސަލާމް މަރްޔަމުގެފާނު އަރިހަށް ފުރިހަމަ އިންސާނެއްގެ ސޫރަތުގައި ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ، މަރްޔަމުގެފާނު އެކަލޭގެފާނާ މުޚާތަބުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުވެސް އެކަމަނާއާ މުޚާތަބުކުރެއްވިއެވެ. އަދި رسول الله صلّى الله عليه وسلّمގެ އަރިހުގައި އަސްޙާބުބޭކަލުން ތިއްބަވައިގެން ޖިބްރީލް ޢަލައިހިއްސަލާމް ވަޑައިގަތެވެ. ފިޔަވަޅުގެ ސޫރަތުގައި ބާޒުކަރުނަށް ބާރު ކޮށްފައިވާ އިންސާނެއްގެ ސޫރަތުގައެވެ. އެއްވެސް ބަޔަކަށް އެކަލޭގެފާނު ނުދަންނަވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ދަތުރުކުރުމުގެ އަސަރެއްވެސް ފާޅެއްނުވެއެވެ. ފޮތިގަނޑުގެ ހުދުކަމާއި އިސްތަށިގަނޑުގެ ފަސްކަލަކަމުގެ ސަބަބުން ދެކުނެވެ. އިސްތަށިގަނޑު ހުދުކުރި ކަލަކަލާނގެއަކަށެވެ. ދެން رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ކުރިމަތީގައި އިށީނދެވަޑައިގަތުމަށް ވެވަޑައިގަތެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނުގެ ދެކަކޫފުޅު رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ދެކަކޫފުޅާ ގުޅުއްވައި ދެއަތްޕުޅު އެކަލޭގެފާނުގެ މަށާގަނޑުގައި ބާއްވަވައި رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ގާ މުޚާތަބުކުރެއްވިއެވެ. އަދި رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ވެސް އެކަލޭގެފާނާ މުޚާތަބުކުރެއްވިއެވެ. އަދި رسول الله صلّى الله عليه وسلّم، އަސްޙާބުބޭކަލުންނަށް ހަމަކަށަވަރުން އެއީ ޖިބްރީލް ޢަލައިހިއްސަލާމްކަން އަންގަވައިދެއްވިއެވެ.

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މަލާއިކަތުންނާ ޚާއްޞަކުރެވިގެންވާ ކަންތައްތަކަށްވެސް.

ފަހެ، އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން ޖިބްރީލުގެފާނަކީ ވަޙީގެ މަލާއިކަތާއެވެ. އެފަރިއްތާގެން ﷲ ގެ ރަސޫލުބޭކަލުން
އެކަލާނގެ އިލާހީ ދަރުސްތަކާއި ބާރަތުމާގެ އަރިހަށް ވަޙީގެންނަވައެވެ. އެއީ ނަބިއްޔުންނާއި ރަސޫލުންގެ އަރިހަށެވެ.

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން ميكائيل ޢަލައިހިއްސަލާމަކީ ވާރޭއާއި ގަސްގަހާގެހިގެ ކަންތައްތައް
ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތާއެވެ.

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން إسرافيل ޢަލައިހިއްސަލާމަކީ ޤިޔާމަތްދުވަސް މަތިވާ ހިނދުގައި
ދުވަސްތަކަށް ފުރުޞަތުދޭ ޞޫރުގައި ހިނދު ފުމެލެއްވުމުގެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުން
މަލާއިކަތާއެވެ.

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން މަރަކަށްވަރުމީ ޢަލައިހިއްސަލާމަކީ މީސްތަކުން މަރުވާ ހިނދު
މަރަށްޕޮތްވުމުގެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތާއެވެ.

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން ފުރާނަ ނަގާ މަލާއިކަތާގެ އެހީތެރިންގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން
މަލާއިކަތާއެވެ. އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން މާލިކަކީ ނަރަކައިގެ ބޮޑުވެރިޔާއެވެ.

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން، މައިންގެ ރަޙިމުތަކުގައިވާ ދަރިންގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން
މަލާއިކަތުންނެވެ. އަދި އާދަމުގެ ދަރިން ރައްކާތެރިކުރުމާ ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތުންނެވެ. އަދި
އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް ލިޔުމާ ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތުންނެވެ. ކޮންމެ މީހަކަށް ދެމަލާއިކަތުން مقرّر
ކުރެވިފައިވެއެވެ. ﴿ عَنِ ٱلۡيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ قَعِيدٞ ١٧ مَّا يَلۡفِظُ مِن قَوۡلٍ إِلَّا لَدَيۡهِ رَقِيبٌ عَتِيدٞ ﴾ (ق: 17،18)
"އޭނާގެ ކަނާތްފަރާތުގައާއި ވާތްފަރާތުގައި އިށީނދެވަޑައިގެން ތިއްބަވާ ދެމަލާއިކަތުންނެވެ. އޭނާ ބުނާ
ކޮންމެ ބަސްފުޅަކާ ދިމާއަށް ބަލަހައްޓާ ރައްކާތެރި މަލާއިކަތަކީ އޭނާއަށް ދުރުން ތަޔާރަށް ތިބޭ ބައެކެވެ." އަދި
މަރުވެއްޖެއްސުރެ ސުވާލުކުރުމާ ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތުންނެވެ. މަރުވެފައިވާ ކަސްދުގެ ހާލަތުން ހިނދު އޭނާގެ
ވެރިޔާ ކުރެވޭނެ ސުވާލުތަކާއި ޖަވާބުދެވޭނެގޮތް، އަދި އޭނާގެ ދީނާއި، އޭނާގެ ނަބިއްޔާ ބަޔާންކުރުން
ސުވާލުކުރައްވައެވެ. ފަހެ ﴿ يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱلۡقَوۡلِ ٱلثَّابِتِ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۖ
وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَۚ وَيَفۡعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ﴾ (إبراهيم: 27) "ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އީމާންވި
މީސްތަކުން ސާބިތުވެގެންވާ ބަސްފުޅުން (توحيد ގެ ބަސްފުޅުން) ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައާއި އާޚިރަތުގައި
ސާބިތުކޮށްދެއްވައެވެ. އަދި ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އަނިޔާވެރިން ސީދާމަގުން އެއްކިބާކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ﷲ
ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިރާދަކުރައްވާ ކަންތައްތައް ކުރައްވައެވެ."

އަދި އެބަޔަކުންގެ ތެރެއިން ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންގެ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން މަލާއިކަތުންނެވެ.
ފަހެ. ﴿ يَدۡخُلُونَ عَلَيۡهِم مِّن كُلِّ بَابٖ ٢٣ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُم بِمَا صَبَرۡتُمۡۚ فَنِعۡمَ عُقۡبَى ٱلدَّارِ ﴾ (الرعد: 23،24)
"އެބައިމީހުން ސުވަރުގޭގެ ހުރިހާ ދޮރުތަކުން އެބައިމީހުންގެ އަރިހަށް ވަދެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި ވިދާޅުވާނެއެވެ.
ތިޔަބައިމީހުން (ދުނިޔޭގައި ކެތްތެރިކަންވެރިވި) تقوى ވެރިވުމުގެ (މަގުގައި) ކެތްތެރިވުމުގެ ސަބަބުން މިއަދު
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަލާމަތްކަންލިބިއްޖެއެވެ. ފަހެ ސުވަރުގޭގެ ނަޢީމާ ކިހާ ހެޔޮ ގެދޮރެއްތޯއެވެ!"

އަދި ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ޚަބަރުދެއްވާފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އުޑުގައިވާ البيت المعمور އަކީ ކޮންމެދުވަހަކު ހަތްދިހަހާސް މަލާއިކަތުން ވަދެވަޑައިގަންނަވެއެވެ. (އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވަނީ އެތާނގައި ނަމާދުކުރައްވަތެވެ.) އަދި އެ جماعة ދެވަނަ ފަހަރަކަށް އަބަދައި އެތަނަކަށް ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. އެއީ އެބޭކަލުންނަށް އެކަން ވާޖިބުވާ އެންމެ ފަހަރަކު ކަމުގައިވެއެވެ.

❁❁❁❁❁❁❁❁

فصل

ފޮތްތަކަށް އީމާންވުން

އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ ރަސޫލުންގެ މައްޗަށް ފޮތްތަކެއް ބާވައިލެއްވިއެވެ. އެއީ ޚަލްޤުތަކުގެ މައްޗަށް (ޖިންނިންނާއި އިންސީންގެ މައްޗަށް) ހުއްޖަތެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ބަޔާންކުރާ މީހުންނަށް މަގެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އެރަސޫލުބޭކަލުން އެބައިމީހުންނަށް އެފޮތްތަކުގެ ޝަރީޢާއިން ހިކްމަތް އުގަންނައިދެއްވައެވެ. އަދި އުޅުއްވުންތަކުން އެބައިމީހުން ޠާހިރުކުރައްވައެވެ.

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ކޮންމެ ރަސޫލަކާ އެކު ފޮތެއް ބާވައިލެއްވިއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ވަޙީއިންނެވެ. ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ (الحديد: 25) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން މިވަނީ ﷲ، މިވަނީ ﷲގެ ރަސޫލުން ބަޔާންވެގެންވާ ދަލީލުތަކާއެކު ފޮނުއްވީމެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނާއެކު ފޮތްބާވައިލެއްވީމެވެ. އަދި ބަރުދަނުވެސް ބާވައިލެއްވީމެވެ. އެއީ މީސްތަކުން ބަރާބަރުކަމާއެކު ޤާއިމުވުމަށްޓަކައެވެ."

ﷲ ބާވައިލެއްވި ފޮތްތަކުގެ ތެރެއިން އަހުރެމެން ދަންނަ ފޮތްތަކަށް:

1- توراة: މިފޮތަކީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މޫސާގެފާނުގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތެވެ. އަދި މިފޮތަކީ ބަނީއިސްރާއީލު މީހުންނަށް ދެއްވި އަލިކަމެއް ފޮތެވެ. ﴿فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِن كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ۚ﴾ (المائدة: 44) "އެފޮތުގައި ހިދާޔަތާއި ނޫރުވެއެވެ. ﷲ އަށް ކިޔަމަންވި ނަބިއްޔުންނާއި، ﷲ ޔަހޫދީންނަށް ދީނުގެމަގުން ދީންވެރިންނާއި، އަދި އެބައިމީހުންގެ ޢިލްމުވެރިން އެފޮތުން ޙުކުމްކުރައްވައެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންނަށް ﷲ ގެ ފޮތް (ތައުރާތު) ރައްކާތެރިކުރުމަށް އަމުރުކުރެވުނު ގޮތުގެ މަތިންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެފޮތުގެ މައްޗަށް ހެކިވެރިންކަމުގައި ވިއެވެ."

2- إنجيل: މިފޮތަކީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، ޢީސާގެފާނުގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތެވެ. އަދި މިފޮތަކީ ތައުރާތު ތަސްދީޤުކުރައްވާ އަދި ފުރިހަމަކުރައްވާ ފޮތެވެ. ﴿وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (المائدة: 46) "އަދި މިވަނީ ﷲ އެކަލޭގެފާނަށް (ޢީސާގެފާނަށް) އިންޖީލު ދެއްވީމެވެ. އެފޮތުގައި ހިދާޔަތާއި ނޫރުވެއެވެ. އަދި އެފޮތުގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވުނު ތައުރާތު ތަސްދީޤުކުރާ ފޮތެއް ކަމުގައެވެ. އަދި ތަޤްވާވެރިންނަށް ހިދާޔަތާއި ނަސޭހަތެއް ކަމުގައެވެ." ﴿وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعْضَ الَّذِي

حُرِّمَ عَلَيْكُمْ ﴾ (آل عمران: 50) "އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް (بني إسرائيل މީހުންނަށް) ޙަރާމްކުރެވުނު ބައެއް ތަކެތި ޙަލާލުކުރުމަށެވެ."

3- زبور: މިފޮތަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ދާވޫދުގެފާނަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތެވެ.

4- **އިބްރާހީމްގެފާނާއި މޫސާގެފާނުގެ** صحيفة **ތަކެވެ.**

5- **ކީރިތި** قرآن: މިފޮތަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެންމެ ފަހުގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم ގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވި ފޮތެވެ. ﴿هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٍ مِّنَ ٱلْهُدَىٰ وَٱلْفُرْقَانِ﴾ (البقرة: 185) "(އެފޮތް ބާވައިލެއްވީ) މީސްތަކުންނަށް ހިދާޔަތެއް ކަމުގައްޔާއި، ހިދާޔަތުގެ އަދި ބަޔާންތަކާއި ފާރޤު ވަކިކުރާ ދަލީލުތަކެއް ކަމުގައެވެ." ފަހެ، އެފޮތަކީ ﴿مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ﴾ (المائدة: 48) "އެފޮތުގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވި ފޮތްތައް ތަސްދީޤުކުރާ ފޮތެއް ކަމުގައްޔާއި، އެފޮތްތަކުގެ މައްޗަށް ރައްކާތެރިވާ ފޮތެއް ކަމުގައެވެ. (އެބަހީ އެފޮތްތަކުގެ ބަދަލުވެރިން އެފޮތްތަކަށް ގެނައި އުނިއިތުރުތަކުން ބާޠިލުކުރާ ފޮތެއް ކަމުގައެވެ.)" ފަހެ، އެފޮތުގެ ޙިފާޡަތްކުރެއްވުން އެފޮތުގެ ކުރީގެ ފޮތްތަކާ ފަދައެއް ނޫން ގޮތަކަށް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަސީލަތްކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ޖެއްސުންތަކާ މީހުންގެ ޖެއްސުންނާއި، އުނިއިތުރުކުރާ މީހުންގެ ސަލާމަތުން އެފޮތް ރައްކާތެރިކުރައްވާ ކަމަށް ޔަޤީންކޮށްދެއްވައިފައެވެ. ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ﴾ (الحجر: 9) "ހަމަކަށަވަރުން އެދިކްރު (ޤުރްއާން) ބާވައިލެއްވީ ތިމަން الله އެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެދިކްރު (ޤުރްއާން) ރައްކާތެރިކުރައްވާނީވެސް ތިމަން الله އެވެ." އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެފޮތް ޤިޔާމަތްދުވަހާ ހަމައަށް ހުރިހާ ޒަމާނެއްގެ މައްސަލަތަކަށް ޙުއްޖަތަކަށް ދޭ ފޮތް ކަމުގައި ދެމިއޮންނާނެއެވެ.

ދެން އެފޮތުގެ ކުރިން އިސްވެދިޔަ ފޮތްތައް ދަންނަހެވެ. ފަހެ، އެއިން ކޮންމެ ފޮތަކީ ވަކި މުއްދަތަކަށް ކަނޑައެޅިގެންވާ ފޮތްތަކެވެ. އެފޮތް މަންސޫޚުކުރާ ފޮތް ބާވައިލެވިގެން އަންނަނދެވެ. އަދި މަންސޫޚުވި ފޮތްތަކުގެ ޙާލަތު ދޭހަވާ ފޮތެއް އަދި އުނިއިތުރުކޮށްފައި ވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވައިފައެވެ. މިހެންކަމުން އެއިން ފޮތެއްވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ރައްކާތެރިކުރެއްވުމެއް ނުލިބިގެންވެއެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން އެފޮތްތަކަށް ބަދަލުގެނައުމާއި އުނިއިތުރުކުރުމާއި ދެކެވިފައިވެއެވެ.

﴿مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ﴾ (النساء: 46) "ބައެއް ޔަހޫދީން (ތައުރާތުގެ) ކަލިމަތައް އެއްގެ މަޤާމުން ނެގިގެން ބަދަލުކުރެއެވެ."

﴿فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ ٱلْكِتَٰبَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ لِيَشْتَرُواْ بِهِۦ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا يَكْسِبُونَ﴾ (البقرة: 79) "ފަހެ، (ދުނިޔޭގެ) ކުޑަ އަގަކަށް ގަނެވުމަށްޓަކައި ފޮތް އަމިއްލަ އަތުން ލިޔެ ދެން މިއީ اللهގެ ޙަޟްރަތުންވާ ތަކެތި ކަމަށް ބުނާ މީހުންނަށް ހަލާކުވާނެއެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން އަމިއްލަ އަތުން ލިޔުނު އެއްޗަކާހުރެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް

ގެއްލުމާއި ހަލާކުހުއްޖެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެކުރާ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމާއި ހަލާކުހުއްޖެވެ."

﴿قُلْ مَنْ أَنزَلَ ٱلْكِتَٰبَ ٱلَّذِى جَآءَ بِهِۦ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ ۖ تَجْعَلُونَهُۥ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۖ﴾ (الأنعام: 91) "ކަލޭގެފާނު (އެ ޔަހޫދީންނަށް) ވިދާޅުވާށެވެ. މީސްތަކުންނަށް ހިދާޔަތެއްކަމުގައާއި ނޫރެއްކަމުގައި، އެފޮތަކާގެން މޫސާގެފާނު ވަޑައިގެންނެވި ފޮތް ބާވައިލެއްވީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބައިމީހުން (ޔަހޫދީން) އެފޮތް (ތައުރާތު) ވަކިކޮށްލުމުގައިވާ ކަރުދާސްތަކަކަށް ހަދައިގަތެވެ. އަދި އެފޮތުގެތެރެއިން ތިޔަބައިމީހުން ފާޅުކުރަތެވެ. އަދި ބޮޑުބައި ފޮރުވަތެވެ."

﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى مِن دُونِ ٱللَّهِ﴾ (آل عمران: 78-79) "އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުން (އަހުލުކިތާބީން)ގެ ތެރެއިން ޖަމާޢަތެއްގެ މީހުން އެބައިމީހުން ފޮތް ކިޔަވާއިރު ދޫތައް އޮޅުވަތެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން އެކިޔަވާ ކިޔެވުމަކީ ފޮތުގެ ކިޔެވުމެއްކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ހިތުމަށްޓަކައެވެ. އެކަމަކު އެއީ ފޮތުގެ ކިޔެވުމެއްނޫނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުނެތެވެ. މިވަނީ الله ގެ ހަޟްރަތުންނެވެ. އެކަމަކު އެވަނީ الله ގެ ހަޟްރަތަކުންނެއްނޫނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ މައްޗަށް ދޮގުބުނެތެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންނަށް އެކަން އެނގިހުރެ ބާރުއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، ފޮތާއި، ޙުކުމާއި، ނަބީކަން ދެއްވާ އިންސާނަކަށް ދެން މިފަދައިން މީސްތަކުންނަށް ބުނުން އެކަށީގެންނުވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله ދޫކޮށްލައި އަހުރެންނަށް އަޅުންތަކަށް ކަމުގައިވާށެވެ."

﴿يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنتُمْ تُخْفُونَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَعْفُوا۟ عَن كَثِيرٍ ۚ قَدْ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٌ وَكِتَٰبٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِى بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضْوَٰنَهُۥ سُبُلَ ٱلسَّلَٰمِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذْنِهِۦ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۚ﴾ (المائدة: 15-17) "އޭ ފޮތުގެ އަހުލުވެރިންނޭވެ! (އެބައި ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންނޭވެ!) ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ތިމަން اللهُ ގެ ރަސޫލާ (މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم) ވަޑައިގެންފިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން (ޔަހޫދީންނާއި، ނަޞާރާއިން) ފޮތުން ފޮރުވާ ގިނަ ޙުކުމްތައް އެކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވައެވެ. އަދި ގިނަކަންތައްތަކަށް މާފުކުރައްވައެވެ. (އެބައި ތިޔަބައިމީހުން ފޮރުވާ ގިނަ ބައެއްކަންތައް އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންނުކުރައްވައެވެ. އެއީ މަޞްލަޙަތަކަށްޓަކައެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން

ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް الله ގެ ހަޟްރަތުން ނޫރަކާއި (މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم ނުވަތަ އިސްލާމްދީން) ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއް (ޤުރުއާން) އަތުވެއްޖެއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގަތުމަށް ތަބާވާ ކޮންމެ މީހަކަށް އެންމެހައި ގޮތުގެ ފަރިޔާއިން ސަލާމަތްކަން ލިބިގެންވާ މަގުތަކަށް މަގުދައްކަވައެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، އެކަލާނގެ އިޒުނަފުޅާއެކު އެބައިމީހުން އަނދިރިކަމުގެ ތެރެއިން އަލިކަމަށް ނެރުއްވައެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ސީދާވެގެންވާ މަގަށް މަގުދައްކަވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله އަކީ މަރިޔަމްގެ ދަރި ޢީސާއޭ ބުނި މީހުން ކާފިރުވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ."

فصل

ރަސޫލުންނަށް އީމާންވުން

އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، ހެޔޮޚަބަރުދެއްވާންގެ ގޮތަށް ރަސޫލުން ފޮނުއްވިއެވެ. ﴿مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ (النساء: 165) "އެއީ އެބޭކަލުން (މީސްތަކުންނަށް ސުވަރުގޭގެ) އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވާ ބާރު އަދި (ނަރަކައިން މީސްތަކުންނަށް) އިންޒާރުދެއްވާ ބާރުއެވެ. އެއީ އެރަސޫލުންނަށް ފަހުގައި މީސްތަކުންނަށް ﷲ ގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ޙުއްޖަތެއްނުވުމަށެވެ. އަދި ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއީ އިއްޒަތްތެރިވަންތަ ޙިކުމަތްތެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުންގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ރަސޫލަކީ ނޫޙު ޢަލައިހިއްސަލާމެވެ. އަދި އެބޭކަލުންގެ އެންމެ ފަހުގެ ރަސޫލަކީ މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم އެވެ. ﴿إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ﴾ (النساء: 163) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ﷲ ކަލޭގެފާނަށް ވަޙީ ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ ނޫޙުގެފާނަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން ވަޑައިގަތް ނަބިއްޔުންނަށްވެސް ތިމަން ﷲ ވަޙީ ފޮނުއްވީ ފަދައިންނެވެ." ﴿مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ۗ﴾ (الأحزاب: 40) "ތިޔަބައިމީހުންގެ ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން ހަމައެކަކުގެ ބައްޕަކަމުގައި މުޙައްމަދުފުޅު ނުވެއެވެ. އަދިވެއްޔާމު! އެކަލޭގެފާނަކީ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަދި ނަބިއްޔުންނަށް އެންމެ ފަހުގެ ނަބިއްޔާއެވެ."

އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުންގެ ތެރެއިން މަތިވެރިކަމުގައި މުޙައްމަދުގެފާނެވެ. ދެން ޢިބްރާހީމްގެފާނެވެ. ދެން މޫސާގެފާނެވެ. ދެން ނޫޙުގެފާނެވެ. ދެން ޢީސާގެފާނެވެ. އަދި މިބޭކަލުންނަކީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އަންނަނިވި ބަސްފުޅުގައި ޚާއްޞަކޮށްގެން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا﴾ (الأحزاب: 7) "އަދި އެވަގުތު ހަނދާންކުރާށެވެ. ތިމަން ﷲ ނަބިއްޔުންގެ ކިބައިން ޢަހުދު ހިއްފެވިއިރެވެ. އަދި (ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިންނާއި، ނޫޙުގެފާނުގެ ކިބައިންނާއި، އިބްރާހީމްގެފާނުގެ ކިބައިންނާއި، މޫސާގެފާނުގެ ކިބައިންނާއި، މަރްޔަމްގެ ދަރިކަލުން ޢީސާގެފާނުގެ ކިބައިންނެވެ. އަދި އެބޭކަލުންގެ ކިބައިން ހަރުކަށި ވަރުގަދަ ޢަހުދެއް ހިއްފެވީމެވެ."

އަދި އަހުލުވެރިން ޔަޤީންކޮށް ކަށަވަރުކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މުޙައްމަދުގެދީނާ ޝަރީޢަތަކީ،
އިސްލާމްދީނަ މާތްކަލާނގެ ހަމައެކަނި ޤަބޫލުފުޅުކުރައްވާ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ހުރިހާ މާތްކަލާނގެ އުސޫލުވެގެންވާ
ޝަރީޢަތެވެ. އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ވަޙީބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ. ﴿ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ﴾ (الشورى: 13) "ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކަލާނގެ ޝަރުޢުކުރެއްވީ ނޫޙަށް ޙުކުމްކުރެއްވި އެކަލާނގެ އަމުރުގެ
ވަޞިއްޔަތްކުރެއްވި ދީނެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ކަލޭގެފާނު މަށްކަށް ވަޙީ ކުރައްވާ ގެންނެވީ ބަދަލުކުރުމެއް
ދީނެވެ. އަދި ތިމަން الله އިބްރާހީމްގެފާނަށާއި މޫސާގެފާނަށާއި ޢީސާގެފާނަށް އަދިނުއްގެ ވަޞިއްޔަތްކުރެއްވި ދީނެވެ.
(އެވަޞިއްޔަތަކީ) ތިޔަ އުނގެ ޤާއިމުކުރުން ދީން ޤާއިމުކުރައްވާށެވެ. އަދި އެދީނުގައި ބައިބައިވެގެނުވާށެވެ." (މިއާޔަތުގައި
ދީނުގެ މުރާދަކީ الله އަށް އިޚްލާޞްވުމާއި، އެކަލާނގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމާއި، އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރިކަން
އަދާކުރުމެވެ. މިއީ އުޞޫލީ މަސްއަލަތަކެވެ. މިމަސްއަލަތަކުގައި ހުރިހާ ނަބިއްޔުންގެ ޝަރީޢަތްތައް
އެއްގޮތްވެގެންވެއެވެ. ފުރޫޢީ މަސްއަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތްތައް ތަފާތުވެގެންވެއެވެ.)

އަދި އަހުލުވެރިން އިމާންވެވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ހުރިހާ ރަސޫލުންނަކީވެސް ހަމައިންސާނުންނެވެ.
މަޚްލޫޤުންނެވެ. ރުބޫބިއްޔަތުގެ ޞިފަތަކުގެ ޒުބޫބިއްޔަތުގެ ޞިފައިން އެއްވެސް ޞިފައެއް ނުލިބިގެންވާ ބަޔެއްކަމުގައި ބޭނުންކުރެވިގެން
ނުވާނެއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ނަބިއްޔާގެ ޒާތުގެ ދިސްކަމުންނުން އެކަލާނގެ ވަޙީގެ
ބަސްފުޅު ދެއްވާފައިވާކަމަށް ވަޙީކުރެއްވި ފަރާތުން، އަދި އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ އެންގެވުމަށް ރަސޫލުންގެ ފުރަތަމަ ވެއެވެ.

﴿ وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّى مَلَكٌ ﴾ (هود: 31) "އަދި އަހުރެން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަހުރެންގެ އަތުގައި الله ގެ ޚަޒާނާތައް ހުރިކަމަކަށް ނުބުނަމެވެ. އަދި އަހުރެން ނުހުރިކަމަށް ޣައިބު
ނުދަންނަމެވެ. އަދި އަހުރެން ރަނގަޅަށް މަލާއިކަތެއްކަމަށް ނުބުނަމެވެ." އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މުޙައްމަދުގެފާނަށް
ވަޙީކުރެއްވުން އަމުރުކުރައްވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެންގެވުމަށް ރަސޫލުންގެ ވެއެވެ. ﴿ قُل لَّآ أَقُولُ لَكُمْ عِندِى خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعْلَمُ ٱلْغَيْبَ وَلَآ أَقُولُ لَكُمْ إِنِّى مَلَكٌ ﴾ (الأنعام: 50) "އަހުރެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް،
އަހުރެންގެ އަތުގައި الله ގެ ޚަޒާނާތައް ހުރިކަމަކަށް ނުބުނަމެވެ. އަދި އަހުރެން ޣައިބު ނުދަންނަމެވެ. އަދި އަހުރެން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަހުރެން މަލާއިކަތެއްކަމަށް ނުބުނަމެވެ." އަދިވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނަށް
ވިދާޅުވުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. ﴿ قُل لَّآ أَمْلِكُ لِنَفْسِى نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُ ﴾ (الأعراف: 188)
"ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ އަމިއްލަ ޢާބުދިޔަށް، الله އިރާދަކުރައްވައި ދެއްވާފައިވާ މިންވަރަކަށް ފިޔަވައި، ނަފާއެއް ހޯދައިދެއްވުމުގެ
ބާރެއްނުވާނެއެވެ. އަދި ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ ބާރެއް ތިމަންކަލޭގެފާނަކަށް ލިބިވަޑައިގެންނުވެއެވެ." އަދިވެސް
الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނަށް ވިދާޅުވުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. ﴿ قُلْ إِنِّى لَآ أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّى لَن يُجِيرَنِى مِنَ ٱللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلْتَحَدًا ﴾ (الجن: 21-22) "ހަމަކަށަވަރުން

ތިމަންކަލާނގެ ފަރާތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަމެއް ހާސިލުކޮށްދިނުމުގެ ކުދުރަތެއްވެސް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. ކަލާނގެ ފިޔަވައި (ތިމަންކަލާނގެ ފިޔަވައި އަޅުވެތިކަން الله ގެ ބަސްތަރުން ތިމަން ކަލާނގެ ސަތޫރުވެތި ކަލާނގެ ފަރާތުން ބާރުއެޅުއްވުން ހަމައެކަނި ނުވާނެއެވެ. އަދި الله ގެ ބަސްތަރުން ފިޔަވައި ބައެއްކަލުންގެ ފިޔަވައި ނުވަތަ ބައެއްކަލުން އިރުވާދީގެން ވަކީލަކަށް ތިމަންކަލާނގެ ފިޔަވައި ނުހިފާށެވެ."

އަދި އަޅުގަނޑުން އިޙްސާސްކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އުބޫދިއްޔަތުގެ الله ގެ އަޅުންގެ ސިފައިން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކަލާނގެ. އަދި އުބޫދިއްޔަތުގެ ރަސޫލުންނަށް ދެއްވާ އުބޫދިއްޔަތުން މާތްކުރެއްވިއެވެ. އަދި އުބޫދިއްޔަތު އެންމެމަތީ މަޤާމެއްކަމުގައި، އުބޫދިއްޔަތުގެ ސަބަބު ވިދާޅުވުމުގެ ތެރެއިން އަޅުވެތިކަމުގެ އުބޫދިއްޔަތު ސިފަކުރައްވައިވެ. ވަނީ، އެންމެ ފުރިހަމަ ރަސޫލާ ނަބިއްޔާ އަކްރަމުލް ސާލިހީ ބޭފުޅުންނާ ވެސް ސިފަކުރެއްވިއެވެ.

﴿ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾ (الإسراء: 3) "ނޫޙުގެ ޒާތާއެކު ނަގާލެވި މީހުން الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޝުކުރުވެރި އަޅަކު ކަމުގައިވެ! ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނަކީ (ނަބީ މުޙައްމަދު ސައްލަލްލާހު) ސުބުޙާނަހޫ އެއްގޮތްކުރެވިގެންވެއެވެ." އަދި އެންމެ ފުރިހަމަ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّمގެ ބޭފުޅުން ސިފަކުރައްވައިވެ. ﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَـٰلَمِينَ نَذِيرًا﴾ (الفرقان:1)

"الله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެ އެކަލާނގެއަށް އަޅާ މަޚްލޫޤު ފުރުޤާން (ޙައްޤާއި ބާޠިލު ވަކިކުރާ ކީރިތި ޤުރުއާން) ބާވައިލެއްވީ ރަސޫލާ ކަލޭގެފާނު. އެއީ ޢާލަމްތަކަށް އިންޒާރުދެއްވާ ބޭފުޅަކު ކަމުގައި ވުމަށްޓަކައެވެ." އަދި އެހެނިހެން ރަސޫލުބޭފުޅުންނާއި ބޭބޭފުޅުން ވަޞްފުކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَٱذْكُرْ عِبَـٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَـٰرِ﴾ (ص: 45) (އޭ މުޙައްމަދުގެފާނެވެ!) ކަލޭގެފާނު، ތިމަން اللهގެ އަޅުންކަމުގައިވާ އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އިސްޙާޤުގެފާނާއި، ޔަޢުޤޫބުގެފާނު ހަނދާންކުރައްވާށެވެ. އުބޫދިއްޔަތުގެ (الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ގޮތުން އެކަލޭގެފާނާއި، ބާރުގަދަ) ބަސީރަތުގެ (ވިސްނުން ހުރިގޮތުން) ބަލާލަދީ އަދި (ހިތާއި އިޚްލާސްގެ) بصيرة ގެ އަހުލުވެރިންނެވެ." ﴿وَٱذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُۥدَ ذَا ٱلْأَيْدِ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ﴾ (ص: 17) "(އޭ މުޙައްމަދުގެފާނެވެ!) އަދި ކަލޭގެފާނު ތިމަން الله ގެ އަޅާ ދާވޫދުގެފާނު ހަނދާންކުރައްވާށެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ (الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ގޮތުން ބާރުގަދަ) ވަރުގަދަ ބޭފުޅެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނަކީ ގިނަގިނައިން ތައުބާވެ ރުޖޫޢަވާ ބޭފުޅެކެވެ." ﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُۥدَ سُلَيْمَـٰنَ ۚ نِعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ﴾ (ص: 30) "އަދި ތިމަން الله ދާވޫދުގެފާނަށް ސުލައިމާނުގެފާނު ދެއްވީމެވެ. އެއީ ރަނގަޅު އަޅެކެވެ! ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނަކީ ގިނަގިނައިން ތައުބާވެ ރުޖޫޢަވާ ބޭފުޅެކެވެ." އަދި މަރްޔަމްގެފާނުގެ ދަރިކަލުން އީސާގެފާނު ބޭބޭފުޅުން ވަޞްފުކުރެއްވިއެވެ. ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَـٰهُ مَثَلًا لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ﴾ (الزخرف: 59) "އެކަލޭގެފާނަކީ (ތިމަން اللهގެ) އަޅުވެތިކަމުގައިވާ ނުވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ

ވެއްޖެން މިވަން الله ނިޢުމަތްތެރިކޮށްވީވެ. އަދި ބަނީއިސްރާއީލު މީހުންނަށް (މިވަން اللهގެ ޤުދުރަތުގެ) ނިޝާނެއް ކަމުގައި އެކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވީވެ."

އަދި އަނެއްކޮޅުން ހިމާނަވެދެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ރަސޫލުކަން ޚަތިމުކުރެއްވި މުޙައްމަދު صلّى الله عليه وسلّم ގެ ރިސާލަތުންނެވެ. އަދި އެކަލޭގެ، ރަސޫލުކަމާއެކުން އެކަލޭގެފާނު އަންނަވާ މިސްކުލަތަށް ގޮތަކީ ޢާންމުވުމެވެ. އޭރު އެކަލޭގެ ވަޙީކުރެއްވެވި ހުކުމްތަކުންނެވެ. ﴿ قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَـٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴾ (الأعراف: 158) "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އޭ މިސްކުލަތްތަކުވެ! ހަމަކަށަވަރުން މިވަން ކަލޭގެފާނަކީ ތިޔައެންމެނަށާ މިސްކުލަތުގެ ގޮތަށް ފޮނުއްވުނު اللهގެ ރަސޫލެވެ. އެކަލޭގެއި އުޅޭތަކާއި ބިމުގެ ވެރިކަން މިލްކުވެގެންވާ ރަސޫލުކަލޭގެފާނެވެ. އެކަލޭގެ ފިޔާވަ އަޅުކަންވާފަން ހައްޤުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކުންވައެވެ. ދިރުއްވާ އަދި މަރުއްވަނީ އެކަލޭގެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން اللهއަށް އީމާންވާށެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ރަސޫލު ފޮނުވިގެންވާ އިމާންވާ، އެކަލޭގެ އުއްމީ ނަބިއްޔާއަށްވެސް ތިޔަބައިމީހުން އީމާންވާށެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވާށެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުން ހިދާޔަތް ލިބުމަށްޓަކައެވެ."

އަދި އަނެއްކޮޅުން ހިމާނަވެދެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރީޢަތަކީ އެއީ އިސްލާމްދީނެވެ. އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލޭގެ އަޅުތަކުންނަށް ރުއްސެވި ދީނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެދީން ޤަބޫލުކުރައްވަނީ އެއަށް ކަލޭގެ ފިޔަވައިކަމެއް ދޫކޮށްލުމުން ނުވާނެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަރުމާނެވެ. ﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَـٰمُ ﴾ (آل عمران: 19) "ހަމަކަށަވަރުން اللهގެ ޙަޟްރަތުގައި (ޤަބޫލުކުރެވޭނީ) ދީނަކީ އިސްލާމްދީނެވެ." އަދިވެސް އެކަލޭގެ ވަޙީކުރެއްވި ފަރުމާނެވެ.

﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَـٰمَ دِينًا ﴾ (المائدة: 3) "މިއަދު (ބައްޖަވެރިވުމުގެ ދުވަހު) މިވަން الله ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީން ފުރިހަމަކޮށްދެއްވީމެވެ. އަދި މިވަން الله ގެ ނިޢުމަތްތައް ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވީމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުނަށް އިސްލާމްދީން ދީނެއްކަމުގައި ރުހިވޮޑިގެންނެވީމެވެ." އަދިވެސް އެކަލޭގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَـٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴾ (آل عمران: 85) "އަދި އިސްލާމްދީން ނޫން ދީނެއް ހޯދައި އިހުތިޔާރުކޮށްފި މީހާ ދަންނައެވެ. ފަހެ، އޭނާގެ ކިބައިން އެދީނެއް ޤަބޫލުނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އާޚިރަތުގައި އޭނާވާނީ ގެއްލުންވެރިންގެ ތެރޭގައެވެ."

އަދި އަނެއްކޮޅުން ދުނިޔޭގައި، އިސްލާމްދީން ފިޔަވައި اللهގެ ޙަޟްރަތުގައި ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ދީނެއްވާކަމަށް ދައުވާކުރާ މީހާ ދަންނައެވެ. އޭނާ ކާފިރެކެވެ. ނަމަވެސް ނަޞާރާއިން ކަމުގައިވިޔަސް ނަމަވެސް ޔަހޫދީން ކަމުގައިވިޔަސް މެއެވެ. ފަހެ، އެކަމާއި ގުޅޭގޮތެވެ. އެކަމާއި ތައުބާވެވެޑިގަތުމެވެ. ފަހެ

ތަބައުތާބިޢީންނަކީ ރަނގަޅުވެ. އެކަން ދައްކުވައިދެނީއެވެ. އަދި ތަބައުތާބިޢީންގެ ފަހުން ދުނިޔެއަށް އަންނަ ބައެއްގެ އެކަން ގޮތުގައިވެސްވެއެވެ. އެއީ ހަދީޘްތަކުން އެނގޭ ފުދިއްޖެ ކަމެކެވެ.

އަދި އަހުލުވެރިން ދީނުގެ އަސާސްތަކުގައި، އެންމެހާ ރަސޫލުންނަށް ވަކިކަމެއް ނުކުރެއެވެ. މުޙައްމަދު ޞلّى الله عليه وسلّم ގެ ނަސީޙަތަށް ނަބީބޭކަލުން އެކުވެގެން ހަމަ ވަކިކަމެއް ނުކުރައްވައެވެ. ރަސޫލުންނަށް ކާފިރުވުމަކީ ހުރިހާ ރަސޫލުންނަށް ކާފިރުވުމެވެ. އެއީ އެކަން އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަކެވެ.

الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއިރު ހަދާން ކުރައްވައިގެ. ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ﴾ (الشعراء: 105)

"ނޫޙުގެ ޤައުމު ރަސޫލުން ދޮގުކުރިއެވެ." ދެން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނު އެކަނިވެސް ހުރިހާ ރަސޫލުން ދޮގުކުރި ކަމަށް ބުނެވިއެވެ. އެއީ ނޫޙުގެ ޤައުމުގެ ހުރިހާ ރަސޫލުން ދޮގުކުރުމެވެ

ދެއްކެވިއެވެ. އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا۟ بَيْنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا۟ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَٰفِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾ (النساء: 150-151) "ހަމަކަށަވަރުން الله އަށާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނަށް ކާފިރުވާ އަދި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލުންނާއި ދެމެދު ވަކިކުރަން އެދޭ (އެބަހީ الله އަށް އީމާންވެ ރަސޫލުންނަށް ކާފިރުވާ) އަދި ބައެއް ރަސޫލުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އީމާންވަމު އަދި ބައެއް ރަސޫލުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ކާފިރުވަމު ބުނާ އަދި އީމާންކަމާއި ކާފިރުކަމާ ދެމެދު މަގެއް ހިފަން އެދޭ މީހުން ދަންނާށެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ ޙައްޤު ކާފިރުންނެވެ. އަދި ކާފިރުންނަށް ނިކަމެތިކުރަނިވި ޢަޛާބު ތައްޔާރުކޮށްފީމެވެ."

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވާހުށްޓެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މުޙައްމަދު ޞلّى الله عليه وسلّم އަކީ ފަހުގެ އެއްވެސް ނަބިއްޔަކު ނުވާނެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނަކީ ފަހު ނަބިއްޔާ ކަމުގައި ވާ ނަބިއްޔަކަށް ނުވާނޭ ފަދަ ނަބިއްޔަކަށް ދަޢުވާކުރާ މީހަކީ ކާފިރެކެވެ. ދެން، އެއީ ކާފިރުކަމެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލު އަދި ހުރިހާ މުސްލިމުންގެ އިއްތިފާޤު ދޮގުކުރުމެވެ.

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ރަސޫލުﷲ صلّى الله عليه وسلّم އަކީ، ޞަޙާބީން

ކިބައިގައި އެންމެ ފަޟީލަތްތެރި ބޭކަލަކެވެ. އިތުރު ޚަލީފާއަކީ، ތަބާވެވޭގެ ޚަލީފާއާއި، މުއުމިނުންގެ މީރުލް

އަމީރުކަން ކުރެއްވި ޚަލީފާއިން އެބޫބަކުރެވެ. ދެން ޢުމަރެވެ. ދެން ޢުޘްމާނެވެ. ދެން ޢަލީއެވެ. އަދި

ފަޟީލަތް އެންމެ ގާތްވެގެން ވާނީ އަދި ޚިލާފަތަށް ނިސްބަތްވުމުގައި އެންމެ ޤަބޫލުކުރަނީ ޢިޝަރަތުލް

މުބައްޝަރާ ފަޟީލަތްވެސްވެއެވެ. ދެން އެހެން ބައެއް ޞަޙާބީން ދެން ބަދުރު ވެރިއެވެ. ދެން އަދި ދެން އަދި

ޖަމާޢަތެވެ. رضي الله عنهم أجمعين.

ފަޟީލަތު ނިސްބަތްވުމުގައި ވެސް ޚިލާފަތުގައި މިތަރުތީބުން އެކަށައެޅިގެންވެއެވެ. އެއީ މާތްކަމުގައިވެސް

މިތަރުތީބުން ވެއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ދާހިރަށް އިސްތަރުތީބު ކިބައިގައި އެންމެ ގާތް

ޤަރުނުގެ މައްޗަށް އެއްވެސްވިޔަކަ، ޝަހާދަތްވުރެ ހުވާ އަދި ހަލާލުކަމާ އެކުގެ އެކަކިގެންނާ ވިދާޅުވެ ހުށަހަޅާނެ
އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއްޖެކަމުގައެވެ. (އެބަހީ ހަމަޔަ ހަދީޘްއިންގެ ތަރުޖަމާކޮށްދީ ﷲ ތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތުން އެކަލާނގެ
މިންވަރުކުރެއްވި ތަރުތީބުގެ މަތިން. އެއީ އެބަހީ ޞަޙާބީންގެ ވަގުތާއި ތަބިޢީންގެ ދައުރުގެ ތަރަޖަމާކުރެވިފައި.)

އަދި އަހަރެމެން އިމާންވެއްދަވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެހަމަކަށަވަރުހީ ދިރުއްވަމުން ވޭތިވެދިޔަ ޞަޙާބީން ގެމުން
އެއްބަޔަކާއިމެދު ޝަރީޢަތުން ސަބަބުން ދަރަޖަ ބޮޑުކޮށް ތަޢުރީފުކުރެވި ކަމުގެ ހަދީޘްތަކުން ހަރަކާތް، އެކަލާގައި އޮތް،
އެކަލާނގެ ޖެހި ސާބިތުވެ ހިނގައިދިޔައެވެ. އެކަމަކު އެކަލާގެ ސަހަބުން އެކަލާނގެ ޖެހިފައިވާ ބަލައިގަތުމަށް،
އެކަލާނގެ ދަރަޖަތައް ބޮޑުވެރިކަން ހަމަކަށަވަރުން ޞަޙާބީން ހަނދުމަފުޅުވެސް މުހިއްމުކަމެއް ދިނުމަށް
ތަޢުލީމުދީފައެވެ.

އަދި އަހަރެމެން އިމާންވެއްދަވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއުއްމަތަކީ އެންމެހާ އުއްމަތްތަކަށްވުރެ. އަދި ﷲގެ
ރަސޫލުގެ އެންމެހާ އުއްމަތަތުން. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވި ފާޅުކުރެއްވެއެވެ. ﴿كُنتُمۡ خَيۡرَ أُمَّةٍ

أُخۡرِجَتۡ لِلنَّاسِ تَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَتَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَتُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِۗ﴾ (آل عمران: 110)

"މީސްތަކުންނަށްޓަކައި ނެރުއްވި އެންމެހާ އުއްމަތަށް ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުންވީއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން
(މީސްތަކުންނަށް) ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރެއެވެ. އަދި ނުބައިކަންތަކުން (މީސްތަކުން) މަނާކުރެއެވެ. އަދި
ތިޔަބައިމީހުން ﷲއަށް އީމާންވެއެވެ."

އަދި އަހަރެމެން އިމާންވެއްދަވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއުއްމަތުގެ އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ބަޔަކީ
ސަހާބީންނެވެ. ދެން ތާބިޢީންނެވެ. ދެން ތަބަޢަ ތާބިޢީންނެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން މި އުއްމަތުން ޖަމާޢަތެއްގެ މީސްތަކުން ޙައްޤުގެ މަތީގައި ފާޅުވެގެންވާ ހުރެ
ދެމިތިބޭނެއެވެ. އެބައިމީހުން ނުކަމުދިޔަކަން އުޅޭ ނުވަތަ އެބައިމީހުންނާ ޚިލާފު އެއްވެސް މީހަކަށް،
އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ނުދެވޭނެއެވެ. އެއީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އަމުރު ފޮނުވާ (އެބައިމީހުންގެ މަރު ނުވަތަ
ޤިޔާމަތްދުވަސް) އަތުވެއްޖައުމަށް ދާންދެންނެވެ.

އަދި އަހަރެމެން ތަޤްލީދު ކަނޑަފުރުކުރަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މާތް ﷲ އެބައިމީހުންނަށް ރުއްސުންވެއްޖެ
ޞަޙާބީންގެ ދެމެދުގައި ހިނގި ފިތުނަތަކާ އެކަމުގައި އިޖުތިހާދުކުރުއްވި ބަޔެއް ކަންތައްތަކާގެ
ބައްޔަތުން ހިނގާދިޔަ ފިތުނަތަކެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އިޖުތިހާދުކުރައްވައި އެކަމުގައި ޞައްޙަ ދިޔައީ
ޘަވާބުންނަށް ދެފަހަރު ވެއެވެ. (އެއީ އިޖުތިހާދުގެ އަޖުރާއި، ޞައްޙަ ދިޔުމުގެ އަޖުރެވެ.) އަދި އެބައިމީހުންގެ
ތެރެއިން އިޖުތިހާދުކުރައްވައި އެކަމުގައި ޞައްޙަ ދިޔުމުގައި ކުށްކުރެއްވުން ޘަވާބުންނަށް އެއްއަޖުރު ވެއެވެ. (އެއީ
ހަމައެކަނި އިޖުތިހާދުގެ އަޖުރެވެ.) އަދި އެބައިމީހުންގެ ކުށަށް ވަނީ މާފުކުރެވިގެންނެވެ.

އަދި އަހަރެމެން ދެކޭ ގޮތުގައި އެބައިމީހުންގެ އުނިސިފަތައް ބަޔާންކުރުމާއި އެބައިމީހުންނަށް ޖަރީމާކުރުމާއި
މިކަންކަމުން އަހަރެމެން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުންނަށް ރަޙުމަތްވެގެންވާ ދުޢާ ކުރުމާއިން
ގޮސްވީ އަހަރެމެން އެބައިމީހުންގެ ނަންނަންގަނޑުގެ ރިޒާއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ބަލާއިގެ މައްޗަށް ހަސަދަވެރިވުމާއި،
ނަފުރަތުވެރިވުމުން އަހަރެމެންގެ ހިތުތައް ޠާހިރުކުރުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެއީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ

އެބޭކަލުންނަށް ތަޢުރީފުކުރައްވާފައިވާތީއެވެ. ﴿لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ﴾ (حديد: 10) "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެކަކުވެސް މައްކާ ފަތަޙަވުމުގެ ކުރިން الله ގެ މަގުގައި ޚަރަދުކޮށް ޢަދުއްވުންގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރި ބޭކަލުންނާ ހަމަހަމައެއް ނުވާނެއެވެ. އެބޭކަލުންނަކީ، މައްކާ ފަތަޙަވުމުގެ ފަހުން ޚަރަދުކޮށް ޖިހާދުކުރި މީހުންނަށްވުރެ ދަރަޖައިގެ ބޮޑުން މަތިވެރިވެގެންވާ ބައެކެވެ. އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެދެބައިމީހުންނަށްވެސް ހެޔޮ އަޖުރުގެ (ސުވަރުގޭގެ) ވަޢުދުކުރެއްވިއެވެ." އަދި އެކަލާނގެ އަހުލުވެރިންނާ ބޭކަލުން ވަޞްފުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ (حشر: 10) "އަދި އެބޭކަލުން (ސަޙާބީން) ނަށް ފަހުގައި އައިމީހުން އެބޭކަލުންނަށް މިފަދައިން ދުޢާކޮށްދެއެވެ. އޭ އަޅުގަނޑުމެން ހެއްދެވިބޮޑުކަލާނގެ ރަސްކަލާނގެ! އަޅުގަނޑުމެން ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! އަދި އީމާންކަމުގައި ކުރިން އިސްވެދިޔަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޚުންނަށްވެސް ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! އަދި އީމާންވި މީހުންނާމެދު އެއްވެސް ހަސަދުވެރިކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްތަކުގައި ނުލައްވާނދޭވެ! އޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަސްކަލާނގެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިބާރަސްކަލާނގެއީ ހަމްދަރުދީވެވޮޑިގެންވާ އޯގާވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

❁❁❁❁❁❁❁❁

فصل

އާޚިރަތުދުވަހަށް އީމާންވުން

އަހްލުސުންނަ އާޚިރަތުދުވަހަށް އީމާންވެއެވެ. އަދި އެއީ ޤިޔާމަތުދުވަހެވެ. އެއީ އެދުވަހަށް ފަހުގައި
އިތުރު އެހެން ދުވަހެއްނުވާ ދުވަހެވެ. މީސްތަކުން ދުވަސްފަހަރަށް ދިރިއުޅުއްވުމަށްފަހު ބާރަމަށް ޖަހާއޮވާ ދުވަހެވެ.
މީސްތަކުން އެދުވަހުގައި ވާހަކަ ނިޔަމަތުގެ އެހެންނާ ވާން ދިރިވި ބަލާބެލުމުގެ ގޮތުގައެވެ.
ފަހެ އަހްލުސުންނަ بعث އަށް އީމާންވެއެވެ. އަދި އެއީ އިސްރާފީލް ބަރަކާއަސްރޯޅުވް ދުވަސްފަހަރަށް
ޓާގަލިހި ފުންމަވާފައިވާ ހިނދު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، މަރުވުމާއި މީހުން އަލުން ދިރުއްވުމެވެ. ﴿وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلْأَرْضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُ ۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنظُرُونَ﴾ (الزمر: 68) " އަދި ޓާގަލިހި ފުންމަވައިފިއްޔާއެވެ. އެހިނދު الله އިރާދަކުރެއްވި ބަޔަކު ފިޔަވައި
އުޑުތަކުގައާއި ބިމުގައި ވާހާބަޔަކު ހަނދުލިހުން ވެއްޓިގަނެއެވެ. ދެން ދުވަސްފަހަރަށް ޓާގަލިހި ފުންމަވައިފިއްޔާއެވެ.
ދެން ހަމަ އެހިނދު މީސްތަކުން ތެދުވެ ބަލަބަލައި ތިބޭނެތެވެ." (އިސްރާފީލް ފޮއްގާވާލެއްވުމުގައި ފުރަތަމަ
ޓާގަލިއްޖަހަން ހަނދުނެތޭ ބަޔަކު ބެހެއް މަރާއިކަމުންނެވެ. އެކަމަކު ފަހުން އެބައިމީހުންވެސް އަވަހަށްވާނެއެވެ.) ފަހެ،
މީސްތަކުން ކަށިވެތިތަކުން ތެދުވެ ބަރަހަނާގެ ފައިޚަސްކަނުގެ ހަސްކަތަކަށް ޖަމާވާނެއެވެ. ފައިވާނަށް ނުޖަހައި
ހުސްފާހެވެ. ހެދުންނުލައި ޚަތުނާނުކޮށް ހެދިހާލުގައި ޚަލްޤުކުރެއްވެ ފެށިހެއްދެވުމާ ބަރާބަރަށެވެ. ﴿كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ﴾ (الأنبياء: 104) " އެންމެ ފުރަތަމަ ތިމަންރަސް الله
އިންސާނާ ހައްދަވައި މަންމަގެ ބަނޑުންނުކުމެ ގޮތަށް (ޤިޔާމަތުދުވަހުގައި) އަނބުރާ ހެދުމަކީ ވަޢުދުކުރައްވާފައެވެ. އެއީ
ތިމަން اللهގެ ޒިންމާގައިވާ ވަޢުދުތަކެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން الله އެކަން ކުރައްވާނަމެވެ."
އަދި އަހްލުސުންނަ ޢަމަލުތަކުގެ ފޮތްތަކާއި ވާހަކަތަކުގެ ފޮތްތަކަށް އީމާންވެއެވެ. އެފޮތްތަކަށް ކަނާތަށް ނުވަތަ
ވާތްއަތަށް ދީފައިވާނެއެވެ. ﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ بِيَمِينِهِۦ ۝٧ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ۝٨ وَيَنقَلِبُ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ مَسْرُورًا ۝٩ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَٰبَهُۥ وَرَآءَ ظَهْرِهِۦ ۝١٠ فَسَوْفَ يَدْعُوا۟ ثُبُورًا ۝١١ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا﴾ (الانشقاق: 7-12) "ފަހެ، އެމީހެއްގެ ޢަމަލުތަކުގެ ފޮތް އެމީހެއްގެ ކަނާތަށް ދޭށެއް ދީފިމީހާ ފަހެ، ވަރަށް ފަސޭހަ
ޙިސާބެއް ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް އުފާވެރިވެގެން ފުރިހަމަކޮށް އެނބުރި
އަންނާނެއެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ ޢަމަލުތަކުގެ ފޮތް ބުރަކަށީގެ ފަރާތުން ދީފިމީހާ، ފަހެ،
އޭނާ ހަލާކު ގޮވާނެއެވެ. އަދި ގަދަހޫނުކަމާއެކު ހުރި ނަރަކައަށް އޭނާ ވަންނާނެއެވެ." ﴿وَكُلَّ إِنسَٰنٍ

أَلْزَمْنَهُ طَآئِرَهُۥ فِي عُنُقِهِۦ ۖ وَنُخْرِجُ لَهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ كِتَـٰبًا يَلْقَىٰهُ مَنشُورًا ﴿١٣﴾ ٱقْرَأْ كِتَـٰبَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ ٱلْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴾ (الإسراء: ١٣، ١٤) "އަދި ކޮންމެ އިންސާނެއްގެ ކަރުގައި އޭނާގެ ހެޔޮ ނުބައި ޢަމަލުތައް ތިމަން الله އަޅުއްވީމެވެ. އަދި ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި އޭނާއަށް ފޮތެއް ތިމަން الله ނެރުއްވާނަމެވެ. އެފޮތް ހުޅުވިފައިވާނޭކަން އޭނާއަށް ފެންނާނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ބުނެވޭނެއެވެ. ތިބާގެ ފޮތް ތިބާ ކިޔާށެވެ. މިއަދު ތިބާގެ ދެކޮޅަށް ޙިސާބުކުރުމަށް ތިބާގެ ނަފްސު ފުދެއެވެ."

އަދި އަހުރެމެން، ޔަޤީންކުރަމެވެ ޙިސާބުކުރެއްވުމާއި މީޒާނުގައި ކިރުން ޤާއިމުވާނެކަން. އެއީ ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި ބަރުވާ މީޒާނުގައެވެ. ފަހެ އެއްވެސް ނަފްސަކަށް ޒައްރާއެއްހާ ވަރަކުން ބޮޑުކަމެއް ނުވެވޭނެއެވެ.

﴿ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴾ (الزلزلة: 7،8) "ފަހެ ޒައްރާއެއްގެ މިންވަރު ހެޔޮކަމެއް ކުރާ މީހަކު އެކަން ދެކޭނެއެވެ. އަދި ޒައްރާއެއްގެ މިންވަރު ނުބައިކަމެއް ކުރާ މީހަކު އެކަން ދެކޭނެއެވެ." ﴿ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَـٰلِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ ٱلنَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَـٰلِحُونَ ﴾ (المؤمنون: 102-104) "އެބައެއްގެ މީޒާނުތަކެއް ބަރުވި މީހުން ދަންނަހުއްޓެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުންނަކީ އެއީ ކާމިޔާބުވި މީހުންނެވެ. އަދި އެބައެއްގެ މީޒާނުތަކެއް ލުއިވި މީހުން ދަންނަހުއްޓެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުންނަކީ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަނަފްސުތަކަށް ގެއްލުންވައިދީ މީހުންނެވެ. ނަރަކައިގައި އެބައިމީހުން ދެމިތިބޭނެއެވެ. އަލިފާން އެބައިމީހުންގެ މޫނުތައް އަންދާލާނެއެވެ. އަދި އެނަރަކައިގައި އެބައިމީހުން ތިބޭނީ ދަތްބުރި ކަނޑާފައެވެ." ﴿ مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ (الأنعام: 160) " ހެޔޮކަމަކާއިއެކު މީހާ ދަންނަހުއްޓެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް އޭގެ ދިހަގުނަ ލިބޭނެއެވެ. އަދި ނުބައިކަމަކާއިއެކު މީހާ ދަންނަހުއްޓެވެ. ފަހެ، އޭނާއަށް ހަމައެކަނި އޭނާއާ ވައްތަރު ޖަޒާއެއް ލިބޭނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަކަށް އަނިޔާވެރިއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ."

އަދި އެންމެ ބޮޑު ޝަފާޢަތްތެރިޔާ އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. އެއީ ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّمއަށް ހާއްޞަވެގެންވާ ޝަފާޢަތެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ހުއްދައާއެކު އެކަލޭގެފާނު ޝަފާޢަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާނެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަބަޔަކަށް މަޙްޝަރުގެ މައިދާނުގައި އުޅުމުގެ ހިތްދަތިކަން ކުޑަކުރުމަށް ޝަފާޢަތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. ފަހެ، މިސްކީނުން އެންމެ ފުރަތަމަ ދޮރު ހުޅުވާލުމުގެ ޝަފާޢަތް ކުރައްވާނެއެވެ. ދެން ސުވަރުގެވަންނުމުގެ ޝަފާޢަތް ކުރައްވާނެއެވެ. ދެން މަސައްކަތުގެ ޝަފާޢަތް ކުރައްވާނެއެވެ. ދެން އިސްލާމްގެ ވަންނުމުގެ ޝަފާޢަތް ކުރައްވާނެއެވެ. އެންމެ ފަހުން އެކަން ނިމޭނީ ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ޝަފާޢަތުންނެވެ.

އަދި މުއުމިނުންގެ ޝަފާޢަތުން ނަރަކައަށް ވަންނަ މީހުންނާ ގުދު އެބައިމީހުން ނަރަކައިން ނެރުމަށް ކުރެވޭ ޝަފާޢަތްވާނެކަމަށްވެސް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. އެޝަފާޢަތް، ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم އަށާއި، އެހެނިހެން ނަބިއްޔުންނަށާއި މުއުމިނުންނަށާއި މަލާއިކަތުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

އަދި އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މުއުމިނުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު އެއްވެސް ޝަފާޢަތަކާ ނުލައި ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ ރަޙްމަތާއި ރަޙުމަތްވަންތަކަމުން ނަރަކައިން ނެރުއްވާނެއެވެ.

އަދި ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ حوض كوثر ވާކަމަށް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. އެ حوضގެ ފެން ކިރަށްވުރެ ހުދުވާނެއެވެ. އަދި މާމުއަށްވުރެ ފޮނިވާނެއެވެ. އަދި ތޮވަކަސްތޫރިއަށްވުރެ މީރުވަސްދުވާނެއެވެ. އަދި އެ حوض ގެ ދިގުމިނަކީ އެއްމަސްދުވަހުގެ މަސާފަތުވާނެއެވެ. އަދި ފުޅާމިނަކީ އެއްމަސްދުވަހުގެ މަސާފަތެވެ. އެ حوض ގެ ތަށިތަކަކީ ތަރިތަކެއް ފަދައިން ވާނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މުއުމިނުން އެ حوض އަށް ވާރިދުވާނެއެވެ. އެ حوض އިން ފެންބުއިފިއްޔާ އެއަށްފަހު ދުވަހަކުވެސް ކަރުހިއްކާނުލާނެއެވެ.

އަދި ސިރާޠުމަގުވާކަމަށް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. އެއީ ޖަހާފައިވާ ނަރަކައިގެ މަތީންނެވެ. މީސްތަކުން އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކުގެ މިންވަރުން އެމަގު ކަނޑައްތުކުރާނެއެވެ. ފަހެ، މީސްތަކުންކުރެ އެއްބަޔަކު ފުރަތަމަ ޖަމާޢަތުގެ މީހުން ވިދާލާ ވިދުވަރެއް ފަދައިން އެމަގު ކަނޑައްތުކުރާނެއެވެ. ދެވަނަ ޖަމާޢަތުގެ މީހުން ޖެހޭ ވައިރޯޅިއެއް ފަދައިން އެމަގު ކަނޑައްތުކުރާނެއެވެ. އަދި ތިންވަނަ ޖަމާޢަތުގެ މީހުން އުދުހޭ ދޫނިތަކެއް ފަދައިންނާއި، ބާކީބަޔަކު ހިނގުމުގެ ހަލުއިމިންވަރަކަށް އެމަގު ކަނޑައްތުކުރާނެއެވެ. އަދި ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم އެމަގުގެ މަތީގައި ހުންނަވައިގެން ދުޢާކުރައްވާނެއެވެ. [illegible]! ސަލާމަތްކޮށް ދެއްވާނދޭވެ! ސަލާމަތްކޮށް ދެއްވާނދޭވެ! އެއީ އަލިފާނުގެ ކަނޑިތަކެއް ނިކުމެގެން ހިއްޖެހޭނެއެވެ. ދެން ފިޔަވާ މީހުން ސަލާމަތްވާނެއެވެ. އަދި އެހެން ބަޔަކު ނަރަކައަށް ވެއްޓޭނެއެވެ. އެބަޔަކު މާތް الله ގެ ރަޙްމަތުން ސުވަރުގެއަށް ވަނުމަށް ޙަލާލުވާނެއެވެ. ފަހެ، ބައެއްމީހުން ނަރަކައިގެ އަޒާބުން ސަލާމަތްވާނެއެވެ. އަދި ބައެއްމީހުން ނަރަކައިގެ ތެރެއަށް ވެއްޓޭނެއެވެ.

އަދި އެދުވަހުގެ ހަބަރުތަކާއި އެދުވަހުގެ ބިރުވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި ވާރިދުވެގެން އައިސްފައިވާ ހުރިހާ ވާހަކަތަކަކަށް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެދުވަހުގެ ބިރުވެރިކަމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަދަދު ކުރައްވާށިއެވެ!

އަދި ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަށްޓަކައި އެބައިމީހުން ސުވަރުގެއަށް ވަނުމަށް ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ކުރައްވާ ޝަފާޢަތަށް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެފާނަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ޝަފާޢަތެކެވެ.

އަދި ސުވަރުގެއާއި ނަރަކަވާކަމަށް އަހުލުވެރިން އީމާންވެއެވެ. ފަހެ، ސުވަރުގެއަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ތަޤުވާވެރި މުއުމިނުންނަށް ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ނިޢުމަތުގެ ގެކޮޅެވެ. އެތަނުގައިވާ ނިޢުމަތްތަކަކީ އެއްވެސް ލޮލަކުން ދެކިފައިނުވާ އަދި އެއްވެސް ކަންފަތަކުން އަޑުއަހާފައިނުވާ އަދި އެއްވެސް އިންސާނެއްގެ ހިތަކަށް

ތަބާވެވަޑައިގަތުމުގެ ފައިދާ ނިޢުމަތްތަކެކެވެ. ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ﴾ (السجدة: 17) "ފަހެ އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެބައިމީހުންނަށް (ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަށް) ޖަޒާއި ފޮރުވިފައިވާ، ލޯތަކަށް ފިނިކަންދޭ ނިޢުމަތްތައް ނޭނގޭނެއެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން ކުރި ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގެ ޖަޒާއެވެ."

އަދި ނަބީކަލޭގެ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަނިޔާވެރި ކާފިރުންނަށް ތަބާނުވުމުގެ ފައިދާ ޢަޛާބުގެ ގޮވާލެއްވިއެވެ. އެކަލާނގެ ޢަޛާބާއި ސިފައާއި ހިތުން ތަބާވެވަޑުގެންނުވުމުގެ ފަދަ ޢަޛާބުގެ ސިފައެވެ. ﴿إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلظَّـٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۚ وَإِن يَسْتَغِيثُوا۟ يُغَاثُوا۟ بِمَآءٍ كَٱلْمُهْلِ يَشْوِى ٱلْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ ٱلشَّرَابُ وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا﴾ (الكهف: 29) "ހަމަކަށަވަރުން ޒާލިމުން ﷲ އަނިޔާވެރިންނަށް އަލިފާން (ނަރަކަ) ތައްޔާރުކުރެއްވީމެވެ. އެއަލިފާނުގެ ފާރުތައް އެބައިމީހުން ވަށައިލާފައިވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ފެނަށް ގޮވާލައިފިނަމަ ވިހިފައިވާ ގާނާ އަރުވާލެވޭ ފެނެއް އެބައިމީހުންނަށް ދެވޭނެއެވެ. އެފެނުން (މޫނުގައި އެބައިމީހުން އަނގަޔަށް ކައިރިކޮށްލާ ހިނދު) މޫނުތައް ފިހިގެންދާނެއެވެ. ހާލުބައި ބުއިމުގެ ތަކެއްޗެވެ! އަދި އެތަނުގެ ރައްކާ ގޮތް ހާލުބައި މަންޒިލުގެއެވެ!"

އަދި އެބަސް (ސުވަރުގެއާއި ނަރަކަ) މިޒާޖުގެ ވޯޓުވެއެވެ. ދެވަނަކޮށް އެބަސް ކުރައްވަވާ ފަދައެވެ. ﴿وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَـٰلِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا﴾ (الطلاق: 11) "އަދި ﷲ އަށް އީމާންވެ، ހެޔޮ ޢަމަލުކުރާ މީހާ ދަންނަވާށެވެ. ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އޭނާ، އޭތެރޭގެ ދަށުން ކޯރުތައް ދުއްވޭ ސުވަރުގޭތަކަށް ވައްދަވާނެއެވެ. އެތަނެއްގައި އޭނާ އަބަދު އަބަދަށް ދެމިހުންނާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އޭނާއަށް ރިޒުޤު ހެޔޮކޮށްދެއްވައިފިއެވެ."

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَعَنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِى ٱلنَّارِ يَقُولُونَ يَـٰلَيْتَنَآ أَطَعْنَا ٱللَّهَ وَأَطَعْنَا ٱلرَّسُولَا۠﴾ (الأحزاب: 64-66) "ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރުންނަށް ﷲ ލަޢުނަތްލައްވައިފިއެވެ. އަދި ކަތިލާވަރުގެ އަލިފާން އެބައިމީހުންނަށް ތައްޔާރުކުރެއްވިއެވެ. އެއަލިފާނުގައި އެބައިމީހުން އަބަދު ދެމިތިބޭނެއެވެ. (އެބައިމީހުން އެހީތެރިއަކު ސަލާމަތްކޮށްދޭނެ) އެއްވެސް ރަށްމަތީވެރިއަކު އަދި (އެހީވާނެ) ސަލާމަތްކޮށްދޭ އެހީތެރިއަކު އެއްވެސް މަދަދުވެރިއަކުވެސް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ މޫނުތައް ނަރަކައިގައި އަނބުރާލެވޭ ދުވަހު އެބައިމީހުން ބުނާނެއެވެ. އަހާ ﷲ އަށާއި ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވީނަމަ ހެއެވެ."

އަދި ސުވަރުގޭގެ މަންޒިލުތަކަށް ދާއިރާއާއި ސުންނަތް އަދިވެސް ނަމޫނާ ސިފައިން ހާސިލް ކުރެވޭ މިންވަރަށް، އެކަމާ ސުވަރުގޭ މަންޒިލުތަކަށް އަހުލުވެރިވުމުން ހާސިލްވެއެވެ.

ފަދަ، އުޞޫލުދީނުގެ ނަމުން ސުވަރުގެވަންނާނެ ކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކާއި أبوبكر ގެފާނާއި، عمر ގެ ފާނާއި عثمان ގެފާނާއި، علي ގެފާނާއި އަދިވެސް ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ބައްޔަތުކުރެއްވި އެފަދަ ބަދުރު ބޭބޭކަލުންނަށް އުޞޫލުން ސުވަރުގެ ވަންނަވާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކެވެ.

އަދި އުމޫރުގެ ސިފައިން ސުވަރުގެ ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކާއި ކޮންމެ މުއުމިނަކަށް ނުވަތަ ކޮންމެ ތަޤްވާވެރިޔަކަށް އޭނާ ސުވަރުގެ ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކެވެ.

އަދި ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުގައި އުމޫރުގެ ނަމުން ނުވަތަ ސިފައިން ހެކިދިން ކޮންމެ މީހަކަށް އޭނާ ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް އަރުވާލެވިފައިވާ ހެކިދެއްވާފައެވެ.

ފަދަ، އުމޫރުގެ ނަމުން ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކާއި أبولهب އަށާއި، عمرو بن لحي الخزاعي އަށާއި އަދިވެސް އެފަދަ ބައެއް މީހުންނަށް އުމޫރުން ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކެވެ.

އަދި އުމޫރުގެ ސިފައިން ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކާއި ކޮންމެ ކާފިރަކަށް ނުވަތަ ބޭދީނުވެރިޔަކަށް ކޮންމެ މުޝްރިކަކަށް ނުވަތަ ކޮންމެ މުނާފިޤަކަށް އޭނާ ނަރަކައަށް ވަންނާނެކަމަށް ދެވިފައިވާ ހެއްކެވެ.

އަދި ކަށްވަޅުގެ އިމްތިޙާނުވާކަމަށް އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. އެއީ ކަށްވަޅުގައި މަލާއިކަތާ ސުވާލުކުރެވުމެވެ. ތިބާގެ ރައްބަކީ، ތިބާގެ ދީނަކީ، ތިބާގެ ނަބިއްޔާ ކޮބައިކަމެވެ. ފަދަ، ﴿يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱلۡقَوۡلِ ٱلثَّابِتِ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۖ﴾ (إبراهيم: 27) "الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ، އީމާންވި މުސްލިމުން ސާބިތުކުރައްވާނެ ބަސްފުޅުން (ތައުޙީދުގެ ބަސްފުޅުން) ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައާއި އާޚިރަތުގައި (އެބަހީ ކަށްވަޅުގައި) ސާބިތުކޮށްދެއްވާނެއެވެ." ފަދަ، މުއުމިނުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ. އަހުރެމެންގެ ރައްބަކީ الله އެވެ. އަދި އަހުރެމެންގެ ދީނަކީ އިސްލާމްދީނެވެ. އަދި އަހުރެމެންގެ ނަބިއްޔަކީ މުޙައްމަދު ގެފާނެވެ. ދެން ކާފިރުމީހާއާއި މުނާފިޤުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ. އެއްވެސް ކަމެއް ނޭނގޭ ބުނެ ހަމަތޯ ބުނެވޭނެއެވެ. އަހުރެމެންނަކަށް ނޭނގެއެވެ. މުސްލިމުން ބުނާ އަހުރެމެންނަށް އިވުނު އެއްޗެއް އަހުރެމެންވެސް ބުނީމެވެ.

އަދި މުއުމިނުންނަށް ކަށްވަޅުގައި ނިޢުމަތްލިބޭކަމަށް އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ﴿ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمُ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ﴾ (النحل: 32) "އެބައިމީހުންނަކީ (ސުވަރުގެވަންނަ މީހުންނަކީ) އެބައިމީހުން ފާފައިން ޠާހިރުވެގެންވާ ޙާލު އެބައިމީހުންގެ ފުރާނަ މަލާއިކަތްބޭކަލުން ނަގާ މީހުންނެވެ. (މަލާއިކަތްބޭކަލުން) އުޞޫލުން އެބައިމީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަލާމްކަމާ ލިބިގެންވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކުރައްވަމުންގޮތަށް ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން ސުވަރުގެއަށް ވަންނާށެވެ."

އަދި އަނިޔާވެރި ކާފިރުންނަށް ކަށްވަޅުގައި ޢަޛާބުލިބޭކަމަށް އަހުރެމެން އީމާންވަމުއެވެ. ﴿وَلَوۡ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي غَمَرَٰتِ ٱلۡمَوۡتِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓاْ أَيۡدِيهِمۡ أَخۡرِجُوٓاْ أَنفُسَكُمُۖ ٱلۡيَوۡمَ تُجۡزَوۡنَ عَذَابَ ٱلۡهُونِ بِمَا كُنتُمۡ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيۡرَ ٱلۡحَقِّ وَكُنتُمۡ عَنۡ ءَايَٰتِهِۦ تَسۡتَكۡبِرُونَ﴾ (الأنعام: 93) "އަދި،

އަނިޔާވެރިން މަރުގެ ތަކުލީފުތަކުގައި ވަނިކޮށް ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަ (ބޮޑުވެގެންވާ ބަޔާންކުރަނިވި މަންޒަރެއް ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަތީހެވެ.) އެހިނދު މަލާއިކަތްބޭކަލުން އަތްދިގުކޮށް ތަޅުއްވައިލައްވައިގެން ތިޔަބަވާ ވިދާޅުވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ފުރާނަތައް ނުކުތުވެ. މިއަދު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނިކަމެތިކުރަނިވި ޢަޛާބުން ޖަޒާދެވޭނެއެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ މައްޗަށް ޙައްޤުނޫން ބަސްބުނުން، އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކަށް ބޮޑާވެ އުޅުނީތީއެވެ."

އަދި މިކަމާބެހޭގޮތުން ވާރިދުވެފައިވާ ޙަދީޘްތަކުގައި ވަރަށްގިނަވެފައި މަޢުލޫމާތުދެވިފައިވެއެވެ. ވީމާ، މުއުމިނާގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވަނީ ޣައިބުގެ މިކަންތައްތަކަށް ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން ސާބިތުވާ ގޮތަށް ކަމަކަށް އީމާންވުމެވެ. އަދި ދުނިޔެއިން އޭނާއަށް ފެންނަ ކަންތައްތަކުން ޣައިބުގެ ކަންތައްތަކާ اعتراض ނުކުރުމެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އާޚިރަތުގެ ކަންތައްތަކަކީ ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކާ މައްޗަކަށް قياس އެއްނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ އެދުރުދުރައި ބޮޑުވެގެންވާ ތަފާތެއް ގާއިމުވެގެންވާމީއެވެ. والله المستعان.

﴿❁❁❁❁❁❁❁❁﴾

فصل

ހެޔޮމިންވަރާއި ނުބައިމިންވަރަށް އީމާންވުން.

ހެޔޮމިންވަރާއި ނުބައިމިންވަރަށް އަޅުގަނޑުން އީމާންވާންވީއެވެ. އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އިލްމުފުޅާއި ހިކުމަތްތެރިކަމާ ދެކޮޅަށް މުޅި ކާއިނާތުން ހަރަކާތްތެރިވާ ނުވާނެއެވެ.

އަދި މިންވަރުކުރުން ހަތަރު މަރުތަބާއެވެ.

1- العلم: **ދެނެވޮޑިގެންވުން.** ވެސް އަޅުގަނޑުން އީމާންވާންވީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ އަޒަލުއްސުރެ އަބަދީ އިލްމުފުޅުން ވީ ހުރިހާކަމެއް، ވާ ހުރިހާކަމެއް، ވާނޭ ހުރިހާކަމެއް ވާނީ ކިހިނެއްކަން އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. ވީމާ، އެކަލާނގެއަށް ކަމެއް އެނގިވޮޑިނުގެން އޮތުމެއް ނެތެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވުމަކީ ފަހުން ހިނގާނެކަމެއް އެކަލާނގެ ނުދެނެވޮޑިގެންވާކަމެއް ނޫނެވެ.

2- الكتابة: **ލިޔުއްވުން.** ވެސް އަޅުގަނޑުން އީމާންވާންވީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، اللوح المحفوظ ގައި ޤިޔާމަތްދުވަހާ ހަމައަށް ވާނޭ ހުރިހާކަމެއް ލިޔުއްވިއެވެ. ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ﴾ (الحج: 70) "ހަމަކަށަވަރުން އުޑުގައި ބިމުގައި ވާހާއެއްޗެއް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ދެނެވޮޑިގެންވާކަން ކަލޭގެފާނަށް އެނގިވަޑައިނުގަންނަވަނީހެއްތޯ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެހުރިހާ އެއްޗެއްވަނީ ފޮތެއްގައި (اللوح المحفوظ ގައި) ލިޔެވިފައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ފަސޭހަ ކަމެކެވެ."

3- المشيئة: **އިރާދަކުރެއްވުން.** ވެސް އަޅުގަނޑުން އީމާންވާންވީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އުޑުތަކާއި ބިމުގައި ވާހާއެއްޗެއްގެ އިރާދަކުރައްވައެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅާއި ޚިލާފަށް އެއްވެސް ކަމެއްނުވާނެއެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވި ކަންތައް ކަމެއްވާނެއެވެ. އަދި އިރާދަނުކުރެއްވި އެއްވެސް ކަމެއްނުވާނެއެވެ.

4- الخلق: **ހެއްދެވުން.** ވެސް އަޅުގަނޑުން އީމާންވާންވީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއި،

﴿خَٰلِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ لَّهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ﴾ (الزمر: 62-63)

"ހުރިހާ އެއްޗެއް ހެއްދެވީ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް ރައްކާތެރިވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އުޑުތަކާއި ބިމުގެ ތަޅުދަނޑިތައް މިލްކުވެގެންވަނީ އެކަލާނގެއަށެވެ."

އަދި މިހަތަރު މަރުތަބާގައި، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޚަލްގުތަކުން ވާކަންތައްތަކާއި، އަޅުތަކުންގެ ފިޢުލުތަކުން ވާކަންތައްތައް ހިމެނިގެންވެއެވެ. ވީމާ، އަޅުތަކުން އެކަމަކާ ގުޅިގެން ހުރިހާ ކަމެއް، އެއީ ބަސްބުނުމަކުން ކަމުގައިވިޔަސް، ނުވަތަ އަމަލުކުރުމަކުން ކަމުގައިވިޔަސް، ނުވަތަ ދޫކޮށްލުމަކުން ކަމުގައިވިޔަސް؛ މިހުރިހާ ކަމެއް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މިހުރިހާ ކަމެއްވަނީ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައި

ޖަބްރުވެގެންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައްތަކަށް އިޚްތިޔާރުކުރެއްވީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއެވެ. އަދި އެކަންތައްތައް ހެއްދެވީވެސް އެކަލާނގެއެވެ. (އެބަހީ އަޅުތަކުންގެ ފިޢުލުތަކާ ހުރިހާ ކަމެއް، އެކަންތައްތަކުގެ އިޚްތިޔާރުކުރައްވަނީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއެވެ. އެކަލާނގެ އިޚްތިޔާރުކުރެއްވީ އެއްވެސްކަމެއް އެއްވެސްއަޅަކަށް ނުކުރުވާށެވެ. އަދި އަޅުތަކުންގެ ފިޢުލުތަކާ ހުރިހާ ކަމެއް ހެއްދެވީވެސް އެކަލާނގެއެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުތަކުންގެ ހުރިހާ ޢަމަލެއް ހިފެހެއްޓެވީ އެކަލާނގެ މަޝިއްޔަތުގެ ތެރެއިންނެވެ.) ﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ۝٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ (التكوير: 28-29) "(އެ ފުރުޞަތު ނަސޭހަތެއްކަމުގައިވާނީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ސީދާމަގުގައި އުޅުން މިރާދުކުރާ. އަދި ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިޚްތިޔާރުކުރައްވައިގެން މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އެއްވެސްކަމެއްގެ އިޚްތިޔާރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ." ﴿وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾ (البقرة: 253) "އަދި الله އިޚްތިޔާރުކުރެއްވިނަމަ (ރަސޫލުބޭކަލުންނަށް ފަހުގައި އެބޭކަލުންގެ ޤައުމުތަކުގެ މީސްތަކުން) އެބައިމީހުން އަނެއްބައެއްކާ އެއްބަޔަކު ހަނގުރާމަނުކުރާހެއެވެ. ނަމަވެސް، އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުވި ކަމެއް ކުރައްވައެވެ. އެކަމަކު الله އިޚްތިޔާރުކުރައްވާ ކަންތައްތަކެއް ކުރައްވައެވެ." ﴿وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾ (الأنعام: 112) "އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އިޚްތިޔާރުކުރެއްވިނަމަ އެބައިމީހުން އެކަންތައް ނުކުރާހެއެވެ. ފަހެ، ކަލޭގެފާނު އެބައިމީހުންނާއި އެބައިމީހުން ހަދާދޮގުތައް ދޫކޮށްލާށެވެ." ﴿وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ (الصافات: 96) "އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުން ކުރާކަންތައްތައް ހެއްދެވީ الله އެވެ."

އެހެނީ އެކަންތައް އޮތީ ހުރިހާއެއްޗެއްވެސް (އެބަހީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިޚްތިޔާރުކުރެއްވުން ފިޔަވައި އަޅުތަކުންނަކަށް އެއްވެސް ކަމެއްގެ އިޚްތިޔާރުނުކުރެވުމާއި، އަޅުތަކުންގެ ހުރިހާ ޢަމަލެއް ހެއްދެވީވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް މިހެންވީ ކަމެއް މިޢާމަލާތުކަމުން އެއްވެސް) ޤަދަރުގެ ފެތުރުމުގެ ހުރިހާ ކަމެއް މިކަމުގައި އިންތިޒާމުކުރެއްވުން ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ބަޔާންކުރެއްވި، ކަޢުބަތުލްލާގެ ތަޢުލީމެވެ. ހަމަ ފުރަތަމަ އައިސް ކޮޅަށް ހުއްޓެވެ. އަދި އެކަމަކީ ޖައްބާރީންނެވެ.

އަދި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުންގެންދަނީ އޭނާގެ އިޚްތިޔާރާއި ކުރާގޮތަކަށްކަމުންނެވެ. އަންނަނިވި ދަލީލުތަކުން އެކަން ރަނގަޅަށް ސާބިތުވެއެވެ.

1- الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވީ ގޮތުގައިވެއެވެ. ﴿فَأْتُوا۟ حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ ۖ﴾ (البقرة: 223) "ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަނޑުތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން އެދޭގޮތަކަށް އަންނާށެވެ." އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވީ ގޮތުގައިވެއެވެ. ﴿وَلَوْ أَرَادُوا۟ ٱلْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا۟ لَهُۥ عُدَّةً﴾ (التوبة: 46) "އަދި އެބައިމީހުން ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް އިރާދަކުރިނަމަ އެކަމަށް ތައްޔާރުވިހެއެވެ." ފަހެ އެކަލާނގެ، އަޅުގެ ސަބަބުން ތައްޔާރުވުމާއި ނުކުތުމާ ގުޅުވާލައްވައި، އެހެރަވީ، ނުކުމުގެ މަގުން ތައްޔާރުވުމެވެ.

2- އަގާއަށް އަމުރާއި، ނަހީގެ ބުނުވުދެއްވުން (އުޅަރި) އަގާއަށް ކަމެއްކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމާއި، ކަމެއްކުރުމުން މަނާކުރުން) އަދި އޭނާއަށް އިޚްތިޔާރުކަމާއި ކުޅަދާނަކަމެއް ނުވާނަމަ އެކަންކަމަށް އޭނާއަށް ބުނުވުދެއްވުންވާނީ އޭނާއަށް ކުޅަދާނަވާވަރަށް ކަމެއްގެ ތަކުލީފު ޖެއްސެވުމަކަށް. އަދި އެއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޙިކުމަތްތެރިކަމާއި ޢަދުލުވެރިކަމާއި އަދި އެކަލާނގެ ތެދުވެރި ހަޤީގަތުގެ އިންސާފާ ޚިލާފުކަމެކެވެ. ﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ (البقرة: 286) " الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެނަފްސަކަށް ކުޅަދާނަވާވަރަކަށް މެނުވީ ތަކުލީފު ނުޖައްސަވައެވެ."

3- ކުޅަދާނަކަމެއްނުވާ މީހަކަށް އޭނާއަށް ކުޅަދާނަކަމެއްނުވާ ކަމަކަށް ތަކުލީފުދެއްވުމާއި، ނުކުޅެދޭކަމެއްގެ މީހަކަށް އޭނާއަށް ނުކުރެވޭކަމެއް ކަމަކަށް ބައިބަދަލުކުރުއްވުމާއި އަދި އެފަދަކަންތައް ޚާއްޞަ މީހަކަށް އެމީހަކަށް ބަރާބަރުވެސް ޖަޒާދެއްވުން ޖަޒާދެއްވުން.

އަދި އަގާގެ އިޚްތިޔާރާއި އޭނާގެ އިޚްތިޔާރުން ބަދަލުނުވާ ކުޅަދާނަކަމެއް ކުރުމަށް ތަކުލީފުކުރުއްވުމާއި ބާބަރުކަމެކެވެ. އަދި ނުކުޅެދޭކަމެއްގެ މީހަކަށް ސަޒާދެއްވުމާއި އަނިޔާވެރިކަމެކެވެ. އަދި الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، ބާބަރުކަމާއި އަނިޔާވެރިކަމުން މުޤައްދަސްވެވޮޑިގެންވެއެވެ.

4- ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ރަސޫލުން ފޮނުއްވިއެވެ. ﴿مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ﴾ (النساء: 165) "އެއީ އުފާވެރިކަމުން (މީސްތަކުންނަށް ސުވަރުގޭގެ) އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވުމަށާއި (މީސްތަކުންނަށް ނަރަކައިން) އިންޒާރުދެއްވުމަށެވެ. އެއީ އެރަސޫލުންނަށް ފަހުގައި މީސްތަކުންނަށް اللهގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ޙުއްޖަތެއްނުވުމަށެވެ." އަދި އަޤްލު އިޚްތިޔާރާއި އޭނާގެ އިޚްތިޔާރުން ބަދަލުނުވާނަމަ ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ އޭނާގެ ޙުއްޖަތެއް ބާތިލުވެއްޖެވެ.

5- ހަމަކަށަވަރުން ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އޭނާ ކަމެއްކުރުމާއި އޭނާއަށް އެކަންކުރުވޭކަން އިޙްސާސްކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް ކަމެއްކުރުން ދުރުކުރެވެނީ އެކަން ދުރުކުރެވޭކަންވެސް އިޙްސާސްކުރެވެއެވެ. އެއީ މަޖުބޫރުވުމުގެ އެއްވެސް އިޙްސާސްއެއްކުރުމަކާ ނުލައެވެ. ފަދަ އޭނާ ތެދުވުމާއި، އިށީނުމާއި، ވަނުމާއި، ނިކުތުމާއި، ތަޙުރީކުކުރުމާއި މުޤީމުވުމުގެ ގޮތުގައި ހުރުމާއި މިހިރާ ކަމަކީ ހަމައެކަނި އޭނާގެ އިޚްތިޔާރާ ކަންތައްތަކެވެ. އެއްވެސް ފަރާތަކުން އޭނާއަށް އެކަން މަޖުބޫރުކުރާކަން ހަމަކަށަވަރުވެސް އޭނާ އިޙްސާސްނުކުރެއެވެ.

އަދިވެއްޔާ! އޭނާގެ އިޚްތިޔާރުން އޭނާ ކަމެއްކުރުމާއި، މަޖުބޫރުކުރުމާ މިހެން އޭނާއަށް މަޖުބޫރުކުރާގޮތަށް އެކަންކުރާ ދުރުދުރު އޭނާ ފަރުވާގެނާ ފަރަގުކުރުން ފަރަގުކުރެއެވެ. ހަމައެފަދައިން ޝަރުޢީވެސް އެދުރުދުރު ބުނާތީ ފަރަގުކުރުން ފަރަގުކުރެއެވެ. ފަދަ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޙަރާމްކަމާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ކަމެއްގައި މިހެން މަޖުބޫރުވުމުގެން ނުކުޅެދިފައެވާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެހެންވެސް ސާބިތުވެފައިވެއެވެ.

އަދި ހަރުކަތުން ދުނިޔޭގައި އުޅުއްވާއިރު އޭނާގެ އުޅުމުގެ މައްސަލަ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ މިނިވަންކަމުން ގާއިމުކުރެވޭނެ އެއްވެސް ޙުއްޖަތެއްނެތެވެ. (އެކަމީ އޭނާއަށް މިފަދައިން ނުކުޅެދޭކަމެވެ. ހަރުކަތް އުފެއްދެވީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަން ހަރުކަތުގެ މަޤްސަދަކަށް އެގޮތުގައި ޚިޔާރުކުރެއްވީމައެވެ.) އެހެނީ

ހަމަކަށަވަރުން އުރެދޭ މީހާ އުރެދުމުގެ މައްޗަށް އަރައިގަންނަނީ އޭނާގެ އިޚްތިޔާރުންނެވެ. އެއީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަން އޭނާގެ މައްޗަށް މިންވަރުކުރައްވާފައިވާކަން އެނގުމަކާ ނުލައެވެ. އެހެނީ އެއްވެސް މީހަކަށް ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ މިންވަރުކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް އެކަމެއް ވުމަށްފަހުގައި މެނުވީ ނޭނގޭނެއެވެ. ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ (لقمان: 34) "އަދި އެއްވެސް ނަފްސަކަށް އެނަފްސު މާދަމާ ކުރާނެކަމެއް ނޭނގޭނެއެވެ." އެހެންކަމުން އެކަމަކާމެދު އުޒުރުވެރިވުމުގެ މައްޗަށް، އޭނާއަށް އެކަމުގެ ޢިލްމުނުވާ ޙުއްޖަތަކުން ޙުއްޖަ ހުށަހެޅުން ސައްޙަވާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ އަދި ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަންނަނިވި ބަސްފުޅުން އުޒުރުތަކާމެދު ޙުއްޖަ ބާޠިލުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا۟ بَأْسَنَاۗ قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ (الأنعام: 148) "ﷲ އަށް ޝަރީކުކުރި މީހުން ބުނާނެއެވެ. ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އިރާދަކުރެއްވިނަމަ އަހުރެމެން ﷲ އަށް ޝަރީކުއްނުކުރީމުއެވެ. އަދި އަހުރެމެންގެ ކާބަފައިންވެސް ޝަރީކުއްނުކުރީހެވެ. އަދި އެއްވެސް އެއްޗެއް އަހުރެމެން ޙަރާމްނުކުރީމުއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ކުރީގެ މީސްމީހުންވެސް (ޢަޛާބުން) ތަދުކުރި އެފަދައިން ޙުއްޖަތަކުންނެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން ﷲ ގެ ޢަޛާބުގެ ރަހަ ބަލާންދެންނެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގައި (ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަސް ސައްޙަކަން ދައްކާ) އެއްވެސް ޢިލްމެއް ވޭތޯ؟ ކަމަށްވާނަމަ އެ ޢިލްމު ތިޔަބައިމީހުން އަހުރެމެންނަށް ނެރެދޭށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތަބާވަނީ ހަމައެކަނި ގުޔާސަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހަމައެކަނި ދޮގުހަދަނީއެވެ."

އަދި އުރެދި މިންވަރުކުރުން ޙުއްޖަތް ހުށަހަޅާ މީހާއަށް އަހުރެމެން ބުނަމުއެވެ. ތިބާ ކިޔަމަންތެރިކަމުގެ މައްޗަށް، އެއީ ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ތިބާއަށްޓަކައި ލިޔުއްވާފައިވާ ކަމެއްކަމުގައި ދެކެ ތިބާ ކިޔަމަންތެރިވުމަށް އިސްނުވީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟ ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން މިކަމުގައި ކިޔަމަންތެރިވުމާ ކުށްވެރިވުމާ ދެމެދު ތަފާތެއް ނެތެވެ. ދެކަންވެސް ނުދެނެ ހުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެހެންކަމުން ރަސޫލު ﷲ صلّى الله عليه وسلّم އަޞްޙާބުބޭކަލުންނަށް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން ކޮންމެ މީހެއްގެ ސުވަރުގޭ ނުވަތަ ނަރަކައިގެ ގޮނޑި ލިޔުއްވިފައެވެ. ބަޔާން ދެންނެވިއެވެ. ނަމަވެސް އަހުރެމެން އަމަލުކުރުން ދޫކޮށްލައި ބަރޯސާވެ ތިބެމާ ހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. އަމަލުކުރާށެވެ. ފަހެ ކޮންމެ މީހަކަށް އޭނާ ހެއްދެވުނު ކަމަކަށް ފަސޭހަ ކޮށްދެވިގެންވެއެވެ." (رواه البخاري)

އަދި އުރެދި މިންވަރުކުރުން ޙުއްޖަތް ހުށަހަޅާ މީހާއަށް އަހުރެމެން ބުނަމުއެވެ. ތިބާ މައްކާއަށް ދަތުރުކުރަން އެދުނުކަމަށް ވަނީނަމަ، އަދި މައްކާއަށް ދަތުރުކުރުމަށް ދެމަގެއް ވާކަމަށާއި، އެކި މަގަކީ ރައްކާތެރި ފަސޭހަ މަގެއްކަމާއި، އަދި އަނެއްމަގަކީ ބިރުވެރި އުނދަގޫ މަގަކަށްވާނަމަ، ތިބާ ހިނގާނީ ރައްކާތެރި މަގުންނެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ދަތުރުކުރާނީ ރައްކާތެރި މަގުންނެވެ. އަދި ބިރުވެރި

އުދަނގޫތަކުން ތިބާ ދަތުރުކުރަމުންދާނެއެވެ. އަދި އެކަން ކުރިމަތިވާއިރު ތިބާބުނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީ އަހުރެންގެ މަސައްކަތް މިންވަރުކުރެވިފައިވާ ގޮތެވެ. މިފަދައިން ތިބާ ކަންތައް ކޮންމެފަދަ، މިސްކީނުން ތިބާ ހިމަނާނީ ޤާދިރުގެ ތަޤުދީރުންނެވެ.

އަދިވެސް އަހަރުމެން އިސްލާމް ބަލަމުއެވެ. ތިބާގެ މައްސަލަ ދުވަހީ ޖާއެއް ހުރަހެއް ޖެހިއްޖެނަމަ، އަދި އޭގެ ދުވަހުން އެއްވެސް ޖާހީލު މުސީބާތަކުގެ ވަބާއެއް މިކަމުގެ ސަބަބުން ތިބާ ޖާހަލުވެއްޖެއެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން ބަލާ މަސައްކަތްތަކުން ވަކިވެ ޖާހިލުވެއްޖެ. ފަހެ، އާދައިގެ ބަލިވުމާއި ބަރާކާތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޑުކަމުން ދުނިޔެ ބަލާއިރު ހުރިހާ ނަސީހަތެއް ދިނީ ހިނގާދާތަ ކޮންކޮންކަމެއްދޯ؟

އަދިވެސް އަހަރުމެން އާދައިން ބުނަމުއެވެ. ޖާހިލީ ބައްޔެއް މިބައިންޖެހޭ ހިނދު އޭގެ ފަރުވާއެއްކަމުގައި ކުރިއަށް ދާނެ ޚާދިސާތަކުގެ ދަރުމަ، އަދި ޖަހަމުންދާކަން އަރާވަހަކާއި، ބޭނުގެ ހިތިކަމަށް ފާޑުކިޔާއެވެ. ފަހެ، އުނދަގޫގެ ބަލިޖެހުމާ ހިތާމަތު އެފަދައިން ކޮންމެއެއްކަންކަމެއް ހިނދުގެ ނުކުންނަކަމެއްދޯ؟

އަދި އަހުރެމެން ދީނުވެރިވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއްވެސް ނުބައިކަމެއް الله ގެ ހަރުދަނާކަން ނިސްބަތްވާގޮތެއްނެތެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ރަޙްމަތްފުޅާއި ހިކުމަތްފުޅުގެ ފުރިހަމަކަމުންނެވެ. ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ކުޅުއްވި ދުޢާއެއްގައިވެއެވެ. ((وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ)) (رواه مسلم) "އޭ الله އެވެ! ނުބައި ކަންތައް އެއްވެސް ނުބައިކަމެއް ނިސްބަތްވެގެންނުވެއެވެ." ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ފައިސަލާގެ ޖެހިގައި އެއްވެސް ނުބައިކަމެއްނުވެއެވެ. އެހެން ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ ފައިސަލާ ނިކަންނޭ ރަޙްމަތާއި ހިކުމަތެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ނުބައިކަމެއްވާނީ ވެރި އެކަލާނގެ ފައިސަލާކުރެއްވި ކަންތައްތަކުގައެވެ. އެއީ ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ޙަސަނުގެ ދަރިކަލުންނަށް ދަސްކޮށްދެއްވި ޤުނޫތުގެ ދުޢާގައި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިފައިވާ ފަދައިންނެވެ. ((وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ)) "އޭ الله އެވެ! ތިބާ الله ފައިސަލާކުރެއްވި ކަމެއްގެ ނުބައިކަމުން މިއަޅާ ދުރުކުރައްވާނދޭވެ!" ފަހެ، ނުބައިކަންތައް އެކަލޭގެފާނު އެނިސްބަތްކުރެއްވީ އެކަލާނގެ ފައިސަލާކުރެއްވި ކަންތައްތަކެވެ. (ފައިސަލާގެ ޖެހިގައި ނޫނެވެ.) އަދި މިކަން މިހެން އޮތުމާއެކު ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله ފައިސަލާކުރައްވާ ކަންތައްތަކުގައި ނުބައިކަންތައްތަކާ ހަމަހުރިހާ ޖާއިޒުކަން ނުބައިކަންތައްތަކެއް ނޫނެވެ. އަދިބައެއްފަހަރު! އެކަންތައްތައް އެކި ދާއިރާއެއްގައި އެއްފަހަރަކުން ނުބައިކަންތައްތަކެވެ. ހަރުގެ ކަންތައްތަކެއްކަމުގައި ނުވަތަ އެކި ދާއިރާއެއްގައި ނުބައިކަންތައްތަކެވެ. އަދި އެކި ދާއިރާތަކުގައި ހަރުގެކަންތައްތަކެވެ.

ފަހެ، ހަނގުރާމަތައް ބަލިތައް، ފަނޑުކިޔާތައް، ބިރުބިރުވެރިކަން، މިކަންކަމުން ބިންގަނޑު ފަސާދަވުމަކީ ނުބައިކަންތަކެވެ. އެކަމަކު އެއީ އެހެން ދާއިރާއެއްގައި ހަރުގެކަންތަކެވެ. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވިދާޅުވެއެވެ. ﴿ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ (الروم: 41) "މީސްތަކުންގެ އަތްތަކުން ހޯދައިގަތް ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި ފަސާދަ ފާޅުވެއްޖެއެވެ. (އެގޮތަށް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ކަންތައްތަކުރެއްވީ) އެމީހުން ހެދި ކަންތައްތަކުގެ ބައެއް ޖަޒާ އެމީހުންނަށް ރަހަ ބައްލަވާށެވެ. އެއީ އެމީހުން (ތައުބާވެ) އެނބުރި ރުޖޫޢަވުމަށެވެ."

އަދި ވައްކަންކުރާ މީހާގެ އަތްކަނޑުމާއި، ޒިނޭކުރާ މީހާ ރަޖަމްކުރުމާއި، އަތްކަނޑުމާއި، ފުރާނަ ނެތިކޮށްލުމުގައި ވައްކަންކުރާ މީހާއަށާއި، ޒިނޭކުރާ މީހާއަށް ނިސްބަތްކޮށް ނުބައިކަމެކެވެ. އެކަމަކު އޭގެ އެހެން ޤާނޫނުތަކުން ރަނގަޅު ކަމެކެވެ. އެއީ އެތުމީހުންނަށް އެކަން ކައްފާރާއަކަށްވުމުގެ ހައިސިއްޔަތުންނެވެ. ފަހެ އެތުމީހުންނަށް ދުނިޔޭގެ ސަލާމަތާއި އާޚިރަތުގެ ސަލާމަތާއި ދެސަލާމަތް ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި އެހެން މަޤްބޫލުކަމުގައިވެސް އެއީ ރަނގަޅު ކަމެކެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަމުގައި މުދަލާއި، އަބުރާއި، ނަސަބުގެ ރައްކާތެރިކަން އެކުލެވިގެން ވެއެވެ.

❀❀❀❀❀❀❀❀

فصل

ﷲ އަށް އީމާންވުމުން ލިބޭ ބައެއް ފައިދާތައް

މިބާބުގައި އުޞޫލުތައް ހިމެނިގެންވާ މިމާތް ޢަޤީދާ، އެ ހިތުގައި ކަށަވަރުކުރާ މީހާއަށް ލިބޭ ބައެއް ފައިދާތައް ހާސިލުކޮށްދެވޭނެއެވެ.

ފަހެ، ﷲ އަށާއި އަދި އާޚިރަތުގެ ދުވަހަށް އީމާންވުމުގެ ސަބަބުން އީމާންވުން ހާސިލުކޮށްދޭ ފައިދާއަކީ ﷲ ދެކޭ ލޯބިވުމާއި، އާޚިރަތުގެ ޘަވާބިއްޔާއެވެ. މިދެކަންތައް، އާޚިރަތުގެ ޢަމަލުކުރުން ކުރިއަރަން ލިބިދެއްވުމާއި، އާޚިރަތުގެ ނަސީބުތައް ފެނިގެންވާ ކަންތައްތަކުން އެއްކިބާވުން ލާޒިމުކުރެއެވެ. އަދި ﷲ ގެ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި، އާޚިރަތުގެ ނަފްސުން އެއްކިބާވުން ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެ ފުރިހަމަ ބާއްޖަވެރިކަން ހާސިލުކޮށްދެއެވެ. އެއީ ފަހުގެ ޒަމާންނާއި ޚިޔާލީ ޒަމާނެވެ. ﴿ مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴾ (النحل: 97) "ފިރިހެނުންނާއި އަދި އަންހެނުންނާއި މުއުމިނުންގެ ޒަމާނީވާ ހާލު ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުރާމީހާ ފަހެ، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ﷲ އެއާނަން ހެޔޮ ދިރިއުޅުމަކުން ދިރުވާނީމެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ޘަވާބު ދެއްވާނީ އެމީހުން ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން ހެޔޮ އެއްޗެހީގެ އެމީހުންނަށް ދެއްވާނީމެވެ."

މަލާއިކަތުންނަށް އީމާންވުމުން ލިބޭ ބައެއް ފައިދާތައް

1- އެބަކަލުން ހެއްދެވި، ﷲ ތަޢާލާގެ ބޮޑުކަމާއި، އެކަލާނގެ ބާރުފުޅުގެ ގަދަކަމާއި، އަދި އެކަލާނގެ ކުދަރަތުވަންތަކަން އެނގުން.

2- ﷲ ތަޢާލާ، އެކަލާނގެ އަޅުތަކުން ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި، އެއަޅުތަކުންގެ ޢަމަލުތައް ލިޔުއްވުމަށް އަދި އަޅުތަކުންގެ އެންމެން މަސްލަހަތުތަކަށް އެބަކަލުންގެ ތެރެއިން މުވައްކަލުކުރެއްވި، އެމީހުން އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ބަލަހައްޓަވާ ރައްކާތެރިކަމަށް މައްޗަށް އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރުވެރިވުން.

3- ﷲ ތަޢާލާއަށް އިންވެ ފުރިހަމަ ޢަމަލުކަށްކުރާމީ، އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުން މުއުމިނުންނަށް ފާފަފުއްސަވައި ދުޢާކުރުމުގެ މިކަންކަމުގެ މައްޗަށް އެބަކަލުންނަށް ލޯބިކުރުން.

ޚަވާރިޖުން އީމާންވުން ބިނާކުރާ ޤަވާއިދުތައް

1- الله ތަޢާލާ، ކޮންމެ ފަރުމަކަށް އެބައިމީހުންނަން ތަތުރުމަގެ ދައްކާނު ޚަބަރު ބާވައިލައްވާ، އެގޮތުން އެކަލާނގެ ހެވާ ތަކުރާރުގައި ބަހައްޓަވާ އަހުލުވެރިންނަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތުމުގައި އެނގެން.

2- އީމާންކަމަކީ، ކޮންމެ އެއްބަޔަކަށް އެކަށީގެންވާ ކަންތައްތައް ސާބިތުކުރައްވާ، އަދި އީމާންކަމުގެ ބައިތަކުގެ އެއްވެސް ބައިކުޑަވެއްޖެނަމަ، ހުރިހާ ބައިތަކެއް ކޮށްލާ ނޫނީ އަދި ނޫނީ ފަހަރެއްގައި ނޫނީ ތަކުރާރު ކަމެއް އެކަށީގެންވާ ކަލިމައާ ފަހަތަށް އެބައިމީހުންގެ އެގޮތުން الله ތަޢާލާގެ ޙުކުމްތައް ފާޅުވެއްޖެ.

3- އެކަމުގެ މައްސަލަ الله ތަޢާލާގެ ނިޢުމަތަށް ޝުކުރުވެރިވުން.

ރަފީޟީންނަން އީމާންވުން ބިނާކުރާ ޤަވާއިދުތައް

1- الله ތަޢާލާ، މިސްކީނުންނަށް ހުކުމްކުރެއްވި ގަވާއިދުތަކާއި، އެބައިމީހުންނަށް އިޖުތިހާދުކުރެއްވުމަށް އަ ރަސޫލާ ކުރުމުން ފަރުމާވާ، އެގޮތުން އެބައިމީހުންގެ ހުކުމްތައް ބަހައްޓަވާ އަހުލުވެރިންނަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތުމުގައި އެނގެން.

2- އެންމެ ބޮޑު މި ނިޢުމަތުގެ މައްސަލަ އެބައިމީހުންގެ ޝުކުރުވެރިވުން.

3- ރަސޫލުބޭކަލުންނަށް، އަހުލުބައިތުން އެބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ވާޖިބުކުރުމާއި، އިމާމަތުކުރުމާއި، ސަޙާބީބޭކަލުން، އަދި ހަމަހަމަކަން އަހުލުބައިތުންނަށް الله ތަޢާލާގެ ރަސޫލުބޭކަލުން. އަދި އެބައިމީހުންގެ އަޤީދާތަކުގެ ޢަޤީދާއެއް. الله އަށް އަޤީދާތަކުގެ ޢަމަލުތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ރިސާލަތު މިސްކީނުންނަށް ފުރިހަމަކުރުމަށާއި، އެބައިމީހުންގެ އަޤީދާތަކުގެ ނަސްރުތަކެއްކުރުމާއި، އެބައިމީހުންގެ ދުއްތުރާތަކަން ކަތްތިރިވެ ވެގެންދިޔައީ މިތަންތަނާއި އަހުލުބައިތުން الله އަށް ޢަޤީދާ ފާހަގަކުރެއްވެއެވެ.

މުރްޖިޢީންނަން އީމާންވުން ބިނާކުރާ ޤަވާއިދުތައް

1- އެއްބަޔަކީ ސަބަބެއް އެނޫން ޙާލު الله އަށް ޢިބާދަތްކުރާކަން އަޤީދާތުގެ މައްސަލަ ދަރިވަރުންގެ، އެއްބަޔަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ޙާލު އެބައިމީހުންގެ އެކުއެކީގެ އެއްޗެއްވުން.

2- މުއުމިނުންނަކީ ފާއިތުވެގެންދާ ދުނިޔޭގެ ނިޢުމަތްތަކާއި ސާމާނުތަކުގެ މައްޗަށް، އެބަހިމަނުން އުއްމީދުކުރާ އާޚިރަތުގެ ނިޢުމަތްތަކާއި ސަވާބުން އެބަހިމަނުންނަކީ ތަސައްލީވެލިބެން.

މިންވަރަށް އީމާންވުމުން ލިބޭ ބައެއް ފައިދާތައް

1- ސަބަބުތަކުގައި ހިފާ ހިނދު الله ތަޢާލާގެ މައްޗަށް އިޢުތިމާދުކުރުން، އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ސަބަބާއި ސަބަބުގެ ދަރުން ވާކަންތަކާއި މިދެކަންތައްވެސް الله ތަޢާލާގެ ނިޒާމާއި އެކަލާނގެ މިންވަރުގެ ދަށުންނެވެ.

2- ނަފުސަށް އަރާމުކަން ލިބުމާއި، ހިތްހަމަޖެހުން، އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ނުރުހޭ ކަމެއް ދިމާވުމުން އެއީ الله ގެ ނިޔާއިން ވިޔަދުކަމާއި އަދި އެކަން ނުވެސްދާނެކަން އެނގޭ ހިނދު ނަފުސަށް އަރާމުކަން ލިބޭނެއެވެ. އަދި ހިތްހަމަޖެހޭނެއެވެ. އަދި ރައްބުގެ ނިޢުމަތަށް ރުހެއެވެ. ފަހެ މިންވަރަށް އީމާންވާ މީހާއަށްވުރެ، ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތުން އުފާވެރި އަދި ނަފުސުގެ ގޮތުން އަރާމު އަދި ހިތްހަމަޖެހުން ބޮޑު ހަމައެކަކު ނުވެއެވެ.

3- ތިމާގެ މުރާދު ހާސިލުވާ ހިނދު ނަފުސުގެ ބޮޑާކަން ދުރުކުރުން، އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަން ހާސިލުވުމަކީ ހެޔޮ ކަންތަކާއި ކާމިޔާބީގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން الله މިންވަރުކުރުއްވި ސަބަބަކުން އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުން ލިބުން ނިޢުމަތެކެވެ. ފަހެ އެކަލާނގެ މައްޗަށް އޭނާ الله އަށް ޝުކުރުކުރާނެއެވެ. އަދި ބޮޑާވުން ދުރުކޮށްލާނެއެވެ.

4- ތިމާގެ މުރާދު ހާސިލުނުވެ ފާއިތުވެގެންދާ ހިނދު ނުވަތަ ނުރުހޭ ކަމެއް ހާސިލުވާ ހިނދު ދެރަވުމާއި ހިތާމަކުރުން ދުރުކުރުން، އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަމަކީ އުޑުތަކާއި ބިމުގެ ވެރިކަން މިލްކުވެގެންވާ الله ތަޢާލާގެ ނިޔާއިން ވިޔަދުކަމެވެ. ފަހެ، އެކަމުގެ މައްޗަށް އޭނާ ކެތްތެރިވާނެއެވެ. އަދި އަޖުރުގެ އުއްމީދުކުރާނެއެވެ.

އަދި الله ތަޢާލާ، އެކަލާނގެ އަންނަނިވި ބަސްފުޅުން މިކަމަށް އިޝާރާތްކުރައްވައެވެ. ﴿مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا فِيٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَٰبٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ۝٢٢ لِّكَيْلَا تَأْسَوْاْ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُواْ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾

(الحديد: 22،23) "އެއްވެސް މުސީބާތެއް އެ މުސީބާތެއް ބިމަށް އިޖާދުކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ފޮތެއްގައި (اللوح المحفوظ ގައި) ލިޔުއްވިފައި ނުވާ ބިމުގައިވެސް އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފުސުތަކުގައިވެސް އަރައިސް ނުޖެހެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައް الله ތަޢާލާއަށް ފަސޭހަވެގެންވެއެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހާސިލުނުވެ ފާއިތުވެގެންދާ ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުން ހިތާމަނުކުރުމަށާއި، އަދި އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ތަކެތީގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުން ބޮޑާނުވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި الله ތަޢާލާ، ބޮޑާވެ ފަޚުރުވެރިވާ މީހުންނަކަށް ލޯބިވެވޮޑިނުގަންނަވައެވެ."

ފަހެ الله ތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތަށް އެދި ދަންނަވަނީ މިއަޅުގަނޑުމެން އަޤީދާ ސާބިތުކޮށްދެއްވުމާއި އަދި އެ ޢަޤީދާގެ ފައިދާތައް އަޅުގަނޑުމެން ބައިވަރުން ދެއްވުމާއި އަދި އެކަލާނގެ ދަރުމަވަންތަކަމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް

އިތުރުކޮށްދެއްވުމަށްވެ. އަދި އަޅުގަނޑުން ހިދާޔަތް ދެއްކެވުމަށްފަހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ހިތްތަށް ނުސީދާކުރެއްވުމަކާއި އަދި އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުން އަޅުގަނޑުނަށް ރަޙްމަތް ދެއްވުމަށްވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ގިނަގިނައިން ދެއްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެންމެހާ ޙަމްދެއް ލިބިވޮޑިގެންވަނީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި الله އަށެވެ.

وصلّى الله وسلّم على نبيّنا محمّد وعلى آله وأصحابه والتّابعين لهم بإحسان.

* * * * *

الله ގެ ރަޙްމަތާއި ރުޟުވާންތަކުން فضيلة الشّيخ محمّد الصالح العثيمن– رحمه الله– ގެ މިފޮތް ރިސާލާ ތަރުޖަމާކޮށް ނިމުނީއެވެ. އެއަށް ފަހުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވިރިސާލާގެ ފަހަތުން މި އިތުރުކުރަނީ މި موضوع އާ ގުޅުނު الشّيخ العثيمن– رحمه الله– ގެ އެހެން ރިސާލާއެއްގެ ތަރުޖަމާއެވެ. އެއީ ގަސްދުފުރާ ބަޔާންކުރުން އެކުލެވިފައިވާ ރިސާލާއެކެވެ. އަދި މި موضوع އާ ބެހޭ ލިޔުމެއް މިރިސާލާގެ އެންމެ ފަހު ތަޢުލީމީ ބައިންތަކެއް ޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް موضوع އަށް ތަރުޖަމާކުރީމު موضوع އަކަށް ފުލާއެކު އަދި ފުސްޙަތުގެ ހިތްވަރުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ސަމާލުކަމާއި ތަފްސީލްތަކާއި ވިސްނުންތެރިކަމާ موضوع އަކަށް ފުލާއެކު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށްގެ ތަފްސީލު ދަރުސެއް އިތުރުކުރަން ގަސްދުކުރީމެވެ. ދުޢާއަކީ الله ތަޢާލާ މިފޮތް ފައިދާހުރި ކަމެއް ބޮޑުކަމަށް އަޅުގަނޑު ފެނިވަޑައިގަތުމަށް ދުޢާކުރަމެވެ. އާމީން.

الله ގެ ޤަޟާއާއި ޤަދަރުގެ މިންވަރުކުރުން

القضاء والقدر

اللهُ ގެ ނިޔާއާއި އަނދާޒާގެ މިންވަރުފުޅު

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونتوب إليه ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيّئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضلّ له ومن يضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلاّ الله وحده لا شريك له، وأشهد أنّ محمّدًا عبده ورسوله، أرسله الله تعالى بين يدى السّاعة بشيرا ونذيرا وداعيا إلى الله بإذنه وسراجا منيرا، فبلّغ الرّسالة وأدّى الأمانة ونصح الأمّة وجاهد في الله حقّ جهاده حتى أتاه اليقين، فصلوات الله وسلامه عليه، وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدّين.

أمّا بعد.

قضاء قدر އަކީ އުއްމަތަށް ބޭނުންތެރި އެއްޗެއްގެ ކުރިން މިނުންގެ ގުދުރަތާއި ފުރުގެ މިނުންގެ ގުދުރަތި ބަޔާންކުރުން ދުވަހުގެ ޚާއްޞަކަމާއި މަސައްކަތްކުރުމެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެއުރުވަޙަކީ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބީންގެ ތެރެއިން ނިކުމެވަޑައިގެން އިރު އުޅެކަމުން ތިމާބަލި މިންވަރުފުޅާ ގުޅޭ ބަޔާންކުރުމެވެ. ފަހެ، އެކަލޭގެފާނު އުޅެކަމުންނަށް އެކަން މަސާކުރުމެވެ. އަދި ހަޖަރުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ޔަޤީންކުރުމުގެ ބޭނުގެ މިސްކީނުން ހައްޤުވެގެ ސަބަބުންވެސް ހަމަޔަޤީންކުރެވެ.

އަކަމަކު الله تعالى، ބަޔާއި ދިރުމުގައި އިންސާފުވެރިވާ ދީނީޢިލްމުކުރި ސަލަފުއްޞާލިޙުން ކުރުމައިވާ އަނދާޒާގެ މުއުމިން އަޤީދާކުރުމުގެ މައްސަލަ އެމަގުހުރުއްވާފައިވާ ޢަޤީދާތްތެރިއްވިއެވެ. އެބަހީ ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ގެ ނިޔާއާއި އަނދާޒާގެ މިންވަރުފުޅު އަނދާޒާގެ ހަރުފުތަކުންނެވެ ހިފެހެއްޓެވުމުގެ އަނދާޒާގެ ޔުޤީނުވެރިއްވެގެ ތަޢުލީމްދިނުމެވެ. ފަހެ، ދިރުމުގައިން الله تعالى ގެ توحيد ބައްސަވާފައިވާ ތިންބައިގެ ކުރުމުގެ އަނދާނުވަރުއެވެ.

ފުރަތަމަބައި: توحيد الألوهية، އެބަހީ ޢަޤީދާގެ الله تعالى އެއްކަލޭގެ ތެދުވާލެވެ.

ދެވަނަބައި: توحيد الربوبية، އެބަހީ ހަލުވިކުރުމުގައި، ވެރިކަމާއި، ބަރުބާދުކުރުމުގައި الله تعالى އެއްކަލޭގެ ތެދުވާލެވެ.

ތިންވަނަބައި: توحيد الأسماء والصفات، އެބަހީ الله تعالى ގެ އިސްމުފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި އަނދާޒާގެ އެއްކަލޭގެ ތެދުވާލެވެ.

ފަހެ މިންވަރަކީ އީމާންވުމަކީ الله تعالى ގެ ربوبيّة ގެ ތެރެއިން ހިމެނޭކަމެވެ. އެހެންކަމުން الإمام أحمد رحمه الله ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "القَدَرُ قُدْرَةُ الله" މިންވަރުފުޅަކީ الله ގެ ގުދުރަތެވެ. أهـ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަން ހިމެނީ އަނދާޒާގެ قدرة ގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި قدرة ގެ عموم ގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން އެއީ ފުރިހަމަ الله تعالى ގެ ސިއްރުތަކެވެ. އަނދާޒާގެ ޔަގީނުގައި އަކަކަށްވެސް އެނގޭ

ނޫނެގެނެއެވެ. އަސްމިއުރުވަސީ اللوح المحفوظ ގައި ލިޔުއްވިފައެވެ. އެއީ ފުރުވިފައިވާ ފޮތެކެވެ. އެއްވެސް މިޚެއްގެ ފުރުން އެޅުމާއި ހަމައަށް ނޫފޯރާނެއެވެ. އަދި (ޙަރަކާތް ކަންތައްތަކުގެ ތަފާސީލް) އަހުލުވެރިންނަށް ބަޔާނެ ނުވަތަ (ނުބައި ކަންތައްތައްތަކުގެ ތަފާސީލް) އަހުލުވެރިންގެ މައްޗަށް الله تعالى ވިންވަތުކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތައް އަހުލުވެރިންނަށް ނޫނެގެއެވެ. ނުވަތަ އެކަލާނގެ މަޚްލޫޤުންނާ ދުރު އެކަލާނގެ ވިންވަތުކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތައް، އެކަންތައްތައްތަކާ ބައްޔަތުން ތަފުސީލް ކަލަމަން ފަހުގައި ނުވަތަ ދެނޫ ފަހުގައި ބަތަލު ތަފުސީލް އަހުލުވެރިންނަށް ނޫނެގެއެވެ.

ޔާ އަޚުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން ދިރާސާގެ އުއްމަތު މިންވަރުގެ ބާރުގަދަތަކުން ތިންބަދަރަކަށް ބަހިވެފައިވެއެވެ.

1- **މިންވަރުގެ ސާބިތުކުރުމުގައި ބަޢްދުވެރިކަމާއި ދުރު ދީނުން.** މިބައިމީހުން އަކާގެ ކިބައިން އައްސާގެ ކުރެދުންތެރިކަމާއި، އިޚްތިޔާރު ނަފީކުރެއެވެ. އަދި ބުނެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަޅާއަކު އެއްވެސް ކުރެވުންކަމެއް އަދި އެއްވެސް އިޚްތިޔާރެއް ލިބިގެންނުވެއެވެ. އަދިކިއްމަ! އޭނާއަކު ވަރީ މަޖުބޫރުކުރެވިފައެވެ. އިޚްތިޔާރެއް ލިބިގެންނުވެއެވެ. އެއީ ވައިޖެހޭ ތަންއެގައި ހުރި ގަހެއް ފަތުރައިންނެވެ. މިބައިމީހުން، އަކާ، އޭނާގެ އިޚްތިޔާރުން ކުރާއަމަލުތައް، އޭނާގެ އިޚްތިޔާރަކާއި ނުލައި ކުރެވޭއަމަލާ ދެމެދު އެއްވެސް ފަރަޤެއްކަނޑައިނުލައެވެ. އެއްވެސް ބަޔަކު ކަންކުރެނީކަމުގައި މިބައިމީހުން ހަމަކަށަވަރުން މަގުފުރެދިފައިވާ ބައެކެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަކުކަތައްޔަ ދީނީގަދަކުން ކަރަވަދުކާރު އެކަމެކެވެ. އަދި ޝަރީޢަތީގެ ބަރުހާނާއި، ޖާދީވެއްނެވުމަށް އެކަމެއް ކަތަމެއްކެވެ. އެބައި އިންސާނާ، އިޚްތިޔާރީ ޝަރަފާއި، މަޤާސިދު ޝަރަޢާ ދެމެދު ފަރަޤު ފަހަގަކުރާއެވެ.

2- **އަކާގެ ކުރެދުންތެރިކަމާއި، އޭނާގެ އިޚްތިޔާރު ސާބިތުކުރުމުގައި ބަޢްދުވެރިކަމާއި ދުރު ދީނުން.** މިބައިމީހުން މިކަމުގައި ބަޢްދުވެރިކަމާއި ދިޔައީ، އެއްވެސް އިރާދައެއް ނުވަތަ އެއްވެސް އިޚްތިޔާރެއް ނުވަތަ އަކާ ކުރާކަމެއްގައި އެއްވެސް މަޝީއްޔަތުވެސް الله تعالى އަށް ވާކަމެއް ނަފީކުރެއްވުމަށް ދާންދެންނެވެ. އަދި މިބައިމީހުން ދައްވާކުރެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަކާ އޭނާގެ އަމަލުތައް މުސްތަޤިއްލުވެ ޚަލްޤުކުރާމީހެކެވެ. އެއީ މިބައިމީހުންގެ ބުނުއްވާއިން އަދި ބިރުކަތް ކަށްވަރުވެރިކަމެއްވެސް ދާންދެންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى އަށް އަމަލުކުރާ ކުރަކާށްކުރެ، އޭކާށްކުރެ މިބައިމީހުންގެ ކިބައިން ލިބޭއަމަލުކުރާއިރު ދެނެވޮޑިގެންނުވާކަމެވެ. މިބައިމީހުންނެވެ، އަކާގެ ކުރެދުންތެރިކަމާއި، އޭނާގެ އިޚްތިޔާރު ސާބިތުކުރުމުގައި ބަޢްދުވެރިކަމާއި ދިޔައީއެވެ. އަދި މާބަޢުދަން އެއްކަމަކަށް ދާންދެނެވެ.

3- **ފުރިހަމަކަމުގައި މެދުމިނުގެ ދީން،** ފަހެ الله تعالى އެބައިމީހުންނަށް އިޚްތިޔާރު އޮޅުއިފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި ބައްދަލުކޮށް ދެއްކެވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ أهل السّنة والجماعة އެވެ. އެބައިމީހުން އަކަމުގައި އިޚްތިޔާރުކަމި، ޝަރުޢީ ދަލީލާއި، ޢަޤްލީ ދަލީލުގެ މައްޗަށް ޤާއިމުވެގެންވާ މެދުމިނުގެ މަގެކެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުނެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލާނގެއަށް الله تعالى އިޖާދުކުރައްވާ ޙަމަލުތައް ބަހިގެންވަނީ ދެބަޔަކަށެވެ.

■ الله تعالى އެކަލާނގެ ޙަމަލުތުކުން މަޚްލޫޤުންގެ ތެރޭގައި ހިންގަވާ ކަންތައްތައް. ފަހެ މިކަންތައްތަކުގައި އެއްވެސް މީހަކަށް އިޚްތިޔާރެއް ލިބިގެންނުވެއެވެ. މިސާލަކަށް، ވާރޭވެހުމާއި، ގަސްފެޅުއްޖެހުމާއި، ދިރުއްވުމާއި، މަރުއްވުމާއި، ބަލިޖެއްސެވުމާއި، ސިއްހަތު ދެއްވުމާއި އަދިވެސް މަޚްލޫޤުންގެ ތެރެއިން

ފެންނަ ބައިވެރިކަންތަކެވެ. އެއްވެސް ސަބަބެއްނެތެވެ. މިއިން އެއްވެސް ކަމެއްގައި އެއްވެސް މީހަކަށް އިޚްތިޔާރެއް އަދި އިރާދަތެއް ދެވިގެންވެއެވެ. އަޙިބާއްޖޭ! މިކަންތައްތަކުގައި އިރާދަ ދެވިގެންވަނީ ހަމައެކަނި އެއްކައުވަންތަ ގަދަ ވާހިދު الله އަށެވެ.

- އިރާދަކުރުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާ އެންމެހާ މަޚްލޫޤުން (އިންސީންނާއި ޖިންނިން) ކުރާ ކަންތައްތައް ވެސް، މިކަންތައްތަކީ އެކަންތައްތައް ކުރާމީހުންގެ އިޚްތިޔާރާއި، އިރާދަތުން ވާކަންތައްތަކެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى އެދުނުކަމަށް އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވިއެވެ. الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ﴾ (التكوير: 28) "(އެ ޤުރުއާން ނަސޭހަތެއް ކަމުގައިވަނީ) ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ސީދާވުމަށް އެދޭ މީހާއަށެވެ." އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنۡيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلۡأٓخِرَةَۚ﴾ (آل عمران: 152) "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބައެއްމީހުން ދުނިޔެއަށް އެދެއެވެ. އަދި ބައެއްމީހުން އާޚިރަތަށް އެދެއެވެ." އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿فَمَن شَآءَ فَلۡيُؤۡمِن وَمَن شَآءَ فَلۡيَكۡفُرۡۚ﴾ (الكهف: 29) "ފަހެ، ބޭނުން މީހަކު އީމާންވާށެވެ. އަދި ބޭނުން މީހަކު ކާފިރުވާށެވެ." ދެން! އިންސާނާ، ޖިންނީގެ ކިބައިން ޖިންނީގެ އިޚްތިޔާރުން ވާކަންތައްތަކާއި ޖިންނީގެ ކިބައިން މަޖުބޫރުން ވާކަންތައްތަކާ ދެމެދުގާ ފަރަގު ހުންނެވެ. މިސާލަކަށް އިންސާނާ ފެންގިރާފައިން ސިޔާދަކުން އިޚްތިޔާރާ އެކު ފައިބައިރު މިޖުތިރާ ތިމާގެ އިޚްތިޔާރުންކަން ކޮށްލައިން އެނގޭނެއެވެ. އެކަމަކު ކޮށް ފެންގިރާ މަތިން ވެއްޓިއްޖެއްޔާ އެކަންތައްވީ ޖިންނީގެ އިޚްތިޔާރަކާނުލާ ކުރެވޭކަން އެނގޭނެއެވެ. މިދުނިޔެގެ ދެމެދުގާ ފަރަގު ކަމަކު އެނގޭނެއެވެ. އެބަދި ފަރަގުކުރުމަކީ އިޚްތިޔާރީކަމެކެވެ. އަދި ދެވަނަ މަޖުބޫރީ ކަމެކެވެ. ކޮންމެ އިންސާނަކުވެސް އެކަން ހަރަކާތް ކުރެއެވެ.

އަދި ހަމައެފަދައިން އިންސާނާ ކުރެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ޖިންނީގެ ކުރާ ފަދަ ޢަމަލުތައް ބަލާލުމުން ނުހޯދި ޖިންނީގެ ތެރެއިން އޭގެ އިޚްތިޔާރަކާ ނުލާ ކަންތައްތައް ކުރުމުން ނުވެއެވެ. އަދި އޭނާ އެކަމުގެ ސަބަބުތައް ބަލައިލާ ހަނދާންކުރެވޭނެއެވެ. އޭނާ ކަންތައްތަކާ ދެމެދުގައި ފަރަގު ކުރަން އިޚްތިޔާރުންނެވެ. އަދި މި ދެކަންތައްތަކުގެ ދެމެދުގައި ފަރަގު ކަންތައްތައް އެނގޭނެއެވެ. އަދި އިންސާނާ މިކަން ދެނެގަތުމާއި ފަރަގުކުރުމާ ދިމާވާ ކަންތައް އިޚްތިޔާރުންކުރާކަން އެނގޭނެއެވެ. އަދި އެހެން ކިބައިން ވާކަންތައް ކަލޭގަނޑު ހަމައެކަނި ކުރެވިފައިވާކަން އެނގޭނެއެވެ. އެގޮތުން ޖިންނީގެ ކުރާ ކަންތައްތަކާއި އިޚްތިޔާރަކާނުލާ މަޖުބޫރުން ވާކަންތައްތަކާ ފަރަގު ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ބަރަކާތްތެރި ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ، الله تعالى ނިދިފައި ތިބޭ އަޞްޙާބުލްކަހުފުގެ ޤިއްޞާގައި رحمة ގެ ކޮޅުން އެކަލާނގެ މިސާލުކަމަށް ހަމައެކަނި އިޚްތިޔާރަކާނުލާ ހިނގާކަންތަކަކީ، ނިދާފައި އޮތް ކުރެވޭކަންތަކެވެ. ކަނޑުބާވައިގެ މިސާލަކަށް ވަޙީކުރައްވާ الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَنُقَلِّبُهُمۡ ذَاتَ ٱلۡيَمِينِ وَذَاتَ ٱلشِّمَالِۖ﴾ (الكهف: 18) "އަދި (އެބައިމީހުން ނިދާފައިވާއިރު) ކަނާތްފަރާތަށާއި ވާތްފަރާތަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެބައިމީހުން ތޮޅުއްވަމުއެވެ." އަދި ތިޔަބައިމީހުން

ޢަޤީދާގައި އެބައިމީހުންނެވެ. އެކަމަކު الله تعالى، އެކަންތައް އެކަލާނގެއަށް ނިސްބަތްކުރައްވައިފިއެވެ. އެހެނީ
ހަމަކަށަވަރުން ނިޔަތްތެރިވާ މީހަކަށް ޢަޤީދާގައި ޝިރުކުވެއްޖެނަމަވެސް އަދި އެފަދައިން ކުރާކަންތައް
ސަބަބުގެ ނުވިދާއެވެ. އެހެންކަމުން الله تعالى، ކުރާނެ ހަމަ އެކަލާނގެއަށް ނިސްބަތްކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި
رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ فَلْيُتِمَّ
صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللّٰهُ وَسَقَاهُ" "ތިމާގެ ރޯދަ ހަނދާންނެތިގެން ކައިބޮއިފި ނަމަވެސް ރޯދަ ފުރިހަމަކުރާށެވެ.
ފަހެ އޭނާ، އޭނާގެ ރޯދަ ފުރިހަމަކުރާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަށް ކާންދެއްވީ އަދި ބޮންދެއްވީ الله
އެވެ." ފަހެ މިކަން ދެއްވީއީ އަދި ބޮންދެއްވީ އެކަލާނގެ އަނިޔާވެރިކަމެއް الله تعالى އަށެވެ. އެހެނީ
ހަމަކަށަވަރުން އެކަންތައް އޭނާގެ ޢަމަލާއި ހަވާލާވާ ނުވާތީއެވެ. ފަހެ އޭނާގެ އިޚްތިޔާރަކާ ނުލައި އެކަންތައް
ފަދައެވެ. އަދި އިންސާނާ، އޭނާގެ އަމަލެއް އިޚްތިޔާރަކާ ނުލައި އިކުރާހުކުރާ ވާނަމަ ހުކުމަކީ އޭނާގެ އަމަލެއް
އިޚްތިޔާރަކާ ނުލައި އޭނާގެ ނަފްސަށް އިކުރާހުކުރާ ފަހަރަކާއި، - އަދި އެކަމުގެ ސަބަބެއްވެސް އޭނާއަކަށް
ނުވެގެނެވެ.- އަދި އޭނާ އަމަލުކުރަނީ ކުރިކަމުން އޭނާއަށް ޖާޒާ ވޭނާއި ހުކުމަކީ އޭނާ އަމަލުކުރަނީ ކުރިކަމުން
އޭނާއަށް ޖާޒާ ދެވިދާއި މިދަކަންތަކުގެ ދަލީލުގައިވާ ފަރަތް އަހުލުވެރިން އެންމެންނަށްވެސް އެނގެއެވެ. އަދި މިއީ
އެއްވެސް ޝަކެއް ކަމެއް ނެތި ފެނުނު ބަޔާންވެގެންވާ މަސްއަލައެކެވެ. ولله الحمد.

އޭ އަޚުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ފުރިހަމަވަރުގެ މީހުން އެބައި މިންވަރުގެ ސާބިތުކުރުމުގައި
ބަހުސްކުރަނީކީއިއްޔާ މީހުން ބޭނުންކުރައްން އަހުލުވެރިން ބޭނުންކުރަ، شريعة އާގެ ދަލީލުން ބޭނުމެވެ ހިނގައްޖައިފިއެވެ.
އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ދޭގެ ބަޔަކުގައި އޭނާގެ އެއްވެސް އިޚްތިޔާރެއްނުވާކަން ބުނުން، ހެޔޮ ބަޔަކުއްގެ މައްސަލަ
ބަލައިލުމުން ކުރާކަންވާއި، ނުބައިކަމެއްގެ މައްސަލަ މަގުމަސްނޯކުރާކަންވާއި މިކަންކަން ޖާޒީދުކުރެއެވެ. އަދި އެކަން އޭނާގެ
ކޮބައިން އެއްވެސް އިޚްތިޔާރަކާއި އެއްވެސް އިޚްތިޔާރެއް ނުލައި ފުރުގެ ސަބަބުންނެވެ. މިކަމުގެ މައްސަލަ ނިކުންނަ
ހަމިޖާއަށް الله تعالى، އުނދަގޫވާނަން، އޭނާގެ އުނދަގޫގެ މައްސަލަ ބަލާބައި ސަބަބެއްވާ ހިނދު އޭނާގެ މައްސަލަ
ނިސްބަތްކުރެވޭގެ ގޮތުންނެވެ. އެކަންތައްކުން الله تعالى ފުސޫރުކުރާގޮތުގެ ގޮތެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެ
ބަލާބު އެދުއްމި އެކަމުގައި އެއްވެސް އިޚްތިޔާރެއް އިޚްތިޔާރެއްނެތި މިހާކަށެވެ. އަދި މިއީ ޝައްކެއްނެތް
ގޮތުގައި ސެރިޔާނު ފުރައްސާއި ހުރިހާގޮތަކަށް ކަލާކަށެވެ. الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَقَالَ قَرِينُهُۥ هَٰذَا مَا
لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَا فِى جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ
فَأَلْقِيَاهُ فِى ٱلْعَذَابِ ٱلشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُۥ رَبَّنَا مَآ أَطْغَيْتُهُۥ وَلَٰكِن كَانَ فِى ضَلَٰلٍۭ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا۟ لَدَىَّ
وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُم بِٱلْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ ٱلْقَوْلُ لَدَىَّ وَمَآ أَنَا۠ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ (ق: 23-29) "އަދި އޭނާއާ
އެކުގައިވި މަލާއިކަތާ (ޝައިޠާނާ ދުނިޔެ الله ގެ ދަރުބާރުގައި) ދަންނަވާނެއެވެ. އަހުރެންގެ އަތުގައިވާ އެއްޗެއް (އެބައި
އޭނާގެ އަމަލުތައް) މިއީ ޙާޟިރުކުރެވޭ ތައްޔާރުކުރެވެއެވެ. (الله تعالى މަލާއިކަތުންނަށް ވަޙީކުރައްވާނެއެވެ.) ކޮންމެ
ނުވާތާ ކާފިރަކު ނަރަކައަށް އެއްލާލާށެވެ. އޭނާއަކީ ހެޔޮކަންތައް މަނާކުރާ ހައްދުފަހަނަޅައިގެން ގޮސް ޝައްކުކުރާ

އުފެއްދެވުމެވެ. ﷲ އާ އެކު އެހެން އިލާހަކު شريك ނުކުރެވިދާނެއެވެ. ފަހެ، އޭނާ ގަދަފަދަ ބަޔަކުގެ ތެރެއަށް އެއްބާރުލާނެއެވެ. އޭނާއާ އެކުގައި ސަޕޯޓްދޭން ބޭނުންވެއެވެ. އާ ހައްދަވާތީވެ ޝުކުރުކުރުމަކީ ޙަރަކާތްތެރިވާށެވެ! އަހުރެން އޭނާ މަގެއްނުފުރުއްދަވާފައެވެ. އެކަމަކު އާޚިރު ދުވަސްވެގެންދާ މަގުފުރުޞަތުލައްވާއެވެ. ﷲ تعالى ވަޢުދުވެވޮޑިގެންވާ ކަމެވެ. ތިމަން اللهُ ގެ ރަސޫލުންނަށް ތިޔަބޭކަލުންގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަޙުމަތްލައްވާށެވެ. އަދި ހަމަ ކަލާނގެ ތިމަން ﷲ ތިޔަބަޔަކުގެ ޤައުމެއް (ރަސޫލުންނަށް ޤާނޫނުގެ ޖަހިލްވާން) وعيد ޤުރުއާންކަމެވެ. ތިމަން ﷲ ގެ ރަސޫލުންގެ (ދީނަށްކަމަށް ތިޔަބޭކަލުންނަށް އިއްވަވާފައިވާ وعيد ގެ) ބަޔާނެއް ބަލައިގަންނަވާފައެވެ. އަދި ތިމަން ﷲ އަޅުތަކުންނަށް އަނިޔާވެރިވާ ފަރާތެއް ކަލޭގައި ފާޅުކަންތައްތަކަށް ވާނެކަމެވެ." ފަހެ، ﷲ تعالى އެބައިމީހުންގެ ރަސޫލުންނަށް އޭނާއާއި ބެހޭ އަޅުތަކުންނާ އިބަލީސްގެ ސަލާމަތާ ޙާދިސާތަކަށް ބަލަނީ ކަމަށެވެ. އަދި ރަސޫލުންނަށް ބަޔާން ކަލޭގެފާނު ޤުރުއާނުގެ ވަޢީދު ޤުރުއާނުގައެވެ. އަދި ގަދަފަދަ ބަޔަކާ ބޭނުންތެރިކޮށް ގާތްވީމާ ބައެއް ބާރުގަދަ ރަސޫލުން ބޭކަލުންނެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުން މަގުދައްކަވާ ފަރާތަކަށް ހިނގުމަށްވެރިވެ ރަސޫލުންގެ ގާތުގައި ހިތްވަރުދިނުމެވެ. ފަހެ، ﷲ تعالى ގެ ރަސޫލުންނަށް އެއްވެސް ބުރަފިޔަވަޅެއް ބަލައިގަތުމަށް އެބައިމީހުން ބާރުގަދަ ކަމަށެވެ. އަދި ދުނިޔަވީ ކަންތައްތަކުގެ މީހުން ބަލައިގަތުމުން އަހުރެމެން ބަލަމުންދަނީ ﷲ تعالى ގެ އަނބިރިން ބަލަހައްޓަވާ ބަޔާންކުރެއްވުމެވެ. ﴿رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ﴾ (النساء: 165) "އެއީ (ތިމަން ﷲ ފޮނުއްވީ) ރަސޫލުން ބަޔާންކުރެއްވުމެވެ. އެއީ އުފާވެރިކަމުގެ (ހިތްވަރުދޭ ޚަބަރުގެ) އަރިސްފަރާތުގެ ޚަބަރުދީ ބިރުވެރިކަމުގައި (ބިރުވެރިކަމުގެ ނަޞީޙަތް) ދިނުމަށެވެ. އެއީ އަޅުތަކުންނަށް ބިރުވެރިކަމުގެ ފުރުޞަތު ހިފައި ﷲ ގެ މައްޗަށް ބަޔާންކުރުމުގެ ހުއްޖަތެއް ނުވުމަށްޓަކައެވެ." ފަހެ، ﷲ تعالى، ރަސޫލުން ފޮނުއްވާފައި ފުރިހަމަ ބިރުވެރިކަމުގެ ބަޔާން ހުއްޖަތް ނެތުމަށް ފޮނުއްވައެވެ. އެކަމަކު ގަދަފަދަ ބަޔަކާ އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރު އެކަމަކު ހުއްޖަތް ފޮނުއްވިއެވެ. ފަހެ، އުފާވެރިކަމުން ބިރުވެރިކުރުމެވެ. ހުއްޖަތް ނެތިގެން، ރަސޫލުން ފޮނުއްވާ ފުރިހަމަވަމުން ދެ ހުއްޖަތް ބާކީ ވެރިވެ. އެކަމަކު ގަދަފަދަ ﷲ تعالى ގެ ބިރުވެރިކުރު ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ ނުލިބޭނެ ދުނިޔާއެވެ. އަދި ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ ފަރާތުން ދުނިޔާއިން ބިރުވެރިކުރާނެއެވެ. ބޮޑެތި ބިރުވެރިކަން، ނަފްސާނީ، ޝަހުވަތާއި ހިނގުމުގެ ކަންތައްތަކުން ބަލައިގަތުމެވެ. އެއީ އިސްލާމީ ދީނުގެ ކަންތައްތަކަށް ވަކިއިރުންނެވެ.

ދުނިޔަވީ ބޭނުންގެ ބާރު ދަނޑުވެއެވެ. ފަހެ، އުފާވެރިންގެ ބަލާބަލާ، ނަފްސާނީ، ޝަހުވަތާއި ހިނގުމަށް ރަޙުމަތްލައްވާ ދަރުބާރުތަކެވެ. އެކަމަކު ރަސޫލުން ފޮނުއްވާ އިޚްތިޔާރު ﷲ تعالى ގެ އިރާދަފުޅާ މަގުފުރުޞަތަށް ނަފްސު ބުރަދުވެ އެކަށީގެންވާނެއެވެ. ﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ (التكوير: 28-29) "(އެ ޤުރުއާން ނަޞޭޙަތެއް ކަމުގައިވާނީ) ތިޔަބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ސީދާވެވުން އެދޭ މީހަކަށެވެ. އަދި ޚަލްޤުތަކުގެ ވެރި ﷲ އިރާދަކުރެއްވުމުން މެނުވީ ތިޔަބޭކަލުން ހިތާ އިރާދަ ނުކުރެވޭނެއެވެ." ﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ﴾ (القصص: 68) "އަދި

ކަލާގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އިރާދަފުޅުކުރައްވާ އެއްޗެއް ހައްދަވައެވެ. އަދި އިރާދަފުޅުކުރައްވާ އެއްޗެއް ހިދާޔަތްކުރައްވައެވެ." ﴿ وَٱللَّهُ يَدْعُوٓاْ إِلَىٰ دَارِ ٱلسَّلَٰمِ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴾ (يونس: 25)

"އަދި الله تعالى ސަލާމަތުގެ ދިރިއުޅުމާ ގޮވައިލައްވަން ދަޢުވަތުދެއްވައެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުކުރައްވާ މީހަކަށް ސީދާވެގެންވާ މަގަށް މަގުދައްކަވައެވެ." އަދި އެހެރިގޮތުންނަމަ ހިދާޔަތްދެއްވުމަކީ ربوبيّة ގެ އެއްބައިކަމެވެ ޝާމިލުވާ ކަމެއްކަމުންނެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން އެހެރިގޮތުންނަމަ، الله تعالى ގެ ރަސްކަލާނގެކަމުގެ އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުކުރައްވާ ތަކެއްޗަކީ، އެކަލާނގެ ހުކުމްފުޅާ ތަޢާލާ ފާހަގަކުރެއްވުމުންނެވެ. ފަހެ الله تعالى އީ ހުރިހާ ކަމަކަށް އިރާދަފުޅުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި ހުރިހާ އެއްޗެއް އިރާދަފުޅުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި ހުރިހާ އެއްޗެއް މިންވަރުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން އެހެރިގޮތުންނަމަ ކަނޑައެޅިގެން އެނގޭ ކަންތައްތަކާވެސް ޒާތުގައި މިހުންނެވެ. އެހެން ހަމަކަނޑައެޅުން ހުރިހާ މަޚްލޫޤުން، އެތަކެއްޗަކީ ޖެހިފައިވާ ސިފަތައް މިވެގެންވާ ވެސް الله تعالى އަށެވެ. އެކަލާނގެއަށް އެތަކެތި މިވެގެންވާ ސިފަތަކާއި ޖެހި ދެމުން އެއްވެސް ފަރަގުތަކެއް ނެތެވެ. އަދި ޖިސްމުތަކާ ޝާމިލްވާ ޖިސްމީ ސިފަތަކާ (ވަގުތު، ހުރުން، ދިގުމިނާއި، ފުޅާމިން) ޝާމިލުވާ ފަދަ އެއްވެސް ފަރަގުތަކެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން ހުރިހާ އެއްޗެއް މިވެގެންވާ الله تعالى އަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރަސްކަލާނގެކަމުގައި އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުކުރައްވާ ކަމެއް ވާގޮތް އެކަލާނގެއަށް ފަހިވެގެންވެއެވެ. ދެން އަހަރެމެންގެ މަތީގައި ބާކީ ސުވާލަކީ ހުރިހާ ކަމެއް الله تعالى ގެ އިރާދަފުޅުކުރެއްވުން ޙުކުމްފުޅާއި ވާހަކަ އަދި ކަމެއް އެކަލާނގެ އަމުރުފުޅާއިމެދު ދެން އިންސާނާއަށް ކޮން އިޚްތިޔާރެއް ބާކީވެއްޖެހެއްޔެވެ؟ އަދި އިންސާނާގެ މަސައްކަތް ކާކުގެ މައްޗަކަށް އޮންނަކަމުން؟ މާނައަކީ މިހާރު ހުރިހާ ކަމެއް މިންވަރުކުރެއްވީ الله تعالى ކަމުގައި ވާނަމަ، އިންސާނަށް ކޮން އިޚްތިޔާރެއް ބާކީވެއްޖެހެއްޔެވެ؟

ދެން އެކަމާ ޖަވާބުގައި އަހަރެމެން ބުނަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ހިދާޔަތް ދެއްވައިފި ހިދާޔަތަށް އަހުލުވެރި ކަމެއް صلاحيّة ކަން ހުރިމީހަކަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މަގުފުރެއްދެވި މަގުފުރެދިފައިވާ އަހުލުވެރިކަމާއި صلاحيّة ކަން ހުރި މީހެކެވެ. الله تعالى ވަނީ ހުކުމްފަރުމާވަޑައިގެންފައެވެ. ﴿ فَلَمَّا زَاغُوٓاْ أَزَاغَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُمْ ﴾ (الصفّ: 5)

"ފަހެ އެމީހުން ފުރެދި ނުސީދާވި ހިނދު الله تعالى އެމީހުންގެ ހިތްތައް ނުސީދާކުރެއްވިއެވެ." އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَٰقَهُمْ لَعَنَّٰهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَٰسِيَةً يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَنَسُواْ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُواْ بِهِۦ ﴾ (المائدة: 13) "ފަހެ، އެމީހުން، އެމީހުންގެ ޢަހުދު އުވާލިކަމުގެ ސަބަބުން ތިމަން الله އެމީހުންނަށް ލަޢުނަތްކުރެއްވީމެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ހިތްތައް ހަރުކަށި ކުރެއްވީމެވެ. (ތޯރާތުގެ) އެމީހުން ކަލިމަތައް ޖާގަތަކުން ބަދަލުކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ހަނދާންކޮށްދެވުނު ބައިވަރު ބައެއް އެމީހުން ހަނދާންނެތިކުރިއެވެ." ފަހެ الله تعالى ގެ ޙިކްމަތާއި އެކަލާނގެ، ޢަދުލުވެރިކަމާއި ޚިލާފުވާ ކަމެއް އިންސާނާގެ ސަބަބުން ކަމެވެ. އަދި ފަހެ އެއީ ބާރެއްޖެހި ހިކްމަތާ އިންސާފުވެރިކަން އަދާކުރެއްވުމެވެ، އިންސާނަށް الله تعالى މިންވަރުކުރައްވާފައިވާ ގޮތެއް

ނޫނެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން މިންވަރުކުރެވިފައިވާ ކަލެއްވުމަކުން ފުރަގައި ފެށުމީ އާދައަކަސް މިންވަރުކުރުވެއެ
ނޫނޭނެވެ. ފަހެ الله تعالى އާއްމަށް މިންވަރުކުރުއްވާފައިވަނީ އެއް މަތުފުރިފައިވާ މިޔަދުކުރުމަށްފަހުވެސް ކަލާމް
ނުވަތަ ހިތާމައް ލިބޭ މިޔަދުކުރުމަށްފަހުވެސް ކަލާމް އާއްމަކަށް ނޫނެވެ. ދެން އާއްމާގެ ބާރެއް ފަހެ ކާބަދިޔައްތެވެ!
ފުރުދުވުގެ މަގު އިޚްތިޔާރުކުރެވެ. ދެން ބުއްދީމް ބާސްވުރުކާ ބާރު ބޭނުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީ الله تعالى
އަހުރުންނާ ދެކު އިޚްތިޔާރުކުރައްވާ ގޮތެވެ. ފަހެ އާއްމައް ހިތާމަތުގެ މަގު އިޚްތިޔާރުކުރާ ދެން މިފަދައިން ބޭނުން
އެކަލޭގެންނެވީހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى އަހުރުންނަށް ސިފަވެގެންވާ މަގަށް ހިތާމަ ދަތުކަވައިދީއެވެ.

ފަހެ ފުރުދު ވަގުތު މަޖުބޫރުވެފައިވާ ކާފަރުންގެ މިންވަރުކުރުމުގައި ވަގުތު ކުޅަދުންތެރި
މިންވަރުކުރުމުން އާއްމަށް އެކަލޭގެންނެވިހެއްޔެވެ؟ ހަމަހިމާ އެހެންނެވާނެއެވެ. އިންސާނާއަށް، ފުރުދު ހިނދުގައާއި
އުދުހިނދުގައި މަޖުބޫރުވެފައިވާ މިންވަރުކުރުމުން އެކަލޭގެންނެވެއެވެ. ފަހެ ފުރުދު ހިނދު ނުވަތަ الله އަށް އުދުހު
ހިނދު އާއާ ބޭނުމެވެ. މިއީ އަހުރުންގެ މައްޗަށް ތިރީވެގެންވާ ނުވަތަ އަހުރުންގެ މިންވަރުކުރުވިގެންވާ
ގޮތެވެ. އަދި الله تعالى ނިޔާކުރައްވާފައިވާ އަދި މިންވަރުކުރުއްވާފައިވާ ކަމަކާ ނިކަމެން އަހުރުންނަށް
ކުޅަދުނަވެގެންނުވެއެވެ. އަދި ކުޅަދުންތެރިކަމުގެ ފަރާތުއްގައިވާނަމަ އަދި الله تعالى އާއްމަށް ކުޅަދުންތެރިކަމާއި،
ހިތާމަތް ތަޢުފީޤުދެއްވައިދިނަމަ ދަރުވާކުރެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއީ އާއްމާގެ ކިބައިންވީ ކަމެކެވެ. ދެން އެކަމުން
الله تعالى ގެ މައްޗަށް ކަމަށްވައި ހަދައެވެ. މިއީ ބާރެއް. އަދި ބޭނުމެއް. އަދި އަހުރުމެންގެ އަމިއްލަ ނަފުސުން ހާސިލުކުރި
ކަމެކެވެ. ފަހެ ކުޅަދުންތެރިކަމުގެ ފަރާތުގައި ކުޅަދުންތެރިކަމެއް ކަމުގައިވާނެއެވެ. އަދި އުދުހުގެ ފަރާތުގައި
މަޖުބޫރުވެފައިވާ މިންވަރުކުރުވެފައެވެ. މިއީ އެއްޗެއްގެ އިންސާނާގެ އެކަލޭގެންވާ ޖަވާބުދާރީވެއެވެ. ފަހެ
ބަޔަކުގައި އިންސާނާއަށް ކުޅަދުންތެރިކަމުގައި އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ހިތާމަގެ ދަރަޖަ، ރިޒުގު ދަރަނިވަރު
އަދި އިމުރު ބާސްވުރުކުރުގެ ދަރުމަކަށް ވާރިސްވެރިވަރު ފަރުވާވެގެންވެއެވެ. އަދި އެނގުމުގެ ގޮތުގައި
މަޝްހޫރުވެގެންވާ ފަދައިން އިންސާނާއަށް ރިޒުގުން މިންވަރުކުރުވިގެންވާ އެއްޗެއްވެސް މިންވަރުކުރުވިފައެވެ.
އެހެންވާ އެކަށީ އާއްމާގެ ދަރާނީބަރުގެ އެކެ ދިރިދިޔާގައި ރިޒުގު ދިޔަޝް އެންމެގާ ވަސިލަތްތަކެއް
ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރެއެވެ. ބާގައި އިހިނދު އިސްދު މިޔަންނަބަސްއެވެ. އަހުރުންނަށް ރިޒުގުއް
މިންވަރުކުރުވިފައިވާފަދަ އެރިޒުގު އަހުރުންގެ ގާތަށް އަންނާނެއެވެ. އަދިޔާއްޔަ! ރިޒުގުގެ އެންމެގާ ވަސިލަތްތަކެއް
ހޯދުމަށް އާއްމާ މަސައްކަތްކުރެއެވެ. އެއީ ރިޒުގު އާއްގެ ޖާގައި ބަހައްޓައި ގެދޮރުވެރިވާއެކުވެސް ދެއެވެ. އެއީ މާތްالله
ރަސޫލުންގެއްލި عبد الله بن مسعود، ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވި
ހަދީޘްގެއްގައިވާ ފަދައިންނެވެ. "إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهُ أَرْبَعِيْنَ يَوْمًا نُطْفَةً، ثُمَّ يَكُوْنُ عَلَقَةً
مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُوْنُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ الْمَــلَــكُ، فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكَتْبِ رِزْقِهِ
وَأَجْلِهِ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٍّ أَمْ سَعِيْدٍ" (متفق عليه) "ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންކުރެ މީހެއްގެ ހެދުމުގެ ކުރުނބުރުއްވުން
އާއްމާގެ މަންމަގެ ބަނޑުގައި ޖަމާވެއެވެ. ސާޅީސް ދުވަހު ނުޠުފާއެއްގެ ގޮތުގައި އާއްމާވެއެވެ. ދެން ސާޅީސް
ދުވަސްވުމުން ގަނޑު ލޭކޮޅަކަށް އާއްމާވެއެވެ. ދެން ސާޅީސް ދުވަސް ވުމުން މަސްކޮޅަކަށް އާއްމާވެއެވެ. ދެން
އާއްމާގެ މަތިންލައިކާ ފޮނުއްވާނެއެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެއަށްމަށް ހަތަރުކަލިމަކަށް އަމުރުކުރެވިގެންވެއެވެ. އާއްމާގެ ރިޒުގު

ލިޔުއްވުމަށާއި، ތޯރާގެ އަތުން ލިޔުއްވުމަށާއި، ތޯރާގެ ބަޔަކު ލިޔުއްވުމަށާއި، އަބާއްޖަވެރިޔާއާ ނުވަތަ ބާއްޖަވެރިޔާއާ ލިޔުއްވުމަށެވެ." ފަހެ މި ރިވާޔަތުގައި މިފަދަ ލިޔުއްވުމެވެ. އެއީ ބަދަލުކަމެއް، ސާބިތު ބަދަލުކަމެ ނުވަތަ ނުބައި ބަދަލުކަމެ، ލިޔުއްވުމާއި ފަރާތްތަކެވެ. ފަހެ މިބަހުގެ މާނައަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ ދުނިޔޭގެ ފަރާތްތަކުގައި މިބާ ދަތުރުކުރައްވައެވެ. ބިންތަކާއި ސަމާވާތަށް ކަޅުއްތަކުރައްވައެވެ. ރިވާ ހުރިހާ ތަނެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުގެ ރިވާތާއި ނިޔުމުގެ ދުވަހާއި ހާލަތަށް ހުރިހާ ތަނަކަށް މިބާއްވައި ކަލާމްތަކެއް ކުރައްވައެވެ. ހަމަހަމަކަމާއި ސާބިތުކަމެވެ.

އެއްވެސް ފަރާތަކުން ލިޔުއްވުމުގެ ކުރިން، މިބާގެ ދުނިޔޭގެ ކަލާމްތަކާއި ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއް ކުރައްވައެވެ. ފަހެ މިބާރަށް ބާއްޖަވެރިޔާ ދިރިއުޅުމަށް، މިބާގެ ބާއްޖަވެރިކަމާއި ފަރާތްތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ މިބާއްވައިގަނެއެވެ. އެނގޭ ކަލާމް ދުނިޔޭގެ ތަކެތި އެބައިނުވެއެވެ. މިބާއަށް ނުވަތަ ހުރިހާ ތަކެއްޗެވެ. އިލާހީ ބާއްޖަވެރިކަން ނުވަތަ ފަދައިން ކުރައްވައެވެ. އަދި އެއްވެސް ތަނަކުން ބަޔަކު ހުރި ކަމެއް ހުރެއެވެ.

އެނގިވަޑައިގަތުން ސާބިތު ކަލާމްތަކާއި މިބާ ހުރިހާ ނިޔާޔަކީ ލިޔުއްވައިގެން ނުބެލުމެވެ. މުޅި ހުރިހާ އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ﷲ تعالى އަޅުގަނޑުގެ އަތަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައިވާ ދިރިއުޅުމެވެ.

އަދިވިއްޔާ! މިއީ ކަލާމްތަކުގެ ﷲ تعالى އެކިއެކި ކަލާމްތަކާ ސާބިތު ހުރިހާ ހެއްކެއް ކުރައްވައިގެން ބާރުވެރިކަން، ބިމާއި ތަރިތައް ކަލާމް ކުރައްވައި ބާއްޖަވެރިކަމާއި ސަމާވާތް ހުރިހާ ބަދަލުކަމެވެ. ފަހެ ދުނިޔޭގައިވާ ހުރިހާ މިބާ ތަކެއް ބަދަލުކަމެއްގައި މިބާގެ ހެއްކެއް ފަދައިން އެނގޭ ކަލާމް ހުރިހާ ސާބިތު ބަދަލުކަމެއްގައި މިބާގެ ބަދަލު ނުވަތަ ބާއްޖަވެރިކަން ނެއްޔެވެ؟ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ތަކެތި ފަދައިން. ﷲ تعالىގެ ނިޔާމަތް ހުރިހާ ސިފައެވެ. އެއްބަސްވެ ބާއްޖަވެރިކަމާއި ބަދަލުކަމެއް މިބާ ދިރިއުޅުމެވެ.

ދުނިޔޭގެ ކަލާމްތަކެއް. އެކަލާނގެ ސަމާވާތްތަކާއި، ހާލަތްތަކާއި، ބާއްޖަވެރިކަމާއި، އިލާހީ ބާއްޖަވެރިކަން މިބާ ފަސޭހަކަމާއި ހުރިހާ ތަކެއް. އަދި އެކަލާނގެ ހުރިހާ ތަކެތި، ހުރިހާ ބަދަލުކަމާއި، ނިޔާ ބާރުވެރިކަން މިބާ ފަސޭހަ ކަލާމްތަކެވެ. އަދި މިބާ ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ސާބިތު ހުރިހާ ކަލާމްތަކެވެ. ކަލާމް ކުރެއްވުމުގެ ބާރުވެރިކަން ހިނގުން ކަލާމްތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް އަދި ފަސޭހަކަމުގެ ކަލާމް ހިނގުން ކަލާމްތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް މިބާގެ ބާރުވެރިކަމާއި ނުވައެވެ. މިބާ ބާއްޖަވެރިކަމަށް ކަލާމްތަކުގެ ދިރިއުޅުން ބަދަލުކުރައްވައެވެ. އަދި މިބާ ބާއްޖަވެރިކަމަށް ފަސޭހަކަމުގެ ދިރިއުޅުމެވެ.

ދުނިޔެ. ދުނިޔޭ މިބާގެ ބާއްޖަވެރި ފަހެ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ފަސޭހަކަމުގެ މިބާ ދިރިއުޅުމުގެ ކަލާމްތަކެވެ. ދުނިޔޭ މިބާ ކަލާމްތަކެވެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބާއްޖަވެރިކަން ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ތަކެވެ. ފަހެ ކަލާމް ފަސޭހަކަމުގެ މިބާ ދިރިއުޅުމުގެ ދުނިޔޭ މިބާ މިފަދައިން ބާރުވެރިކަމާއި އެކަލާނގެ ހުރިހާ ތަކެއް ހުރިހާ ސިފައެއް ނުވަތަ ބާއްޖަވެރިކަން ނެއްޔެވެ؟ ހަމަހަމަކަމާއި މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބާއްޖަވެރިކަން ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ތަކެވެ. އަދި މިބާ ކަލާމްތަކުގެ ހުރިހާ ދިރިއުޅުމުގެ ހުރިހާ ތަނެއް، މިބާގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހަމަހަމަކަމާއި ދުނިޔޭގެ. އާދޭ ދުނިޔޭގައި އެއްވެސް ފަސޭހަކަމުގެ އެހީ އަދި ހުރިހާ ތަކެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހުރިހާ ހުރިހާ ތަކެއް ބަދަލުކަމެއް ހުރިހާ ތަކެވެ. ހަމަހަމަކަމުގެ ސާބިތުކަމެވެ.

މިބާ ދިރިއުޅުމުގެ ފަސޭހަ ބާރު އެއްވެސް ކަލާމް ހުރިހާ ދިރިއުޅުމަށް އެއްވެސް ކަމެއް. އަދި ހުރިހާ ތަކެއް، ދުނިޔޭ ބާއްޖަވެރި ކަލާމްތަކެއް މިބާ ހުރިހާ ތަކެވެ. ބަދަލު މިއީ ބާއްޖަވެރިކަމާއި ކަލާމް ބާއްޖަވެރި ހުރިހާ ތަކެވެ. ފަހެ ކަލާމްތަކުގެ ބަދަލު ހުރިހާ ތަކެއް އެއްވެސް ކަލާމް ދިރިއުޅުމުގެ ބާރުވެރި ސިފަތަކެވެ. އެކަލާނގެ ހުރިހާ ކަލާމްތަކުގެ ބަދަލުކަމެވެ.

ސިފަތްތަކުގައި ބާރުވެރިކަމެވެ. އަދި ސިފައެއްގެ ކަލާމްތަކުގެ ދިރިއުޅުމެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ސިފަތްތަކާއި އެއްވެސް ކަމެއް އާދަމްގެ ސިފައެއް އާދަމްގެ ހުރިހާ ތަކެއްގެ ކަލާމްތަކުގެ ދިރިއުޅުމެވެ. އަދި އާދަމްގެ ސިފައެއް އާދަމްގެ ހުރިހާ ތަކެއްގެ ކަލާމްތަކުގެ

ބުނެވުނުކުރުމަންޖަކާއި ހަދައިދީނަމަ ބަދަލުދެވުމަކީ އުސޫލުނޫނެ އާދެވިދާއަރަން އާދާއަރަން ގެއްލުން ހުރިކަންވެއްޖެއެވެ
ވިސްނައިދީފައެވެ. އަދި އާދާއަރަން ނަފްރަތު ކަންތައްތަކާއި އާދެ އުފާކުރަނިވި ކަންތައްތަކުގެ ތަބައަށް އާދެ
ވަންނައިދެއެވެ.

މިއިން އަހުލުވެރިންނަށް ބަޔާންވެގެން އުޅެދަނީ އިންސާނާ އާދާގެ އިޚްތިޔާރީ ޢަމަލުތަކުގައި ހިނގަނީ
އިޚްތިޔާރީ ހިނގުމަކުންކަމެވެ. މަޖުބޫރީ ހިނގުމަކުން ނޫންކަމެވެ. އަދި އާދާ ދުނިޔާގެ ޢަމަލުތަކުގައި އިޚްތިޔާރީ
ހިނގުމަކުން ހިނގާފަދައިން އާދާ ބޭނުންނަމަ އުޅެދާނީ އާޚިރަތުގެ ޢަމަލުތަކުގައި އިޚްތިޔާރީ ހިނގުމަކުން
ހިނގުމަށް ބަދަލުކަންތައްތަކުރެވިދާނެއެވެ. އަދިވެއްޖެއްޔާ! އާޚިރަތުގެ މަގުތައް ދުނިޔާގެ މަގުތަކަށްވުރެ މާބޮޑުކަމަށް ބޭނުވެ.
އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އާޚިރަތުގެ މަގުތައް ބަޔާންކޮށްދެއްވީ الله تعالى އެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތެވެ. އަދި
އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ދަރުމަވިހިނގެވެ. އެހެންކަމުން ޝަރީޢަތާއި އާޚިރަތުގެ މަގުތައް ދުނިޔާގެ މަގުތަކަށްވުރެ
ބޮޑުކަން ބޭނުވެއެވެ. އަދި އަޅުކަން ގަދަފުށެވެ. އެކަން އެގޮތަށް ތޮރާ އެކުވެސް އިންސާނާ، ނަފްސާގެ
އެއްވެސް ރަޙްމަތްތެރިކަމާ ދުނިޔާގެ މަގުތަކުގައި ހިނގައެވެ. އަދި ނަފްސާ ރަޙްމަތްތެރިކަމާ އަދި ނަފްސާ
ބޭނުންވެގެންނާ އާޚިރަތުގެ ނަފްސާ ރަޙްމަތްތެރިކަމާ އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އާޚިރަތުގެ މަގުތައް ދިނުމުގަވެ. ސާބިތުވެގެންވާ
الله تعالى ގެ ވަޙުދަނިއްޔަތުންނެވެ. އަދި الله تعالى ވަޙުދަ ހިތާމަވޮޑިގަތުމުގެ ސަބަބުވާނެއެވެ.

އެއަށްފަހުގައި އަހުލުވެރިން ބުނަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން أهل السّنة والجماعة ގެ އިޢުތިޤާދު އަދި އެމީހުންގެ
ޢަޤީދާއާއި مذهب އަކީ، ހަމަކަށަވަރުން އިންސާނާ ޢަމަލުކުރަނީ އާދާގެ އިޚްތިޔާރުންނެވެ. އަދި އާދާ އިރާދަކުރާ
ގޮތަކަށް އާދާ ބުނެއެވެ. އެކަމަކު އާދާގެ އިރާދައާއި އާދާގެ އިޚްތިޔާރު، الله تعالى ގެ އިރާދަތާއި مَشِيئَة ތާއި
ތަބާވެގެންވެއެވެ. ދެން أهل السّنة والجماعة އީމާންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ގެ مشيئة ތާއި، އެކަލާނގެ
ހިކުމަތާއި ތަބާވެގެންވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ގެ مشيئة ތާއި ހުސްއެކަނި އެއްވެސް ޤައިދެއްނުވާ
مشيئة ތެއްނޫނެވެ. އަދިވެއްޖެއްޔާ! އެކަލާނގެ مشيئة ތާއި އެކަލާނގެ ހިކުމަތާއި ތަބާވެގެންވާ مشيئة ތެކެވެ.
އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ގެ އިސްމުތަކުގެ ތެރޭގައި "الحكيم" ގެ އިސްމުވެސްވެއެވެ. އަދި الحكيم އަކީ
ކަމުގެ ޙުކުމްކުރައްވާ އަދި ޙުކުމްކުރައްވާ ކަލާނގެއެވެ. އެއީ ދުނިޔަވީ ޙުކުމާއި ޝަރުޢީ ޙުކުމެވެ. ހިކުމަތާއި ވާހަކަ
ހުރިގޮތެވެ. الله تعالى އެކަލާނގެ ހިކުމަތުގެ ސަބަބުން މީސްތަކުން އަމަލުކުރާނެ ގޮތެއް އަދި އެމީހަކު
ހިތާމަވެރިވާނޭ ގޮތް، الله تعالى ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ ހިތް ސީދާކަމަށް ގެންދާ ތަނެއް އެނގޭ. އަދި
މަގުފުރެދުން ގެނެސްދޭ ހިތާމަވެރިކަމާއި ތަނެއް މީހަކަށް އެނގޭ. އެބަހީ އިސްތިޤާމަތްހުރި އެމީހެއްގެ ހިތެއް
ހުރެވޭ ހިތާމަ ހިތްވެ، މަސްއޫލިއްޔަތު ތަކުގެ ބޭނުންކުރާ ތަނެވެ.
އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ހިކުމަތް ވިސްނުމާ ހިތާމަ ބަޔާން މިގޮތަށްވާ ނަމަ الله تعالى ގެ ހިކުމަތުގެ
އިންސާފުންނެވެ. އެހެންކަމުން الله تعالى ދެނެވޮޑިގެންވާ ހިތާމަ އަހުލުވެރިގޮތް ވިސްނުމެއް އެހެން އިރާދައަކަށް
ބޮޑުކަމެއް އެއީ އަދި އެހެންކަމެކެވެ. الله تعالى ޙުކުމް ކުރައްވާ ކަމަކީ ކުރުމަށްވެސް ޢަޤީދާއެވެ. އެކަމަކު އެއްވެސް
ސަބަބެއް ނެތި އެސަބަބެއް ދެނެވޮޑިގެން ވާހަކައެއް ގެނުވުމުގެ ބަދަލުގައި الله تعالى ގެ ހިކުމަތުގެ އިންސާފުކުރެއެވެ.
أهل السّنة والجماعة ގެ ޢަޤީދާގައި الله ގެ ނިޢުމަތް އެކަލާނގެ މިންވަރުތަކަށް ހަމަޖެހި މަގުފުރެދެއެވެ.

1- العلم: ދެނެވޮޑިގެންވުން. އެބަހީ އިންސާނާ ހަރުދަނާ އީމާންވުމަކުން އީމާންވުންވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى އީ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އުފެދުނާއި ބިމުގައިވާ އެއްޗެއް إجمال ގޮތުން އަދި تفصيل ގޮތުން އެކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ فعل ތަކުން ވާއެއްޗެއް ކަމުގައިވިޔަސް އަދި މަޚްލޫޤުންގެ ޢަމަލުން ވާއެއްޗެއް ކަމުގައިވިޔަސް ދެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އުފެދުނާއި ބިމުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް الله تعالى ގެ މައްޗަށް ފޮރުވިފައިނުވެއެވެ.

2- الكتابة: ލިޔުއްވުން. އެބަހީ الله تعالى އެކަލާނގެ ރަސްކަމުގައި اللوح المحفوظ ގައި ހުރިހާ އެއްޗެއްގެ މިންވަރުތައް ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى މިދެކަމުގެ އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައި ޖަމާކުރައްވައިދެއެވެ. ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِى كِتَٰبٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ﴾ (الحج: 70)

"ހަމަކަށަވަރުން އުޑުގައި ބިމުގައި ވާހައި އެއްޗެއް الله تعالى ދެނެވޮޑިގެންވާކަން ކަލޭގެފާނު އެނގިވަޑައިނުގަންނަވަނީހެއްތޯ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެހުރިހާ އެއްޗެއްވެސް ފޮތެއްގައި (اللوح المحفوظ ގައި) ލިޔުއްވިފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއީ الله تعالى އަށް ފަސޭހަކަމެކެވެ." ފަހެ، އެކަލާނގެ އިލްމުގެ ބަޔާންކުރައްވައެވެ. އަދި ވަޙީކުރައްވައެވެ. އެހުރިހާ އެއްޗެއްވެސް ފޮތެއްގައި ލިޔުއްވިފައިވެއެވެ. އެބަހީ اللوح المحفوظ ގައެވެ. އަދި ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم ގެ ޙަދީޘެއްގައި ސާބިތުވެގެން އައިސްފައިވާ ފަދައިންނެވެ. "إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ الْقَلَمَ قَالَ لَهُ اكْتُبْ قَالَ رَبِّ مَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ اكْتُبْ مَا هُوَ كَائِنٌ فَجَرَى فِيْ تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ" (رواه أحمد) "ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى އެންމެ ފުރަތަމަ ހެއްދެވި އެއްޗަކީ قلم އެވެ. އަދި قلم އަށް އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ލިޔުއްވާށެވެ. ގަލަމް ދެންނެވިއެވެ. އޭ އަޅުގަނޑުގެ ރަސްކަލާނގެ! ލިޔަންވީ ކޮންއެއްޗެއްތޯއެވެ؟ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ވާނީ ހުރިހާކަމެއް ލިޔުއްވާށެވެ! ފަހެ ހަމައެވަގުތު ޤިޔާމަތްދުވަހާ ހަމައަށް ވާނޭ ހުރިހާކަމެއް ލިޔުނުއެވެ." އަދި މިދެންނެވި ޙަދީޘުގެ ޝަރަހަކަށް ބަލާއިރު ރަސޫލު الله صلّى الله عليه وسلّم އާ ސުވާލުކުރެވުނެވެ. އަޅަމުންދާ ޢަމަލުތަކަކީ ނިމިފައިވާ ކަމެއްތޯ ނުވަތަ ފެށިގެންދާ ކަމެއްތޯއެވެ؟ ހިނގާ ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދަމާތޯއެވެ؟ "ފެށިގެންދާ ނިމިފައިވާ ކަމެއްކަމެވެ." އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނު ސުވާލުކުރެވުނެވެ. އަޅަމުންދާ ޢަމަލުތަކަކީ ނިމިފައިވާ ކަމެއްކަމުގައި ވާނަމަ ޢަމަލުކުރަންވީ ކީއްވެތޯއެވެ؟ ހިނގާ ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދަމާތޯއެވެ. "ޢަމަލުކުރާށެވެ. ފަހެ ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އޭނާ އުފެއްދެވިގެންވާ ކަމަކަށް ފަސޭހަކޮށްދެވިގެންވެއެވެ."

ދެން އެކަލޭގެފާނު އަންނަނިވި އާޔަތްތައް ކިޔަވައި ދެއްވިއެވެ. ﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ۝٥ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ ۝٦ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ ۝٧ وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسْتَغْنَىٰ ۝٨ وَكَذَّبَ بِٱلْحُسْنَىٰ ۝٩ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْعُسْرَىٰ﴾ (الليل: 5-10)

"ފަހެ (الله ގެ މަގުގައި) ދީ އަދި (الله އަށް) ބިރުވެތިވި، އަދި (އެކަލާނގެ) ހެޔޮ ބަސްފުޅަށް ތެދުވެރިވީ މީހާ ފަސޭހައެވެ. ފަހެ މިފަދަ މީހާއަށް الله ތަޢާލާ ހެޔޮކަމުގެ މަގު ފަސޭހަކޮށްދެއްވާނެއެވެ. އަދި ބަޚީލުވެ، (ހެޔޮ ބަސްފުޅަށް) ދޮގުހަދައި ފަސޭހަކަން ބޭނުންނުވީ މީހާ ފަސޭހައެވެ. ފަހެ މިފަދަ މީހާއަށް الله ތަޢާލާ ނުބައިކަމުގެ މަގު ފަސޭހަކޮށްދެއްވާނެއެވެ."

3- المشيئة: އިރާދަކުރެއްވުން. އެބަހީ ހުރިހާކަމަކުން الله تعالى ގެ ޢިލްމާއި ބާރުގައި ވުޖޫދަށް އައިސްފައިވާ ކަންތައް އެއްޗެހިތަކާއި ވުޖޫދަށް ނާންނަ ކަންތައް އެއްޗެހިތަކަކީ އިރާދަކުރެއްވުމާ ވެގެންވާ ކަމެވެ. ހަމަ، الله ގެ އިރާދަފުޅުން ވެއްޖެ ވުޖޫދުގައިވާ އެއްޗެއް ވުޖޫދުވަނީ ނުވެއެވެ. އަދި الله ގެ އިރާދަފުޅުން ވެއްޖެ ވުޖޫދުގައިނުވާ އެއްޗެއް ވުޖޫދަކަށް ނުނަންނާނެއެވެ. އަދި މިއީ ކިތާބު ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ގޮތެވެ. އަދި ހުރިހާކަމެއް الله تعالى އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅާ ގުޅިގެންވާ ކަމެކެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅު ސާބިތުކުރެއްވިއެވެ. ހަމަ އެކަލާނގެ ވަހީކުރެއްވިއެވެ. ﴿لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ ٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾ (التكوير: 28-29) (އެ ޤުރުއާން ނަސޭހަތެއް ކަމުގައިވަނީ) ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ސީދާވުމަށް އެދޭ މީހަކަށެވެ. އަދި ޚަލްޤުތަކުގެ ވެރި الله އިރާދަކުރެއްވުމުން މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އެދިވެސް ނުކެއްގެ އިރާދައެއްނުކުރެވޭނެއެވެ." ﴿وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَا فَعَلُوهُۖ﴾ (الأنعام: 137) "އަދި الله تعالى އިރާދަކުރެއްވިނަމަ އެބައިމީހުން އެކަން ނުކުރާނެއެވެ." ﴿وَلَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقۡتَتَلُواْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يُرِيدُ﴾ (البقرة: 253) "އަދި الله تعالى އިރާދަކުރެއްވިނަމަ އެބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކާ ހަނގުރާމަކޮށް ތަޅައިގަތުމެއް ނުހުށީމުއެވެ. އެކަމަކު الله تعالى އިރާދަކުރައްވާ ކަމެއް ކަލޭގެފާނު ކުރައްވައެވެ." ހެހް الله تعالى އެބަޔާންކުރައްވައިގެން ހުރިހާކަމަކުން މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވިކަމެވެ. ދީން އެކަލާނގެ ފިޔަވައި ހެދާކަމެއްން ދަންނަވައެވެ. އެކަލާނގެ ވަހީކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَلَوۡ شِئۡنَا لَأٓتَيۡنَا كُلَّ نَفۡسٍ هُدَىٰهَا﴾ (السجدة: 13) އަދި ތިމަން الله އިރާދަކުރެއްވިނަމަ ކޮންމެ ނަފްސަކަށްވެސް ހިދާޔަތް ދެއްވީމުހެވެ." އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަހީކުރެއްވިއެވެ. ﴿وَلَوۡ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ ٱلنَّاسَ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗۖ﴾ (هود: 118) "އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އިރާދަކުރެއްވިނަމަ މީސްތަކުން އެއްއުއްމަތެއް ކަމުގައި ލެއްވީހެވެ. (އެބަހީ ހުރިހާ މީސްތަކުން މުސްލިމުން ކަމުގައި ލެއްވީހެވެ.)" އަދިވެސް އެކަލާނގެ ފިޔަވައިގެ އިރާދަފުޅު ސާބިތުކުރާ ބައިވަރު އާޔަތްތައް އައިސްފައިވެއެވެ. ހެހް ވުޖޫދުގައިވާ ކަންތައް އެއްކަލަކާއި ވުޖޫދުގައިނުވާ ކަންތައް އެއްކަލަކާ الله تعالى ގެ އިރާދަފުޅު އާއްމުވެގެންވާ ކަމަށް އަހުލުސްސުންނަތު އީމާންވާ ގޮތުގެ މިސާލުތަކަކީ ފެނިގެން ހުރި ކަމުން ނަގާލެއްވެއެވެ. ހެހް ވުޖޫދުގައިނުވާ އެއްޗެއް ވީނަމަވެސް، އެއްޗެހިތަކެއް، ވުޖޫދުގައި ނުވުމަކީ الله تعالى އިރާދަކުރައްވައިގެން ވެސްމެ ކަމެއްވެއެވެ. އަދި ވުޖޫދުގައިވާ އެއްޗެއް ވީނަމަވެސް، އެއްޗެހިތަކެއް، ވުޖޫދުގައިވުމަކީ الله تعالى އިރާދަކުރައްވައިގެން ވެސްމެ ކަމެއްވެއެވެ. އަދި الله تعالى ގެ އިރާދަފުޅާގެ ވެސްމެ އުޅުއްވާކަމާއިވެސް އަދި ބާރުގައިވެސް އެއްކަލާމުން އެކަލޭގެންނުވެއެވެ.

4- الخلق: ޚަލްޤުކުރުން. އެބަހީ އަހުރެމެން އީމާންވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުކޮށް الله تعالى އީ ހުރިހާ އެއްޗެއް ޚަލްޤުކުރެއްވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ހެހް އުޅުއްވާއި ބާރުގައި ވުޖޫދަށް އައިސްފައިވާ އެއްވެސް އެއްޗެއް، އެއްޗެހިތަކެއް ޚަލްޤުކުރެއްވީ ހަމައެކަނި الله تعالى ކަމުގައި ވެސްމެ ނުވެއެވެ. އަދި އެއީ މަޚްލޫޤުގެ ސިފަތަކުގެ ވެއެވެ. އެވެސް ޚަލްޤުކުރެއްވީ الله تعالى

އެވެ. އަދި އެއީ ދިރިހުރުން ވުޖޫދުން ފިލައިދިއުން ކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ. الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ (الملك: 2) "އެކަލާނގެއީ މަރާއި ދިރުން ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ހެޔޮ ޢަމަލުކުރަނީ ކާކުތޯ އިމްތިޙާނުކުރެއްވުމަށްޓަކައެވެ."

ފަހެ، އުޑުމަތީއި ބިމުގައިވާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ޚަލްޤުކުރެއްވީ الله تعالى އެވެ. الله تعالى ދުނިޔޭ ހާލިޤަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި އަހުރެމެން އެންމެން ދަންނަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޞިފަތްތަކުގެ ނަމުގައިވާ ކަންތައް އެއްޗަކީ އެކަލާނގެ މަޚްލޫޤުކަމެވެ. ފަހެ، ޤުދުރަތާއި، ބަޞަރާއި، ޙަޔާތުތަކާއި، ކަލާމާއި، އިރާދާއި، ހަޔާތާއި، ވުޖޫދާއި، އިސްތިވާއާއި، ޤިދަމުކަމާއި، މިފަދަ ޞިފަތްތަކަކީ الله ގެ މަޚްލޫޤުތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މި މަޚްލޫޤުންގެ ޢަމަލުތަކުގެ ޚާލިޤަކީ ވެސް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ކަމުގައިވިޔަސް، އެއީ ޖަބްރީންނަށް ބަލަންވާ ގޮތަށް ނޫނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ގެ މަޚްލޫޤުންގެ ޢަމަލުތަކަކީ ހަމައެކަނި ސަބަބުތަކެއް ކަމުގައި ބަލައިގަތުން ނޫނެވެ. އެކަމާ ބެހޭގޮތުން ޢަޤީދާ ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ؟ މިއީ ބައެއް ފަހަރު އިންސާނާގެ ހިތަށް އުފެދޭކަމެއް ސުވާލެކެވެ.

ފަހެ އޭގެ ޖަވާބަކީ އަހުރެމެން ބުނަމުއެވެ. އާއެކެވެ. އެގޮތަށް ބުނުން ބާޠިލުވެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންގެ ޢަމަލުތަކާއި ބެހުންތެރިކަމާއި ގުޅިގެންވާ ސަބަބު ދެކަމެކެވެ.

1- ކުޅަދުންތެރިކަން.

2- އިރާދަކުރުން ނުވަތަ އެދުން.

ފަހެ އަޅާގެ ޢަމަލު ދެކަމުގެ އިރާދައިންނާއި ކުޅަދުންތެރިކަމުން ޙާޞިލުވާއިރު، ފަހެ އެއިރާދަ ހެއްދެވީ ވެސް الله تعالى އެވެ. އަދި އިންސާނާގެ ހިތް އިރާދަކުރުމުގެ ޤާބިލު އެއްޗެއްކަމުގައި ޚަލްޤުކުރެއްވީ ވެސް الله تعالى އެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން އޭނާގެ ހިކޭގޮތުގައި ކުޅަދުންތެރިކަން ޚަލްޤުކުރެއްވީވެސް الله تعالى އެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ފުރިހަމަ ސަބަބު ހެއްދެވިއެވެ. އެސަބަބުގެ ޚިލާފެއްނެތި ކާމިލުކަމާއި އެސަބަބުގެ ނަތީޖާއެވެ. އެހެންކަމުން އަހުރެމެން ބުނަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ފުރިހަމަ ސަބަބު ހެއްދެވީ ޚާލިޤު ސަބަބެއް ހެއްދެވީވެސް ޚާލިޤު ކަމުގައި ހެއްދެވީވެސް ޚާލިޤުކަމެވެ. ފަހެ އެބަ ވަރުގެ ސަބަބު ހެއްދެވީވެސް ޚާލިޤު ޚަލްޤުކުރެއްވީވެސް ޚާލިޤުކަމެވެ. ފަހެ ވަރަށް ދެމުން ހެއްދެވި އެކަލާނގެ الله تعالى ހެއްދެވި ކަލާނގެ މަރުގެ ކުރީގައި އަހުރެމެންގެ މިސްރިއްޔާ ބަލާއިރު ހަމަކަށަވަރުން މިދެބައިގެ ބަސްބަސް ފަހެ ނިކުންނަ ނަތީޖާއެވެ.

1- އިރާދަ ކުރުން.

2- ކުޅަދުންތެރިކަން.

ފަހެ އިރާދަ ނުކުރެވި އެކަމެއް ކުރެވޭ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި ކުޅަދާނަކަން ނުލިބިގެން ކަމެއް ކުރެވޭ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ކަމަކަށް ކުޅަދާނަވާ ހާލު އިރާދަކުރާ ހިނދު އެކަމެއް ކުރެވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ކުޅަދާނަވެގެން ކަމަކަށް އިރާދަކުރާ ހިނދު އެކަމެއް ކުރެވެއެވެ. ފަހެ ތިބާ ރަނގަޅަށް އިރާދަކުރުމާއި ކުޅަދާނަކަމުގެ ނިޒާމް ނަތީޖާއެއް

ކަމުގައިވާ ހިނދު، ފަހެ އެކަމުދަނީ އިބްރާހީމާއި ފުރިހަމަ ކަލޭގެފާނަކަން ދެއްކުމަ ފަރާތަކީ الله އެވެ. އަދި މިފަރުމާނުން، الله تعالى އީ އެކަލާނގެ އަޒާގެ ދެއްކުމަ ފަރާތްކަމަކަށް ބޭނުން އެކަލޭގެންވަނީ ކިޔަނަކަތަކަން އަހުލުވެރިންނަށް އެނގިއްޖެއެވެ. އެހެނަސް ޚަޤީޤަތުގައި ޚަލްޤުކުރައްވާ މިޔަކީ ފަހެ އަޒާއެވެ. ފަހެ ބޭރިކުވާ މިޔާއަކީ ނުދެ އާރާއެވެ. އަދި ނަޒަރުދަކުރާ މިޔާއަކީ ނުދެއްސާރާއެވެ. އަދި ޖަހާތުދަރު މިޔާއަކީ ނުދެ އާރާއެވެ. އަދި ސަލާމަތުވާ މިޔާއަކީ ނުދެއްސާރާއެވެ. އަދި ބައްޖާލުކުރާ މިޔާއަކީ ނުދެއްސާރާއެވެ. އަދި އުކުޑު މިޔާއަކީ ނުދު އާރާއެވެ. އަދި ހިއްކަންތިރިވާ މިޔާއަކީ ނުދު އާރާއެވެ. އެކަމަކު މިހިރާކަމުގެއްވި އަދި ވުޖޫދަށް އައި ކަމެއްވެސް، ކޮށްދެއްވީ ހިކްމަތުގެ ދެރިޔާވަން ފުރިހަމަ ހަރުދަނާ ކަމެކޭ. އެއީ الله تعالى ގެ ދުވަސްކޮޅުގެން ކުރައްވަމުންނެވެ. ހަމަސަކަތަށް ޙުކުމްވެރިވާ ބާރުގެ ތެރޭގައި ފިލުވައިގަތުމުން ބޭނުން ކުރެއްވުމެވެ. ولله الحمد.

އިސްލާމީދީނުގެ ޢަޤީދާގެ ބަޔަކު ހެއްދެވި الله تعالى އާއި، ސަބަބުތައްތަކާއި ވުޖޫދުގެ ބައްޓަންކުރުމެވެ. އަދި މިސަބަބުތައްތަކާއި، ނަތީޖާގެ އަހުލުވެރިންގެ ތަޢުލީމު ހަމައެކަނި ފަރާތަކީ ހެދެވުނު ސަބަބުތަކެއްކަން، ހަމައެކަނި ހަމައެކަނި ނިސްބަތްކުރުމެވެ.

ހަމަކަހަލަ ކަމެއް ދެވެނީ ހެދުމުގެ ސަބަބުކުރަނީ ބަސްދީފައިވާނެވެ. އަދި އަލިފާން ވަކިން ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. އަދި އެއްޗެއް ޝަރުޢީ ބަލަށުގެ ތަރުތީބަށް ބަރާބަރު ހިމެނޭ ކުރައްވާ ފަރާތަކީ الله تعالى އެވެ. ފަހެ އަލިފާނަށް ކަލޭގެފާނު ނުދުވާލެއް ހޭނޭނެ ކަލޭގެފާނު ހޭނެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. އަދި އަލިފާން ހޫނުވާ ސިފަ އެއްކަލޭގެ! އަލިފާނަށް ކަލޭގެފާނު ނުދުވާލެއް ހޭނޭނެ ކަމަށް الله تعالى ގެ އަމުރެއްވިއެވެ. އެއީ ހެވެ ކަނޑައެޅުއްވީ ނިކަމެތިކޮށް އަލިފާނެވެ. އެހެންކަމުން ހޭނޭ ބަހުގެ އަލިފާނަށް، އަލިފާނު، ހޭނޭނެ ހަމަކަހަލަ ކަމެއްވެސް ނުކުރަނީއެވެ. ހަމައެކަނި الله تعالى އަމުރުކުރެއްވީ

﴿يَـٰنَارُ كُونِى بَرْدًا وَسَلَـٰمًا عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ﴾ (الأنبياء: 69) "އޭ އަލިފާނެވެ! އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ފިނިވެ ސަލާމަތްކަމުގައި ވާށެވެ." ފަހެ އަލިފާނަށް ކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް ފިނި އަދި ސަލާމަތްކަމުގައި ކަމުގައިވިއެވެ. އެހެންކަމުން އަލިފާން ހުރި ތަނުގައި ހޭނޭފަދަ ކަމެއް ނުވެއެވެ. އެކަމަކު ހުރިގޮތުގައި ހޭނޭފަދަ ކަމުގެ ބާރު ހޭނެއްވީ الله تعالى އެވެ. އަދި ކަނޑައެޅުއްވި ސަބަބުގެ ކުރިމަތީގައި ކަލޭގެފާނު ކަމެއް ނުވެއެވެ. ފަހެ ނިކަމެތިކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. ފަހެ ބަދަލުވުމަކީ ކަރާމާތް ޚިލާފުގެ ކަމެއްކަން ހޭނެއް ކަމެއްވެސް ކުރެއްވުމެވެ. އަދި ހޭނޭގޮތުން ކަމެއް ކަރާމާތް އަލިފާނުގެ ސިފަތަކާއި ބަދަލުވުމުގެ ބާރެއްވެސް ނުދެއްވިއެވެ. މިގޮތުން އަދި ދުވަސް އެއްގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލާށެވެ. އެކަމަކު އަޒާއަށް އިބްރާހީމްގެ، ޝަރުޢީގެ، ފިހިމާނުހާދާ ކަން ބަޔާނާކޮށްދެއްވުމަށް ބަދަލުވުމެއް ނުވެއެވެ. މިހެންކަމުން ސަބަބުތަކުގެ ބާރު ތަސްރީފުކުރެއްވުން އެކަމުގެ ހަމައެކަނި ޢާލަމުގެ ޚަލްޤުކުރެއްވި ހެއްދެވި އިލާހަކަށް ނިސްބަތްކުރާ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ހަމަކަހަލަ ކަމެއްކަން ބޭނުންކުރުމެވެ. އަދި ކަމުގެ ދެނެވޮޑިގެންވުން ފުރިހަމަ ހިކްމަތްވެރިއެވެ.

އަދި ނިންމާލަމުން ބުނަމެވެ. الله تعالى، ބައްޕައް ކަމުގައި ޙުކުމް ކުރެއްވި ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް ވުޖޫދުގެ ބައްޓަންކުރުމެވެ. އަދި ބައްޕައްގެ ޚަލްޤުކުރެއްވި ހެދުމުގެ ސަބަބުތައް ހެދިން الله ގެ ނިޢުމަތާއި އެކަލާނގެ މިނިވަންކަމަށް ހުރި އިލާހީކަމާއި، އަދި މިކަމުގައި، ފަރުވާ ވެއް ހަމަކަމެއްކަމާއި، ކަލާނގެ ބޭނުންތެރިކަމާއި ބައްޓަންކުރުމަށް މީހުންގެ މައްޗަށް ވަޙީދުކޮށް ކަމަކަށް ބާރުވެރިވަނީ ހެދުމުގައި ވުޖޫދުގައި

އޭނާދެނެގަތުން ހިމެނެއެވެ. މިހުރިހާ އެއްޗެއްގެ ތޮރު ހަމަހަމައެވެ. އަދި މިހުރިހާ އެއްޗެއްސަކީ ލިޔެވިގެންނެވެ.
އަދި މިހުރިހާ އެއްޗެއްސަކީ މިންވަރުކުރެވިގެންނެވެ. އަދި ކޮންމެ އިންސާނަކަށްވެސް އޭނާ އެކަމަކަށްޓަކައި
ހެއްދެވުނު ކަމެއްވަނީ ފަހިވެގެންނެވެ.

الله تعالى ގެ ބަސޫރަމަން އެދިދަންނަވަނީ ބާއްޖަވެރިކަމުގެ އަހުލުވެރިންގެ ބަދަލު ލިބިވި މީހުންގެތެރެއިން
އަގުވެން ލެއްވުމަނެވެ. އަދި އަގަވަންނަށްޓަކައި ދުނިޔާއާއި އާޚިރަތުގައި އިސްލާހުވުން ލިބުއްވައިދެއްވުމަށެވެ.

والحمد لله ربّ العالمين. وصلّى الله وسلّم على نبيّنا محمّد وعلى آله وأصحابه أجمعين.

《❁❁❁❁❁❁❁❁》

ފިހުރިސްތު